

ROTA, KONTRASTENES LANDSBY

Universitetet i Bergen

Masteroppgave i
Sosialantropologi

Juni 2011

Lokal stolthet i møte med intern og ekstern påvirkning

Av Eva Gjellereide Stokke-Zahl

Alle bilder i denne oppgaven er tatt av fotograf Øyvind Zahl.

Rota, kontrastenes landsby

Lokal stolthet i møte med intern og ekstern påvirkning

Forord	side	v
Ordliste	side	vi
Introduksjon: Rota, un balcón al mar	side	01
- Introduserende bilde		01
- Innledning		02
- Turisme		03
- En by i en landsby		05
- Lokal stolthet		08
- Religion		09
- Antropologisk forskning		10
- Problemstilling		11
- Avklaring omkring bruk av ulike betegnelser		11
o Lokalbefolkning		11
o Beboer		12
o Identitet		12
- Teori		13
o Barth – grenseteori		13
o Anderson – forestilte fellesskap		13
o Bourdieu – doxa		13
- Feltarbeid og metode		14
- Anonymisering		17
- Kapittelsammendrag		18
Kapittel 1: Historiske og økonomiske forutsetninger	side	20
- Innledning		20
- Kolonimakt, 1.verdenskrig, monarki		21
- Fra diktatur til demokratisk republikk		23
- Borgerkrigen		25
- El Caudillo, Francisco Franco, 40 års regime		26

- Fra diktatur til demokratisk monarki	29
- Dagens situasjon, sosialistisk regjering, EU medlemskap og økonomisk krise	30
- Historiske og økonomiske forutsetninger i Rota	32
- Oppsummering	35
Kapittel 2: Lokal stolthet og tilhørighet	side 37
- Innledning	37
- Tilhørighet	38
- Tilhørighet basert på geografi	40
- Lokal stolthet	42
- Lokal stolthet og påvirkning	43
- Okinawa	44
- Uttryksmåter	46
- Oppsummering	48
Kapittel 3: Lavsesong og høysesong, hverdag og helg	side 49
- Innledning	49
- Introduserende bilde – del 1 lavsesong	50
- Lavsesong og hverdagsliv	50
- Lavsesong – tid for lokalbefolkningen	54
- Introduserende bilde – del 2 høysesong	55
- Høysesong og helgeliv	56
- Høysesong – tid for de utenforstående	60
- Oppsummering	61
Kapittel 4: Turisme i Rota – sosialt samspill?	side 63
- Innledning	63
- Ulike typer turisme, ulike typer turister	64
- Ønske om turisme	64
- Kategorisering	66
o <i>Nabo</i>	67
▪ Språk	69
▪ Oppførsel	69
o <i>Gjest</i>	70
▪ Språk	71
▪ Oppførsel	73

o	<i>Besøkende</i>	74
▪	Språk	75
▪	Oppførsel	75
-	Kategoriens (manglende) sosiale samhandling	75
-	Oppsummering	78
Kapittel 5: Fotball-VM 2010 – forventning og nye fellesskap	side	79
-	Innledning	79
-	Fotball-VM sin plass i det spanske samfunnet	80
-	Den spanske interessen for fotball i møte med fotball-VM 2010	82
-	Fra gruppespill til semifinale	84
-	Nye fellesskap oppstår	85
-	Den store finalen	87
-	Gluckman og endring	90
-	Tilbake til hverdagen	91
-	Nasjonalt nivå	92
-	Oppsummering	93
Konklusjon: Vår landsby, vår historie, vår stolthet	side	94
-	Innledning	94
-	Lokal stolthet i Rota – kontinuitet	95
-	Lokal stolthet i Rota – formidling	96
-	Lokal stolthet i Rota – påvirkning	97
-	Avslutning	98
Referanseliste	side	99
Appendiks		
-	Brosjyre for den amerikanske styrken i Rota: “Welcome Abroad”	
-	Tekster fra kunstutstilling	

Forord

En lang prosess, fylt av både optimisme og pessimisme er nå ved veis ende. Etter to år preget av fargekoder, post-it lapper og utallige bøker og kopierte artikler fremtrer oppgaven nå i sin fullstendige form. Mange personer har bidratt til at denne prosessen har blitt en positiv opplevelse.

En stor takk rettes til min veileder, professor John Knudsen. Jeg er evig takknemlig for dine gode og grundige tilbakemeldinger, for din ærlighet og oppmuntring, særlig i innspurten. Takk for at du stadig hjalp meg å visualisere oppgaven og oppgavens struktur.

Jeg er takknemlig for å ha fått tatt del i et fantastisk fellesskap på lesesalen. Jeg vil takke alle mine gode studievenninner for korte og lange samtaler omkring det meste, alt fra faglige diskusjoner til hvorvidt det var mer smør igjen eller ikke.

Takk til Jeanette Sæbø Andreassen for å ha kommet med innspill på de spanske oversettelsene og takk til Anne B. Aga og Gunhild Brubakken for å ha gjort den nødvendige jobben med å lese korrektur. Dere er uunnværlige.

En takk rettes også til mamma og pappa og til mine svigerforeldre. Takk for alle middager og oppmuntrende ord underveis.

Den største takken går til min kjære gode ektemann Øyvind. Du ble mitt mannlige alibi under feltarbeidet – takk for det! Takk for at du har hentet meg mange sene kvelder ved lesesalen. Mest av alt, tusen takk for at du aldri har latt meg gi opp troen på at oppgaven ville bli ferdig. Din tålmodighet og omtanke er beundringsverdig. En liten takk rettes også til lille ”Kavring” for å ha sparket når jeg ble ukonsentrert under innspurten, slik at jeg aldri glemte å presse meg selv til det ytterste. Uten dere to ville jeg aldri kommet i mål!

Sist, men ikke minst, en takk til menneskene som jeg møtte under feltarbeidet. Selv om livet i Rota ble annerledes enn hva jeg hadde sett for meg før jeg dro, så ville jeg aldri vært opplevelsen foruten.

La villa de Rota, se quedan en mi corazón
Villa Maravilla

Ordliste

Andaluz – Fra Andalucía

Comarca – kjentfolk, distrikt

Chringito – Strandbar

El Clásico – Klassikeren, refererer til oppgjøret mellom Real Madrid og FC Barcelona

Duende – Fengslende trolldom, her: et uttrykk for stolthet

Gaditano – Fra Cádiz

Jerezano – Fra Jerez

Mi alma – Min sjel, kosenavn brukt av folk fra Sevilla

Montadito – Liten baguett med pålegg

Partido Socialista Obrero España, PSOE – Spanias sosialistiske arbeiderparti

Partido Popular, PP – (det spanske) Folkepartiet

Paternidad colectiva – kollektivt opphav

Plaza – Plass

Pueblo – Landsby

Rota – feminin bøyning av roto, ødelagt

Roteño – Fra Rota

Sevillano – Fra Sevilla

Villa – Grend

Introduksjon . Rota, un balcón al mar¹

Hvor du enn befinner deg i landsbyen slipper du ikke unna lyden av bølgene som slår eller vinden som blåser i palmene. Om vinteren er vinden sur og kald, men når sommeren nærmer seg er den et etterlengtet frisk pust i en ellers så varm og klam hverdag. Bli det kaldt nok om vinteren slutter innbyggerne å snakke sammen når de våger seg utendørs, da er alt annet enn vinden og bølgene stille, helt stille.

Uansett tid på døgnet om sommeren vil scooterens motorlyd og innbyggernes samtaler flettes inn i lyden av vind og bølger. Skulle det en dag mot formodning være vindstille kan det føles som om noe er "galt", men til slutt går det opp for deg at det er så enkelt som at vinden ikke blåser. Innimellom blir lyden av bølgene og vinden avbrutt av store militærfly eller helikoptre som flyr lavt rett over deg. Men som lyden av bølgene og vinden blir man vant til det. Du slutter å legge merke til alle lydene rundt seg, det blir en naturlig del av dagen.

¹ Byens slagord, oversatt: Balkong mot havet

Rota er en landsby av kontraster. Den største kontrasten av dem alle er gjerne kontrasten mellom vinter og sommer, landsbyen oppleves som totalt forskjellig i juli enn i januar. Lavsesongen oppleves som en ventetid, man venter på at noe skal skje. Når høysesongen da starter, når gatene og strendene fylles opp av glade mennesker - da er Rota på sitt beste, eller verste, det kommer an på hvem du spør. Men lokalbefolkningen enes om en ting; kontrasten er slående. Det er en utpreget kontrast mellom morgen og kveld, og mellom hverdag og helg. Morgenene er lange og sløve, mens kveldene er innholdsrike og fartsfylte. Om hverdagen er kveldene rolige, mens i helgene tar kveldene aldri slutt. Hverdagen er preget av et jag frem mot helgen, med et fokus på karriere og status, mens helgene oppleves som en pause, med et fokus på familie og hygge. Kontrastene mellom det hektiske og det avslappende merkes på kroppen, også blant menneskene rundt deg. Det er som om luften forandrer seg hver lørdag ettermiddag.

Kontraster mellom Rota og byene rundt er også slående. I Rota finner du ingen tiggere, ingen skoleklasser fra Tyskland som tar gruppebilder utenfor byens kirker, ei heller gateselgere som selger lysende propeller. Som turist sklir en lett inn i Rotas bybilde. Man kan gå seg bort en liten stund, men så lenge du går mot lyden av bølgene finner du alltid tilbake til landsbyens utgangspunkt. Rota, un balcón al mar.

I Rota er alle velkommen, uansett om man er ung eller gammel, spansk eller amerikansk, heterofil eller homofil, surfer eller golfer. Rota er gjerne ikke nevnt i de store turistbøkene og ofte kun på detaljerte kart over Spania. Men slike "bagateller" hindrer likevel ikke Rota i å være en turistperle, særlig i lokalbefolkningens øyner. Og kanskje det er en kontrast i seg selv – innbyggernes oppførsel er ikke så ulik turistenes oppførsel som en gjerne skulle tro. Innbyggerne er stolte over byen, og stolte over at så mange turister ønsker å oppleve det vakreste stedet på jord.

Innledning

Rota er en landsby i Cádiz, Andalucía, Spania. Landsbyen befinner seg nord i Cádizbukten, på kysten av Atlanterhavet. Rota ligger langs kyststripen kalt *Costa de la Luz*, *lyskysten*. Lyskysten er kjent for sine lange vakre strender og små hvite landsbyer. Rota har et innbyggertall på 27 000 mennesker (Rota.com.es). Tall fra 2007 viser at ca 23 % av befolkningen er under 20 år, mens ca 11 % er over 65 år (Rota.com.es). I en spansk kontekst

er en slik demografisk fordeling annerledes enn på landsbasis. I motsetning til andre steder i Spania har Rota en svært stor andel unge mennesker og en lav andel eldre over 65 år (INE²). Årsaken til en slik demografisk fordeling kan gjerne forklares ut fra en historisk kontekst. Da marinebasen ble bygget oppstod det en tilflytning av unge arbeidere og spanske soldater ble stasjonert i Rota på fast basis. Mange bosatte seg i Rota og stiftet familie. Et tidligere stabilt arbeidsmarked har bidratt til en befolkningsvekt, der barn av de tilflyttende på 1950-1960 tallet valgte å bli boende i Rota da de stiftet familie.

Marinebasen ble påbegynt tidlig på 1950-tallet. Spanias daværende diktator, Francisco Franco, så byggeprosjektet som en måte å skaffe lokalsamfunnet penger ved å stryke båndene til USA. Resultatet ble at basen i dag opptar 1/3 av hele Rotas landområder. Disse områdene var tidligere jordbruksareal der lokalbefolkningen dyrket grønnsaker, da særlig gresskar og tomater. Basen blir omtalt som "Gateway to the Mediterranean" på grunn av den strategiske beliggenheten i nærheten av Gibraltar, og brukes som stoppested mellom USA og Sørvest-Asia. Basen benyttes både av USA og NATO. USA sin voksende militære interesse i Nord-Afrika gjør at basen også i dag har en utmerket beliggenhet. Basen er både spansk og amerikansk. Begge nasjonene både bruker og har militært utstyr innenfor området, men den amerikanske delen av basen er langt større enn den spanske. Enkelte områder inne på basen er utelukkende for amerikanerne, der de spanske ikke har adgang. Dette gjelder blant annet de amerikanske butikkene og de amerikanske boligområdene. Det er kun de amerikanske styrkene som benytter seg av landingsstripen på basens område. For den spanske stat er Rotas base utelukkende en marinebase, mens for USA er basen tett knyttet opp mot det amerikanske flyvåpenet.

Turisme

Av Rotas turistinformasjon blir Rota omtalt på følgende måte: "...Rota er en moderne og kosmopolitisk by, hvor man finner ro og harmoni, kun avbrutt av pulserende rytmer fra havets bølger". En del av Rotas image er at Rota er et sted med storbyliv og landsbysjarm. I forhold til markedsføring av Rota som turiststed blir det ut fra en slik forståelse av byen mulig å hevde at alle turister vil finne seg til rette i Rota. Dersom en er ute etter fest og nattelig kan

² Instituto Nacional de Estadística

Rota tilby flere ulike typer med utesteder. Dersom man er ute etter rolige dager er det tilrettelagt for at man skal finne en avslappende stemning. Innbyggerne er svært stolte over sine fasiliteter ved stranden og de ulike grøntområdene som finnes langs sjøen. Det er svært vanlig å gå tur i skogen, langs strandpromenaden og i vannkanten.

Rotas strand- og kystlinje tilbyr store muligheter for surfing, kiting, seiling og fiske. Surfing og kiting er også svært innbringende i forhold til turisme. Spanias mest kjente turistmål for surfing og kiting er gjerne Tarifa. Tarifa blir omtalt av den spanske turistinformasjonen som “vindsurfingens Mekka”. Grunnen til denne omtalen kan forklares ut i fra Tarifas geografiske posisjon, på det sørligste punktet av Spania, der Atlanterhavet og Middelhavet møtes ved Gibraltarstredet. Tarifa ligger to timer med bil fra Rota og det er derfor tenkelig at dersom det mot formodning skulle være vindstille i Tarifa, finnes det gode surfemuligheter i Rota to timer unna. Det var svært mange kitere og surfere på Rotas strender i lavsesongen. Det er tenkelig at med den rette promoteringen kan Rota få en betydelig større del av slik fritidsturisme, også i forhold til golf. Det er opparbeidet mange store golfområder i Andalucía og det er allerede en voksende turismeindustri i Rota. Langs motorveien inn mot Málaga er det satt opp følgende veiskilt *Costa del Sol*, *Costa del Golf* og det er ingen tvil om at denne sporten trekker turister. I Rota har det de siste årene blitt et større fokus på golfmarkedet og det er bygget ut flere golfbaner i området rundt landsbyen. Svenske middelaldrene par er en stor aktør innenfor denne turismen i Rota, og viktigheten av deres tilstedeværelse som denne spesielle typen turist ble presisert i lokalavisen *Información Rota*, både i 2010 og i 2011. Avisen vektlegger den betydelige inntektskilden golfturismen utgjør i lavsesongen fordi de fleste hoteller i området får økonomiske problemer under lavsesongen på grunn av svært lave besøkstall.

Rotas turistinformasjon vektlegger også hvordan Rota er et godt utgangspunkt dersom man ønsker å ta en rundreise i Andalucía, og særlig da på Lyskysten. Rota har verken flyplass eller togforbindelse, men dersom man har bil er det lett å komme seg til et annet sted. Hurtigbåtforbindelse med Cádiz gjør det også lett å komme til en togstasjon og til en større bussterminal med mange avganger til ulike spanske byer.

Hvert år arrangeres en turistfestival i Rota. Da blir det lagt stor vekt på de gastronomiske alternativene som Rota kan tilby. Lokalbefolkningen er særlig stolte over sine kulinariske muligheter, særlig når det kommer til sjømat. En lokal drosjesjåfør fortalte meg med stor

engasjement at *“Atlanterhavet gir den beste fisken du noen gang har smakt”*. Ellers er det selvsagt et stort fokus på tapas og vin. Selv om Rota ligger midt i sherry-industriens produksjonsområder, er det bortimot ingen vinproduksjon i Rota. Den eneste vinen som blir produsert er *“La Tintilla de Rota”* som produseres i små mengder og er vanskelig å få tak i. Lucía, en bekjent av meg, hevdet at pizzaen man får i Rota er av en egen og ypperste klasse og helt annerledes enn pizza ellers i Spania. *“Pizzaen her er så mye bedre enn i Sevilla, det sier de [fra Sevilla] til og med selv”*.

Som jeg var inne på tidligere er det merkelig forskjell mellom lavsesong og høysesong, særlig dersom man sammenligner januar med august. Sommeren ansees som årets høydepunkt, ikke bare for turistnæringen, men også for enkelte beboere. Jeg vil komme nærmere inn på hvordan sesongene påvirker hverdagslivet i Rota i kapittel 3. Men et par betraktninger hører likevel hjemme her. Mange restauranter/barer/hoteller/kiosker og lignende holder stengt i lavsesongen og åpner først i april eller mai. Jeg fikk ofte høre beskrivelser av Rota som en spøkelsesby om vinteren. Det kan virke som at Rotas beboere er delt i synet på hva de synes om sesongpåvirkningen på Rota. Lucía mente for eksempel at Rota er best om våren, når været tillater at man er ute og det er lite folk der. En annen bekjent av meg derimot, Jessica, var av dem som mente at Rota desidert er best om sommeren når folkelivet er på topp, og gatene fullpakket med folk. Ut fra Lucía og Jessicas påstander kan man forstå lavsesongen (vinterhalvåret) som en velsignelse for noen, men en forbannelse for andre. Om vinteren er ikke folk like mye ute som i sommermånedene. Sesongpåvirkningen har en merkelig innflytelse på lokalsamfunnet.

En by i en landsby

Med tanke på Rotas geografiske størrelse og innbyggertall virker det noe rart at lokalbefolkningen omtaler Rota som en landsby. Turistinformasjonen omtaler Rota som en kosmopolitisk by og juridisk sett er Rota en egen kommune. For lokalbefolkningen er det utelukkende forståelsen av Rota som en landsby som er sentral. På bakgrunn av lokalbefolkningens forståelse har jeg valgt å bevisst bruke betegnelsen landsby når jeg snakker om Rota. Imidlertid er det et vesentlig poeng at i lokalbefolkningens dagligtale snakker man om Rotas sentrum, om bykjerne, om utenfor og innenfor byen. Områdene

utenfor de tettbeboede områdene omtales som 'på landet'. For å beskrive landsbyens oppbygging vil jeg nå benytte meg av en del begreper som man gjerne assosierer med byer.

Infrastrukturen og den arkitektoniske fremtoningen i Rota kan gjerne oppleves som internasjonal, gjerne også amerikansk i de mer moderne områdene av landsbyen. Gatene og veiene er store og brede, med hus og butikker på hver side. Den utradisjonelle delen av landsbyen er lett oversiktlig. Byrommet vitner om at Rota har blitt utbygget i ulike tidsepoker – hvor mye er blitt beholdt og restaurert i stedet for revet ned og erstattet med noe nytt. Prakteksempler er kirken og landsbyens middelalderborg på landsbyens hovedplaza *Plaza de Bartolomé Pérez*. Landsbyen har et klart sentrum, en slags bykjerne som er nær stranden og hovedgatene. De nærliggende landsbyene og byene i området rundt Rota er preget av smale og trange gater. Slike gater finner man bare i den gamle delen av Rota. Et amerikansk par som jeg møtte bemerket at det var veldig koselig hvordan Rota hadde beholdt sin gamle del. Dette amerikanske paret var på omreise i Spania og hadde ingen tilknytning til basen.

Den amerikanske påvirkningen på byrommet i Rota er merkbar. En generell oppfatning blant lokalbefolkningen syntes å være at det var to felt som var påvirket av amerikanerne: Musikkstil og mattradisjoner. Det er mattradisjonene man merker tydeligst ved et besøk i Rota. Her er det mulig å trekke paralleller til hvordan innholdet er tilpasset byrommets oppbygning. I de store brede avenyene er det restauranter med en internasjonal profil, mens i landsbyens eldre deler, langs de smale gatene og de små plazaene, er det bortimot utelukkende fokus på spansk og andalusisk tradisjon. Den amerikanske påvirkningen var i følge en bekjent av meg forklaringen på det store antallet med kinarestauranter i landsbyen: *“Det var amerikanerne som ville ha kinesisk mat”*. Det er også et vesentlig poeng at det nå er betydelig mindre kinarestauranter i området enn under *“amerikanernes storhetstid”*³. Selv om *“amerikanernes storhetstid”* tok slutt, har de amerikanerne som tjenestegjør ved basen i dag likevel et stort ønske om denne type mat. Et godt eksempel på tilknytningen mellom amerikanerne og kinesisk mat er en restaurant som befinner seg fem minutter utenfor sentrumskjernen. Restauranten lå også i mitt nabolag, så jeg besøkte den en rekke ganger, både i tilknytning til feltarbeidet og når jeg hadde lyst på et avbrekk fra den lokale maten. Tilstedeværelsen av amerikanske soldater var overveldende ved hvert besøk. Restauranten var

³ Lokalt begrep. Amerikanernes storhetstid i Rota var rundt 1950 – 1970. Da var marinebasen vel etablert og Rota hadde et stort amerikansk samfunn utenfor basens områder med blant annet rodeo i sentrum.

dekorert med ulike effekter fra det amerikanske militæret og man kunne betale i dollar. Den tilsynelatende viktigste inntektskilden for denne restauranten var utkjøring av mat til basen. Det var lenge snakk om at restauranten skulle etablere en egen avdeling innenfor basens område, både fordi det var et restaurantområde ledig og fordi beboerne ønsker et asiatisk alternativ. Forslaget ble imidlertid avslått av de spanske myndighetene, etter som restauranten ikke kunne oppfylle de arbeids- og helseforeskrifter som vedrører restaurantvirksomhet innenfor et spansk statlig område. En amerikansk jente i slutten av 20-årene som var bosatt i nabohuset kommenterte til eierne hvor smarte de hadde vært som hadde trykket opp kjøreanvisninger fra basen til restauranten på baksiden av visittkortene. I sentrum av Rota er det også utallige pizzarestauranter, men amerikanerne foretrakk sin egen pizzarestaurant på innsiden av basen, *Pizza Villa*, fremfor å forlate basens område til fordel for pizza i sentrum. Antallet av pizza som blir laget hos *Pizza Villa* vitner om amerikanernes smak. Hvert år lager *Pizza Villa* mer enn 120 000 pizza, og i forhold til innbyggertallet inne på basen er det en relativt stor mengde med pizza.

Historien rundt en annen amerikansk matkjede er et eksempel på hvordan byrommet i landsbyen har gått fra å være svært amerikansk influert til å ha en spansk profil. *Kentucky Fried Chicken* hadde tidligere utsalg fra landsbyens beste plassering, den lå rett ved hovednedgangen til bystranden. *Kentucky Fried Chicken* ble flyttet inn på basen, og da ble det ikke behov for en egen avdeling utenfor basens område. Det er interessant hvilken restaurant som har overtatt lokalene. Nå er det en spansk smørbrødkjede som har utsalgssted der, *100 montaditos*⁴. Det er ikke uvanlig at storbyer har foretak fra store internasjonale (hovedsaklige amerikanske) kjeder, men det som er forbausende her er størrelsen på byen eller rettere sagt landsbyen. Rota er relativt liten i forhold til for eksempel Jerez eller Cádiz⁵, hvor de ikke har *Kentucky Fried Chicken*. Årsaken til at denne typen internasjonale foretak eksisterer er basert på etterspørsel, men i Rotas tilfelle blir spørsmålet; hvem er det som etterspør hva? Det er mulig at det er amerikanerne som etterspør internasjonale steder, men det er ikke synonymt med at det er utelukkende amerikanere som benytter seg av foretaket. Et godt eksempel på bruk av et slikt internasjonalt foretak er hvordan den amerikanske isbaren *Ben & Jerry's* ble besøkt like mye av lokalbefolkningen som av amerikanerne. En dag da jeg og Lucía gikk forbi *Ben & Jerry's* utbrøt hun: “De selger sånne amerikanske kakemikser her. De er så

⁴ En *montadito* er en liten bagett med pålegg på. Restauranten heter *100 montaditos* fordi de tilbyr 100 forskjellige varianter.

⁵ Innbyggertall i Jerez: 200 000, Innbyggertall i Cádiz: 126 000

utrolige gode, de blir ikke tørre. Kakemiksene er helt sikkert billigere inne på basen. Kursen er jo en helt annen, du vet amerikanerne betaler jo i dollar". Utsagnet fra Lucía kan forklare hvorfor det var mindre amerikanere på isbaren enn jeg antok. Det er også tenkelig at forklaringen til at *Ben & Jerry's* ble byttet ut til fordel for en annen amerikansk iskjede, *Baskin Robbins*, bygger på etterspørsel og hva man fikk tak i innenfor basens områder. Butikkskiftet trakk flere kunder, og det ble en tydelig økning av besøkende utenfra, både amerikanere og turister. Et interessant moment er at *100 montaditos*, kjederestauranten som erstattet *Kentucky Fried Chicken*, er et spansk sted, men som likevel var godt besøkt av amerikanere, i motsetning til *Baskin Robbins* som var et amerikansk sted, som var godt besøkt av spanjoler. Til tross for at *100 montaditos* var et typisk spansk sted med spanskpråklig meny og en lokalpatriotisk innredning var det etter mine observasjoner et særdeles populært sted blant amerikanere, både for unge og eldre. Mange amerikanske familier gikk her, på samme måte som også grupper med menn som drakk øl om kvelden eller "armywifes" som spiste salat etter endt shoppingtur. Besøkende utenfra hadde en annerledes erfaring av restauranten. De ble forvirret og oppgitt over at det kun var spanske menyer, og endte ofte opp med å bestille flere ganger etter som de ikke forstod hvor mye eller lite mat en *montadito* var. Som nevnt er *100 montaditos* en restaurantkjede, som innebærer at det er samme meny og samme tilbud i alle utsalgene. Interiør og markedsprofil var også like på alle utsalg, men ved en av *100 montaditos* restaurantene i Cádiz var annerledes enn de andre utsalgsstedene jeg besøkte. På denne restauranten var engelskspråklige menyer og både reklamene og interiøret hadde et mer internasjonalt preg enn de andre utsalgsstedene. Det er sannsynlig at en slik tilnærming mot det internasjonale var et bevisst valg i markedsføring ved dette utsalget etter som Cádiz er en by besøkt av mange turister. Siden restaurantkjeden var åpen for en slik tilpasning til turistene er det interessant at Rotas *100 montaditos* ikke hadde valgt en lignende internasjonal profil, etter som restauranten daglig besøkes av ikke-spansktalende gjester.

Lokal stolthet

Denne oppgaven tar utgangspunkt i å forklare lokalbefolkningen i Rotas fokus på lokal stolthet. Fellesskapet blant lokalbefolkningen i Rota bærer preg av en felles enighet omkring hvem de er. Jeg vil gjennom denne oppgaven vise hvordan dette fellesskapet formidles i møte med andre utenforstående, særlig turister.

Mitt fokus på lokal stolthet befinner seg på et kollektivt nivå, fremfor et personlig nivå. Jeg hevder at det er på et kollektivt nivå at lokal stolthet uttrykkes. Det er gjennom lokal stolthet at et kollektivt fellesskap etableres. Den lokale stoltheten i Rota omfatter en stolthet over å tilhøre et fellesskap: landsbyens fellesskap. Etter som mitt fokus er på et kollektivt nivå, er det lokalsamfunnets identitet og image som blir sentralt for analysen. Jeg velger å se på lokal stolthet fremfor å se på lokal identitet eller image. Jeg vil hevde at lokal stolthet omfavner både ens image og identitet.

Min oppgave er basert på lokalbefolkningens forståelse av Rota, og lokalbefolkningen sin forståelse av lokal stolthet, til tross for at jeg egentlig tilhørte gjestens sfære, eller de besøkendes sfære i samfunnet, og ikke lokalbefolkningens sfære, vertens sfære.

Religion

Religion har en sentral plass i lokalsamfunnet. Gjennom hele mitt feltarbeid var det stadig kristne festivaler og markeringer i sentrum, mange prosesjoner med ulike helgenstatuer og barn utkledd for anledningen. Der var egne festivaler for forskjellige helgener, med et tettepakket program. En festival til ære for Jomfru Maria foregikk i en hel måned om sommeren. Ana, en av mine bekjente som ikke tilbrakte barndommen sin i Rota, fortalte meg at hun følte at ungene som vokste opp i Rota hadde fri hele tiden, alltid på grunn av en eller annen helligdag. *“Vi må ha flest helligdager i Spania”*. Beboerne fremstiller ikke seg selv som særlig katolske eller religiøse, men i forhold til Rotas geografiske størrelse er det svært mange kirker i landsbyen. De er godt besøkte av lokalbefolkningen og har en sentral posisjon i mange religiøse festivaler, særlig prosesjoner som tar utgangspunkt i å frakte en helgenstatue fra en kirke til en annen. Det virket å være liberale verdier som var i fokus blant beboerne og ikke et fokus på konservative katolske verdier. Mange unge har i dag barn utenfor ekteskap, uten at det er negative konnotasjoner tilknyttet et slikt valg. Et annet eksempel på liberale verdier er hvordan homofili er sosialt akseptabelt blant alle aldersgrupper i Rota. De mest populære utestedene var besøkt av både heterofile og homofile på samme tid, uten at noen bemerket det. I en samtale omkring temaet fortalte Ana meg om en lokal bedrift der et kriterium for å bli ansatt var at man var homofil. Heterofile var velkomne, men ikke som ansatte. En annen observasjon er at en rekke bakerier hadde utstilt kakefigurer til

bryllupskaker der de tradisjonelle brud- og brudgomfigurene sto side om side med kakefigurer med to menn eller to kvinner.

Antropologisk forskning

Tradisjonell antropologisk forskning i Middelhavet har tidligere hatt et stort fokus på ære og skam. Peristiany og Pitt-Rivers er en av de to fremste antropologene innenfor antropologiske studier i Middelhavet, særlig Spania og Andalucía. Deres oppfatninger kommer klart frem i boken *Honour and Shame. The Values and Mediterranean Society* (1965). Her knyttes ære og skam opp til familie og sosial samhandling med andre mennesker. Med et fokus på ære og skam sett i sammenheng med forhold til mann og kvinne kom også et økende fokus på kjønnsdikotomier. Peristianys og Pitt-Rivers fokus på kjønnsdikotomier medførte at det har oppstått et voksende fokus på kvinners rolle i Middelhavssamfunn innenfor antropologisk Middelhavsforskning. I de siste årene har det også oppstått en interesse for studier av sosiale sammensettinger av ulike mennesker (Ucelay da Cal 2010), sesongbasert arbeidsmigrasjon (López 2006), forholdet til romani-folket (Dewaal Malefyt 1998) og turistenes rolle i store turistområder (Walton 2008). Innenfor medlemslandene til EU har det oppstått et fokus på identitetshåndtering, hvordan mennesker veksler mellom et fokus på lokal identitet, regional identitet, nasjonal identitet og en identitet basert på et europeisk fellesskap (Bellier 2000). Et slikt fokus er også sentralt i forhold til antropologiske studier av Spania.

Rota regnes som en særegen del av Andalucía. Til kontrast fra andre andalusiske landsbyer har Rota en relativt stabil økonomi, det er lav arbeidsledighet og gode levekår. Et av kommunens slagord for Rota, er nettopp, "Rota, et turiststed av høy kvalitet". Ana hevdet følgende med stolthet: "*Vi har den beste infrastrukturen i hele Spania, det hadde vi selv under Franco*". På grunn av etableringen av basen og endringen fra jordbrukssamfunn til servicesamfunn tidlig på 1950-tallet fikk Rota en rask utvikling og en mer moderne infrastruktur. Det er tenkelig at overgangen til et samfunn basert på servicenæring på 1960-tallet er årsaken til at Rota i dag oppleves som annerledes enn vanlige andalusiske landsbyer/byer som ikke hadde samme endringer.

Hva slags konsekvenser har den amerikanske tilstedeværelsen hatt på Rota igjennom de siste 50 år? Kanskje er det en amerikansk innflytelse som gjør Rota til noe annet enn det typiske

andalusiske. Rota fremstår som mer verdensvant, og har en internasjonal fremtoning som man ikke finner i andre andalusiske småsteder. Rotas særegenheter i forhold til den typiske andalusiske konteksten forklarer hvorfor man ikke så lett klarer å trekke linjer mellom Rota og tidligere antropologisk forskning i regionen. Gjennom denne oppgaven vil jeg prøve å beskrive denne særegenheten som man finner blant Rotas befolkning.

Problemstilling

Oppgaven tar utgangspunkt i en studie av lokal stolthet blant beboerne i Rota. Jeg ønsker å belyse følgende:

Hvordan håndteres og etableres lokal stolthet i Rota?

Hvordan kommer lokal stolthet til uttrykk i møte med amerikanere og turister?

Er den lokale stoltheten i Rota ”fastlåst” i et opprinnelig mønster eller er stoltheten konstant under påvirkning? I så fall, hvilken type påvirkning er det snakk om?

Jeg bruker turisme som en innfallsvinkel for å finne svar på problemstillingene, på bakgrunn av turismens innflytelse på Rota. Jeg vil også vise hvordan amerikansk tilstedeværelse også har hatt en påvirkning på håndteringen av lokal stolthet. Etter mine observasjoner ser det ut til at lokalbefolkningen er stolt av turismen. Særlig er det en stolthet av Rota som et turiststed som blir ytret både eksplisitt og offentlig.

Avklaring omkring bruk av ulike betegnelser

Jeg har i løpet av oppgaven valgt å være svært bevisst på hvilke betegnelser jeg bruker når jeg omtaler Rotas befolkning. Jeg mener at det er forskjell på hva som blir forstått av menneskene i landsbyen som *lokalbefolkning* og hva som blir forstått som *beboer*.

Betegnelsen *lokalbefolkning* bruker jeg når jeg snakker om de som er født, oppvokst og/eller bor i Rota⁶ og/eller har familietilknytninger til stedet. Det er blant lokalbefolkningen man

⁶ Utenfor basens område

finner en sterk fellesskapsfølelse med fokus på en felles kultur og historie. Det er blant disse menneskene at den lokale stoltheten står sterkest. Det er hos lokalbefolkningen man kan høre morsomme fortellinger om hva som skjedde forrige helg, og det er blant dem man hører vitser om “de andre”, de som faller utenfor betegnelsen. Det er blant lokalbefolkningen sine holdninger, meninger og livsstil man forstår og observerer hva det innebærer å være “ekte” *roteño*⁷.

Beboer mener jeg omfatter en større gruppe, beboer omfavner alle som bor i Rota på et gitt tidspunkt. Alle medlemmene av lokalbefolkningen og alle bofaste innenfor basens områder tilhører betegnelsen beboer. Det er tenkelig at langtidsturister kan erfare å være en del av et fellesskap blant beboerne, men verken de besøkende eller amerikanerne ville omtalt seg selv som et medlem av lokalbefolkningen. Selvsagt er det personer i Rota som befinner seg i grenseland i forhold til hvor en plasserer dem, og hvordan de selv ser på seg selv. Et eksempel er innflyttere. Mitt inntrykk er at det over tid er fullt mulig å bli et medlem av lokalbefolkningen selv om man er oppvokst et annet sted. For å bli ansett som et fullverdig medlem av lokalbefolkningen må en, foruten å integrere seg i lokalsamfunnet, erstatte sin tidligere geografiske tilknytning, til fordel for en tilknytning og stolthet til Rota. Da kan man hevde at man er *roteño*. En bekjent fortalte meg at han var fra et annet sted, men bodde i Rota – og hvor han bodde var det som hadde en betydning.

Identitet i denne oppgaven kan forstås på samme måte som antropolog Susan Tax Freeman definerer identitet i artikkelsamlingen *Iberian Identity – Essays on the Nature of Identity in Portugal and Spain* “[...] identity [...] is [...] beyond the psychologist’s sense of self – a social or collective sense of self, an identification of people or groups with things they conceive they share, and thereby with each other” (Freeman 1989:197). Freemans forståelse av identitet tar høyde for et kollektivt nivå, slik som jeg selv vektlegger i denne oppgaven. Freeman vektlegger hvordan identitet kan både være kontekstuellet og relasjonelt i forhold til andre mennesker eller ideer. Identitet kan i følge Freeman være både ha en aktiv rolle eller passiv rolle i ulike sosiale kontekster. Et siste poeng hos Freeman er at etter som grunnlaget for identitet er foranderlig, er også identitet foranderlig (Freeman 1989).

⁷ Oversatt: Fra Rota

Teori

Barth - grenseteori

Fredrik Barth presenterte i sin bok *Ethnic Groups and Boundaries* (1969) ett nytt syn på etnisitet. Han hevdet at etnisitet ikke ble definert av innholdet i en gruppe, men av grensene som holdt ulike grupper fra hverandre. Det er først når ulike grupper mennesker møtes og gjøres bevisste på sine kulturelle forskjeller at etnisitet oppstår. Etnisitet er ikke utelukkende basert på geografisk tilhørighet, men også på en kulturell tilknytning. Etnisitet er en form for sosial organisering (Barth 1969:13). I *Manifestasjon og prosess* (1994) viser Barth til hvordan studie av etnisitet har endret seg gjennom årene. Barth hevder her at etnisitet kan forstås på tre nivåer, et mikronivå hvor en enkeltpersons valg av symboler for sosialt fellesskap kan definere ens etniske tilhørighet, et mellomnivå hvor “stereotypier [blir] etablert og fellesskapene satt i bevegelse” (Barth 1994:184) og et makronivå som omfatter hvordan staten forholder seg til “etniske grupperinger”.

Anderson - forestilte fellesskap

Sosiologen Benedict Anderson er kjent for sin teori om *forestilte fellesskap*. Han hevder at en nasjon er et politisk, forestilt fellesskap (Anderson 1996:19). Fellesskapet er forestilt etter som “Medlemmene i selv de minste nasjonene bare vil kjenne et fåtall av sine medborgere. De fleste av dem vil aldri møtes, vil aldri ha hørt snakk om hverandre; likevel vil de være i stand til å forestille seg at de er medlemmer av det samme fellesskapet” (Anderson 1996:19). Anderson hevder at boktrykkerkunsten, samt kapitalismen har gjort det mulig å etablere slike forestilte fellesskap (Anderson 1996:55). Nasjonen blir gjennom et fokus på følelsesmessige tilknytninger gjort til noe naturlig (Anderson 1996:139). Den norske sosialantropologen Anders Johansen hevder i etterordene til den norske utgaven av Andersons bok *Forestilte fellesskap, refleksjoner omkring nasjonalismens opprinnelse og spredning* (1996) at “vi er ’oss’ i den grad vi klarer å ta vare på et opprinnelig kulturelt særpreg som tidligere generasjoner har sørget for å levere videre” (Johansen i Anderson 1996:258)

Bourdieu - doxa

Bourdieu beskriver hvordan det i enkelte samfunn er en manns oppgave å opprettholde den sosiale orden gjennom å følge dens rytme (Bourdieu 1977:161). Når man opplever at “den faktiske verden og den tenkte verden” (Bourdieu 1995:225) sammenfaller kalles dette *doxa*.

Doxa er det man tar for gitt i et samfunn; “goes without saying because it comes without saying” (Bourdieu 1977:167). Man aksepterer det samfunnet man lever i som en selvfølgelighet. Man anser den sosiale orden som naturlig, og Bourdieu viser i *Outline Theory of Practice* at en krise i samfunnet er nødvendig for at mennesket skal ta et oppgjør med *doxa* (Bourdieu 1977:169).

Feltarbeid og metode

Mitt feltarbeid foregikk i to perioder, januar og februar 2010 og fra mai til august 2010. På denne måten fikk jeg oppleve både lavsesong og høysesong. Den første perioden av feltarbeidet mitt var preget av byråkrati og et voldsomt uvær, oversvømmelser og orkaner. Det var vanskelig å komme i kontakt med beboerne i Rota. Få mennesker var ute, og de var svært reserverte ovenfor fremmede mennesker. Da jeg dro fra Norge var planen opprinnelig å se på betydningen av blandingsekteskap mellom spanske kvinner og amerikanske menn og hvorvidt slike ekteskap var sosialt akseptert og ønskelig. Hvordan bidro slike ekteskap til å forme en lokalbefolkning? Jeg hadde en klar ide om at jeg skulle se på hvordan amerikanerne var integrert i det spanske lokalsamfunnet. Jeg antok at etter som amerikanerne hadde vært i Rota i over 50 år var det trolig at spanjoler og amerikanere levde sammen uten problemer. Jeg erfarte raskt at en slik integrering jeg regnet med å observere i planleggingsfasen før jeg dro ikke eksisterte. Jeg fant derfor fort ut at det var nødvendig å endre fokus for oppgaven.

Lokalbefolkningen og amerikanerne oppholdt seg på ulike steder og hver for seg. Der var lite, bortimot ingen samhandling mellom dem. Ulike personer som jeg kom i kontakt med, fortalte med engasjement og forventning om hvor ille vinteren var og hvor mye bedre det kom til å bli til sommeren; “*Du måtte bare vente og se*”. Det var da jeg forstod hvor viktig turistene var for området og for lokalbefolkningen. Likevel var det gleden hos lokalbefolkningen over å bo og være i Rota som slo meg som mest oppsiktsvekkende. Jeg valgte derfor å vinkle oppgaven mer opp mot turismens påvirkning på lokalsamfunnet enn jeg hadde antatt i starten.

Mitt materiale er i hovedsak basert på observasjoner og sporadiske samtaler med lokalbefolkning og besøkende. Jeg hadde store vanskeligheter med å knytte relasjoner til medlemmer av lokalbefolkningen, og fikk den siste uken av feltarbeidet en mulig forklaring på hvorfor. En kurator ved en kunstutstilling fortalte at den vanlige *roteño* er svært privat av

seg, og deler ikke sitt privatliv med andre. Man holder det private til en selv, og utad prøver lokalbefolkningen å ikke tiltrekke seg noe oppmerksomhet, kun være som alle andre i landsbyen. Bakgrunnen og årsaken til en slik holdning mente kuratoren stammet fra da bøndene solgte sine landområder slik at basen kunne bygges. Ved konstruksjonen av basen ble de som drev jordbruk på basens områder tvunget til å selge jorden sin til staten. Bøndene hadde plutselig økonomiske midler de ikke tidligere hadde sett for seg og det ble det viktig å passe på pengene. Man ville ikke at naboen skulle vite hvor mye penger en hadde. Slike holdninger finnes fremdeles, privatlivet er privat. Det er best å holde seg for seg selv.

Det er også sannsynlig at turismen i Rota bidro til at jeg ikke klarte å knytte noen sterke relasjoner til noen i lokalbefolkningen. På grunn av mitt nordiske lyse utseende og på grunn av turismens tilstedeværelse, ble jeg nok ansett av lokalbefolkningen som turist, fremfor nyinnflyttet til Rota. De menneskene jeg i hovedsak kom i kontakt med, og etablerte en relasjon til var i hovedsak kvinner, i alderen 20 – 50 år. Noen av disse kvinnene hadde tilknytninger til servicenæringen, andre var arbeidsledige. Gjennom dem kom jeg i sporadiske samtaler med deres bekjente. Ansatte innenfor servicenæringen viste seg å være mer åpen mot fremmede enn lokalbefolkningen generelt. Jeg har med bakgrunn i få relasjoner i lokalsamfunnet benyttet noe alternativt materiale i denne oppgaven, blant annet historiske dokumenter, avisartikler og ytringer i sosiale medier, særlig blogg. Jeg har inkludert tekster skrevet av lokale *roteños* som omhandler deres forhold til den amerikanske basen. Tekstene var en del av en kunstutstilling i slutten av august 2010.

Jeg bodde i enden av byens lengste strand, i starten på den lange *Avenida de Sevilla*. Jeg bodde i et borettslag med mange høye blokker som blir brukt som ferieleiligheter for besøkende fra byene som Sevilla og Jerez. Jeg fikk føle ekstra på forskjellen mellom lavsesong og høysesong. I januar og februar var det kun min og 3 andre leiligheter som var bebodd i min blokk. Blokken bestod av 66 leiligheter. Da sommeren kom var samtlige leiligheter bebodd, og antallet på beboere i borettslaget økte kraftig.

I starten bodde jeg alene. Det er bortimot utenkelig at en ung kvinne bor alene i Spania, særlig ikke siden den økonomiske krisen herjer. Tradisjonelt sett bor de fleste unge i Spania hjemme hos foreldrene til de gifter seg og man gifter seg ikke før man har tilstrekkelige midler til å kjøpe et eget sted å bo. Dagens bosituasjon i Spania er at mange unge må gi opp leilighetene de har kjøpt fordi de ikke har råd til å bo der lenger, de klarer ikke avdragene på lånet etter

som de har mistet jobben og ikke finner ny. Den eneste muligheten er da å flytte hjem til foreldrene sine. Resultatet er at der er mange familier i Spania i dag som forsørges av den eldre generasjonens sine pensjonsinntekter. Etter en periode kom min mor på besøk og bodde sammen med meg i perioder. Denne endringen gjorde overraskende nok at jeg fikk mer aksept i nabolaget. Da folk spurte meg hvem jeg bodde med, og jeg svarte; “min mor”, var jeg mer normal og gjerne mer lik dem. I juni flyttet min ektemann inn hos meg, og ble der til feltarbeidet mitt tok slutt. Jeg fikk da et mannlig alibi under feltarbeidet som gjorde at jeg fikk betydelig innpass på andre arena ved lokalsamfunnet som jeg ikke hadde fått dersom jeg var alene. Alene hadde jeg nok ikke fått samme informasjon og tilgang til fellesskapet som oppstod i forbindelse med fotball-VM.

Da jeg først kom til Rota var det lenge siden sist jeg hadde praktisert spansk. Jeg hadde ikke brukt like mye tid på å friske opp språket på forhånd som jeg skulle ønsket. Videre fikk jeg også erfare at den andalusiske dialekten som var i bruk i Rota er svært annerledes fra det spanske språket jeg hadde lært ved den humanistiske fakultet ved Universitet i Bergen. Språket ble derfor en større utfordring enn jeg hadde sett for meg, men etter hvert som jeg ble vant til både tempo og dialektuttrykk ble språkproblemene mindre.

Min posisjon i landsbyen under feltarbeidet kan beskrives slik som jeg oppfattet landsbyen i seg selv; full av kontraster. I starten av feltarbeidet ble jeg antatt for å være amerikaner. Det er trolig at denne forståelsen bygger på det faktum at jeg bodde alene. Det var som nevnt utenkelig at en spansk ung jente ville bodd alene, mens det var gjerne mer sannsynlig på bakgrunn av økonomisk situasjon at en amerikansk jente kunne bodd alene. I tillegg snakket jeg ikke spansk særlig fort og hadde lite kjennskap til den andalusiske dialekten. Etter hvert antok de menneskene jeg kom i kontakt med at jeg var svensk. Denne forståelsen kan forklares både ut i fra mitt nordiske utseende og at jeg befant meg i Rota i lengre perioder, i både lav og høysesongen. Svenskene utgjør som nevnt en betydelig inntektskilde for Rotas turisme etter som Rota er kjent innenfor ulike svenske golfmiljø. Min norske nasjonalitet ble ikke oppfattet som problematisk eller overraskende. Jeg kom aldri opp i noe situasjon der jeg måtte redegjøre for noe om Norge eller norsk politikk. Dersom noen hadde spørsmål, var det mest om hvor kaldt det var i Norge. I mer private samtaler med bekjente kom vi ofte inn på hvordan arbeids- og eiendomsmarkedet i Norge var i forhold til Spania. Det var tydelig at den store arbeidsledigheten og de høye eiendomsprisene var en stor bekymring hos lokalbefolkningen, også blant mine bekjente.

Mot slutten av mitt feltopphold ble jeg oppfattet av dem jeg bodde i nærheten av som en langvarig turist. Dette var ikke problematisk for meg, jeg tror at etter som slutten av feltarbeidet mitt fant sted under høysesongen at det var en naturlig oppfattelse av lokalbefolkningen. Jeg ble en av mange turister som var der hele sommeren. Men som nevnt tidligere bidro gjerne turismen i Rota til at jeg vanskeligere fikk innpass i lokalsamfunnet, etter som lokalbefolkningen gjerne antok at jeg kom å reise hjem neste uke. Det var ingen som tenkte at jeg var der for å bli en lengre periode.

Anonymisering

Jeg har med vilje valgt å ikke anonymisere landsbyen. En anonymisering er ikke hensiktsmessig med bakgrunn i de særtrekkene som kjennetegner Rota, Rota er en del av Andalucía, den andalusiske konteksten kan derfor ikke ignoreres. Marinebasen er også et sentralt særtrekk ved Rota og basens posisjon i samfunnet er umulig å ignorere. Basens historiske og økonomiske betydning er sentral for lokalbefolkningen. Som nevnt tidligere i kapittelet er det mulig å påstå at basens tilstedeværelse har relevans for hvordan Rota skiller seg ut fra de andre nærliggende stedene. Det blir nødvendig for analysen at landsbyen beholder sine kjennetegn, både som en del av Andalucía og som vertslandsby for en stor marinebase. Det er videre tenkelig å anta at Rotas forhold til turisme også skiller seg ut i forhold til andre nærliggende turistområder. Rotas hovedvekt på besøkende fra Spania, innlandsturisme er den største årsaken til et særtrekk innenfor andalusisk kontekst. Andalucía er i hovedsak et turistmål for utenlandske besøkende, og ikke spanjoler. Leserne av denne oppgaven hadde med et enkelt søk på internett med søkeordene: Atlanterhavet, Andalucía og amerikansk marinebase, funnet ut av landsbyens egentlige navn. Et fiktivt navn ville ikke hatt noe anonymiserende funksjon. Videre vil jeg også hevde med rimelig sikkerhet at medlemmene av Rotas lokalbefolkning ikke hadde ønsket at landsbyen skulle anonymiseres nettopp på grunn av deres fokus på deres lokale stolthet. Lokalbefolkningen er stolte av landsbyen sin, og stolte av alt som skjer av kulturelle aktiviteter. De ønsker en anerkjennelse av hvem de er og hvor de er fra.

Alle personnavn gjennom oppgaven er blitt anonymisert, mens noen geografiske navn og navn på restauranter og butikker er de virkelige navnene. Noen geografiske områdene eller

utesteder blir ikke presist gjengitt dersom det refereres til en privatperson. Jeg gjør et slikt valg for å kunne verne personen som omtales for en eventuell gjenkjennelse. Mange medlemmer av lokalbefolkningen hadde sine egne steder der de bruker mesteparten av tiden sin, både i forhold til stammar eller hvilken strand man benyttet. Ut fra et slikt ståsted ville det være sannsynlig at det kunne forekommet en gjenkjennelse av en person eller en bar dersom ikke begge navnene var anonymiserte.

Kapittelsammendrag

Jeg vil nå gi en kort oversikt over oppgavens oppbygning og poengtere hovedmomenter i de kommende kapitler.

I denne introduksjonen har jeg nå gitt et raskt bilde av hvordan Rota er og hva som kjennetegner landsbyen. Fokuset for oppgaven, lokal stolthet er presentert og jeg har tatt for meg raskt den amerikanske påvirkningen. Problemstilling og begrepsavklaring har hatt en sentral plass. Jeg har også tatt for meg teori, metode, anonymisering og min egen rolle i felten.

Kapittel 1 tar for seg Spanias og Rotas historiske og økonomiske forutsetninger. Her blir det gitt en kort innføring i Spanias nyere historie og hvordan økonomien har forandret seg i takt med nasjonens utvikling. Mot slutten vil jeg vise til hvordan nasjonale endringer har hatt en påvirkning på lokalt plan, i Rota. Grunnen til at jeg ønsker å bruke plass på dette kapittelet er at jeg mener at man ikke kan forstå betydningen av lokal stolthet dersom man ikke ser hvordan nasjonen har utviklet seg historisk. Jeg føler det blir feil å anta at lokal stolthet ikke er historisk produkt.

Hovedfokus for kapittel 2 er tilhørighet og lokal stolthet. Jeg vil her vise til John Bornemans forståelse av tilhørighet. Geografisk tilhørighet har en sentral plass i hvordan spanjolene definerer seg selv, særlig i mindre tettsteder. Som komparativt materiale til Rotas forståelse av marinebasen påvirkning vil jeg ta for meg den norske antropologen Strømmens arbeid fra den japanske øygruppen, Okinawa. Jeg vil her introdusere mitt argument om at lokal stolthet i Rota ikke oppstår i isolasjon og vise til hvordan lokal stolthet blir uttrykt i Rota.

Kapittel 3 er et empirisk kapittel med fokus på å formidle de to mest sentrale kontrastene i Rota; kontrasten mellom hverdag og helg, og kontrasten mellom lavsesong og høysesong. En slik beskrivelse kan gi en ide om hvordan landsbyen fungerer og hvordan landsbyen oppleves til en hver tid. Jeg vil mot slutten av kapittelet gjøre en komparasjon mellom de to sesongene og jeg vil legge særlig vekt på hvordan lokal stolthet formidles under de ulike sesongene.

Fokuset i kapittel 4 er i hovedsak en fremstilling og en diskusjon omkring betydningen av turisme i Rota. I dette kapittelet blir det lagt vekt på hvordan lokalbefolkningen selv definerer sin turisme. Et sentralt spørsmål i dette kapittelet blir hvordan lokal stolthet kommer til uttrykk i møte med turistene. Jeg vil foreta en kategorisering av de ulike typene turister som besøker Rota. Hvilken sosial betydning har slike kategorier og hva er kategoriseringens funksjon?

Kapittel 5 tar utgangspunkt i hvordan fokus på lokal stolthet og regionalitet skiftet til et fokus på nasjonal stolthet og nasjonalt fellesskap under fotball-VM sommeren 2010. Følelsen av tilhørighet blant medlemmene av de ulike kategoriene i Rota som oppstod under fotball-VM var noe nytt og annerledes i forhold til den vanlige hverdagen. Hensikten med dette kapittelet er å vise hvordan fokus på tilhørighet og lokal stolthet er dynamisk. Her vil det komme frem at hvilket identitetsfokus en *roteño* ønsker å formidle til en hver tid er kontekstuel og situasjonelt.

Innledning

Spania har gjennomgått store sosiale omveltninger for å forvandle seg til den moderne staten Spania er i dag. Blant det spanske folk har historiske hendelser vært et problematisk tema. Det var lenge tabubelagt å snakke om borgerkrigen og Franco. De siste årene har det oppstått et ønske om en åpenhet om hva som er den reelle spanske fortiden. Det har nå oppstått et fokus på å skille mellom hendelsene og det politiske innholdet i den spanske historien. En åpenhet rundt Francos regime, er ikke synonymt med å være enig i eller anerkjenne hans politiske agenda. Borgerkrigen og diktaturet under Franco er to markante hendelser som spanjoler flest bevisst har valgt å fortrenge. Mange spanjoler minnes borgerkrigen og diktaturet under Franco med sorg og tap, og det råder mye uvisshet. Det finnes ingen reell oversikt over hvem som omkom, hvem som ble tatt til fange og heller ikke et eksakt antall over hvor mange liv som faktisk gikk tapt. Både borgerkrigen og regimet under Franco har hatt en innvirkning på enhver spanjols liv, om ikke lenger direkte, så indirekte i form av ettervirkninger eller politiske meninger. Gjennom motstandsbevegelser og kollektiv redsel ble det dannet fellesskap som også har en sosial funksjon i dag. Under Franco fant det spanske folk trøst i hverandre.

Jeg velger å fokusere på de historiske hendelsene som fant sted fra slutten av 1800-tallet og frem til i dag. Det er i løpet av denne perioden de store omveltingene skjer i det spanske samfunnet, og det er ettervirkninger fra den tids hendelser man fremdeles finner den dag i dag. Litteraturen jeg har valgt å benytte meg av er i hovedsak hentet fra Romero Salvadó's (1999) bok *Twentieth-Century Spain: Politics and Society in Spain, 1898-1998* og Grugel & Rees (1997) sin bok *Francos' Spain*. Jeg vil legge større vekt på Spanias historie enn Rotas historie fordi nasjonale hendelser i Spania har hatt direkte påvirkning på lokalt nivå. Først vil jeg skissere et kort og generelt bilde av Spanias historie og dagens tilstand, før jeg går nærmere inn på hvordan hendelsene på nasjonalt nivå har påvirket Rotas omstendigheter. Det er på grunnlag av de historiske hendelsene at lokale fellesskap er blitt etablert og opprettholdt. Jeg hevder at for å kunne forstå lokal stolthet i Rota må man inkludere fortiden. Dette kapitlet utgjør dermed et nødvendig bakteppe for resten av oppgaven.

Kolonimakt, 1. verdenskrig, Monarki

Opp gjennom Spanias historie har det alltid vært store forskjeller på fattige og rike. Landområdene har vært delt mellom få hender. Særlig innenfor jordbruk eide de rike jorden, mens de fattige jobbet på jorden til de rike, ofte i bytte mot et sted å bo. Å ha en betydningsfull posisjon i samfunnet, gjennom å tilhøre en bestemt klasse eller familie hadde sine fordeler i det spanske samfunnet. Å ha kontakter med slike mennesker fikk ofte stor betydning for hva man kunne oppnå, særlig innenfor handel. Kirken og katolisismen har hatt en sentral posisjon i samfunnet, både på den iberiske halvøy og i koloniene. Spania baserte sin økonomi på jordbruk og etter hvert industrielle moderniseringer, særlig da i tekstilproduksjon. Takket være sin geografiske beliggenhet, en lang kystlinje og tilknytning til Frankrike ble det lettere å bytte varer, og det spanske markedet ble åpnet opp for utenlandsk handel. På samme måte som Spania hadde utenlandske interesser, hadde også utenlandske foretak store økonomiske interesser i Spanias jordbruk og industri. De spanske koloniene produserte varer som ble eksportert videre til andre land. Spania hadde også en stor tilgang til betydelige mengder med mineraler; kull, kobber, kvikksølv og bly. Industri ble sett på som et kriterium for økonomisk modernisering. På bakgrunn av Spanias tilgang på mineraler ble det antatt, særlig av den spanske makteliten, at Spania ville være en god kandidat til å stå i spissen for en

økonomisk modernisering i Europa (Romero Salvadó 1999:4). Realiteten for den spanske nasjonen ble en helt annen.

I 1898 gikk USA til krig mot Spania, på grunn av sine interesser i de spanske koloniene (Romero Salvadó 1999:19). Både på Cuba og på Filippinene hadde frigjøringsbevegelser mot en selvstendig stat startet noen år tidligere, hvor da Spania på sin side hevdet at “de ville kjempe til den siste mann og den siste peseta for å beholde kontroll over sine kolonier” (Romero Salvadó 1999:17). Krigen mot USA resulterte i at kontrollen over Cuba, Puerto Rico, Guam og Filippinene ble overført til USA 10. desember 1898. Som følge av tapet av koloniene mistet Spania sin posisjon i verdenssamfunnet som stormakt (Romero Salvadó 1999:20). Konsekvensene av tapet av koloniene var både økonomiske og sosiale. Mange soldater hadde falt i krigskamper og landets inntekter avtok etter som Spania ikke lenger hadde samme varer til eksport som tidligere (Romero Salvadó 1999).

Under 1. verdenskrig erklærte Spania seg som nøytral part. Håpet var at etter som de var upartisk, kunne Spania få en avgjørende rolle i fredsforhandlingene og på den måten gjenopprette sin status som stormakt i verdenssamfunnet (Romero Salvadó 1999:30). Nøytraliteten viste seg også å være økonomisk gunstig fordi Spania kunne handle med begge parter. Spania opplevde under 1.verdenskrig en økonomisk oppblomstring, men den raske endringen bidro til å øke forskjellen på rik og fattig. Det var gode tider for industriledere, men den ustabile verdenssituasjonen førte til at prisene og etterspørselen endret seg i et hurtig tempo, og bidro til økt arbeidsledighet i enkelte industrier (Romero Salvadó 1999:31).

De sosiale konsekvensene som oppstod under de ovennevnte krigene førte til at de etablerte arbeiderbevegelsene i Spania gjorde opprør mot regjeringen (Romero Salvadó 1999:32). Det spanske militæret opplevde kraftig inflasjon, da det ble satt i gang tiltak for å rekonstruere landet, særlig innenfor militær sektor. Inflasjonen hadde en direkte påvirkning på deres levekår. Endringen i levekårene førte til at også de militære styrkene gjorde opprør mot regjeringen (Romero Salvadó 1999:33). Resultatet ble sosial konflikt, politisk ustabilitet og til slutt, ødeleggelse av et politisk system (Romero Salvadó 1999:41). Spania forlot nøytraliteten mot slutten av 1. verdenskrig. Den spanske regjeringen kollapset samtidig som 1. verdenskrig tok slutt. I kjølvannet av disse hendelsene oppstod en tidsepoke med klassekamper, revolusjonære tanker og ideologisk militarisme (Romero Salvadó 1999:43). Mellom 1919 og

1923 mislyktes de korte regjeringene med å få kontroll over den økende volden som hersket i landet (Romero Salvadó 1999:45). Mange ble drept og vandalisme forekom daglig.

Fra diktatur til demokratisk republikk

“General Miguel Primo de Rivera did not overthrow the last constitutional government, he merely filled the vacuum which had existed since 1917” (Romero Salvadó 1999:47)

Et kupp i Barcelona i 1923 førte til et militært diktatur (Ucelay da Cal 2010:38). General Primo de Rivera ble statsminister i Spania og det spanske diktaturet ble den lokale løsningen på oligarkisk liberalisme, på lik linje med fascismen i Italia (Romero Salvadó 1999:50-51). Etter mange år med klassekamp og krigføring klarte diktaturet å gjenopprette lov og orden. Det ble starten på en langvarig periode med sosial stabilitet. Diktaturet ønsket å skape et mer rettferdig Spania basert på sosialistiske verdier. Arbeiderklassen skulle få forbedrede levekår (Romero Salvadó 1999:53). Men diktaturets manglende oppgjør med jordbruksreformer og sosial ulikhet førte til at mange unge protesterte og klassekamp ble igjen vanlig (Romero Salvadó 1999:54-58). Da verdenssamfunnet opplevde en økonomisk depresjon i 1929, fikk Primo de Riveras regime store problemer, eksporten minsket og prisene økte. På bakgrunn av regimets tidligere overbruk av økonomiske midler gikk den spanske stat med et betydelig underskudd og Spania hadde ingen økonomiske reserver å falle tilbake på (Romero Salvadó 1999:59). Primo de Rivera sa fra seg makten 28. januar 1930 da han innså at han ikke lenger hadde støtte hos kongen eller de regionale lederne for militæret.

Primo de Riveras avgang førte til en politisk kamp mellom monarkistene og den nye republikanske sosialistbevegelsen. Under valget av ny nasjonalforsamling i 1931 ble det stor oppstandelse da republikanerne fikk overraskende mange stemmer. Selv om monarkistene vant valget, vant de valget basert på stemmer fra landsbyene. De ulike provinshovedstedene ønsket den republikanske-sosialistiske koalisjonen. Monarkistene innså at de ikke lengre hadde folkets støtte (Romero Salvadó 1999:68). Det ble da sentralt for monarkistene å gå inn i diskusjoner med opposisjonen for å gjenvinne folkets tillitt. To dager etter valget begynte folket i flere og flere byer å definere seg selv som republikanere og store folkemengder “fylte maktvakuemet som monarkistene panikkpregede holdning etterlot seg” (Romero Salvadó 1999:69). En spansk republikk ble dannet på ny, og kongen gikk i eksil.

Republikken ble omtalt som *la niña bonita*, som oversatt til norsk blir *den vakre jenta*. Spania stod i da i sterk kontrast til resten av Europa. Den spanske republikken var et forsøk på demokrati, mens andre land i Europa på denne tiden gikk i motsatt retning, mot fascisme og diktatur (Romero Salvadó 1999:70).

“In April 1931, for the first time in Spain, the state machinery was in the hands of a coalition of parties committed to the modernization of the country and the introduction of a vast programme of reforms” (Romero Salvadó 1999:71). Republikken utgjorde et reelt forsøk på å løse Spanias fundamentale problemer gjennom demokrati. Men den nye republikken hadde problemer med å finne en løsning på den spanske økonomien fordi tidligere regjeringer hadde brukt mye penger og etterlatt seg stor gjeld. Republikken stod uten midler til å gjennomføre mange av sine planlagte og påbegynte prosjekter (Romero Salvadó 1999:71). Reformen ble derfor innført for å begrense kostnadene. Redistribusjon av velstand skapte frykt hos de øvre økonomiske klassene. De var lite interessert i å miste sin etablerte posisjon i det spanske samfunnet. (Romero Salvadó 1999:72).

For at et samfunn skulle oppfattes som moderne, måtte samfunnet også være sekulært (Romero Salvadó 1999:71). En reformering av den katolske kirken i Spania ble dermed sett på som nødvendig for å modernisere Spania. Den katolske kirken var symbolet på det gamle Spania (Romero Salvadó 1999:74). Skilsmisse og borgerlige bryllup ble nå tillatt og religiøse symboler fjernet fra alle offentlige bygg. Katolske personligheter i Spania erklærte krig mot republikken etter som de ikke ønsket at den spanske kirken skulle moderniseres slik som kirkene ellers i Europa hadde blitt modernisert. (Romero Salvadó 1999:74). Motstanden mot republikken økte; “the Republic was portrayed as the embodiment of anti-Spani: godless, satanic and evil” (Romero Salvadó 1999:74). I stede for å utvikle Spania, virket forsøket på å modernisere den katolske kirken mot sin hensikt. Til slutt førte spørsmål omkring religionens plass i samfunnet til diskusjoner og sprekker innad i koalisjonens politiske samhold (Romero Salvadó 1999:77).

I 1932 var jordbruksreformer og katalansk selvstyre de to mest sentrale sakene innen spansk politikk. Jordbruksreformene virket mot sin hensikt, og det ble stadig flere sammenstøt mellom bøndene og autoriteter (Romero Salvadó 1999:80). Under den andre republikken fikk Catalonia selvstyre og det var stadig diskusjoner omkring hvorvidt Baskerland skulle få

samme rett. Frem til borgerkrigen i 1936 var det imidlertid kun Catalonia som hadde selvstyret.

Gjennom hele denne republikanske perioden vokste det fram en tydelig venstreside og høyreside innenfor den spanske politikken, og i 1934 var en politisk todeling et faktum (Romero Salvadó 1999:86). I all hovedsak kjempet høyresiden for det tradisjonelle Spania, det som var før republikken, mens venstresiden var for modernisering og en sosialistisk utvikling. I 1934 kom høyresiden til makten og i kjølvannet av seieren ble 40 000 republikanere og sosialister fengslet eller tvunget til å flykte fra landet (Romero Salvadó 1999:87). Da det var valg i 1936 kjempet begge sidene om å overleve i det politiske systemet, og den politiske volden økte drastisk (Romero Salvadó 1999:88-91). Vold ble nærmest et vanlig syn i den spanske hverdagen; “clashes between rival forces became a normal feature in the streets” (Romero Salvadó 1999:91).

Borgerkrigen

«Det var borgerkrig, spanjol mot spanjol. Hvis ikke du forstår dét, vil du heller ikke forstå det som har skjedd her etterpå.»

Vinter i Madrid, C.J Sansom

Borgerkrigen i Spania varte fra 1936 til 1939, og var i hovedsak en krig mellom de to politiske retninger, nasjonalistene, høyresiden mot republikanerne, venstresiden. Nasjonalistene hadde tette bånd til det militære og til kirken. De var konservative og ønsket å gjeninnføre monarkiet i Spania og ønsket et Spania slik det var før republikken. Nasjonalistene fikk støtte i form av materiell og soldater fra Portugal, Italia og Tyskland. Tyskland fikk råmaterialer som betaling for deres aktive deltagelse på nasjonalistenes side under borgerkrigen. Hitler bidro med å frakte spanske soldater fra Marokko til Spania, tyske fotsoldater og bombefly. Mussolini bidro med lignende bistand. Franco ble det ledende symbolet for nasjonalistenes kamp (Grugel & Rees 1997:7), og hans posisjon og personlighet ville vise seg å bli sentral for Spanias fremtid.

Republikanerne var derimot forsvarere av republikken og stod sterkt hos de regionale nasjonalistene og de fattige arbeiderne. Barcelona var lenge republikanernes hovedsete.

Kommunistene støttet republikanerne og mange kommunister fra andre land dro til Spania i internasjonale brigader for å kjempe sammen med de spanske republikanerne. Sovjetunionen bidro med materiell til å ruste opp de republikanske troppene. Frankrike ble tvunget av England til å sperre grensen mellom Spania og Frankrike. Samtidig forbød England Frankrike å støtte republikanerne. Borgerkrigen var preget av blodige kamper om geografiske territorium. Ved borgerkrigens slutt hadde nasjonalistene tatt de sentrale byene Madrid og Barcelona. Nasjonalistene hadde nå tatt kontroll over de mest sentrale byene og områdene i Spania. Franco erklærte da borgerkrigen som over 1. april 1939. Han innsatte seg selv som Spanias diktator og forbød alle politiske partier, utenom sitt eget, Falange. Falange var et politisk parti inspirert av fascismen, det hadde en anti-kommunistisk holding og var særlig opptatt av nasjonale og katolske verdier. Francos kommende regime ville vare 40 år, og ville alltid legitimeres av det faktum at republikanerne tapte borgerkrigen (Grugel & Rees 1997:3).

El Caudillo, Francisco Franco, 40 års regime

“I [Franco] will not make the same mistake as Primo de Rivera. I do not resign. For me it is straight from here to the cemetery” (Romero Salvadó 1999:139).

Francos regime tok utgangspunkt i militæret, kirken og tradisjonelle spanske verdier. Han ønsket å skape et Spania som var “ett, stort og fritt”. For å oppnå et slikt Spania startet Franco en rekke prosesser i forsøk på å homogenisere det spanske folk gjennom utdanning, sensur og undertrykkelse av geriljabevegelsen (Vázquez Montalbán 2010:169). Religion ble en viktig del av det offentlige liv (Grugel & Rees 1997:41). Å være spansk var primært å være katolikk (Grugel & Rees 1997:52). Francos tette bånd til den katolske kirken ble eksemplifisert da han i 1957 inkluderte ministre fra Opus Dei i sin regjering. Gjennom å være personlig aktiv innenfor militæret klarte Franco å forme militæret til en institusjon som var lojal mot regimet (Grugel & Rees 1997:35). Franco visste av tidligere erfaring at for å kunne opprettholde posisjonen som statsoverhode i Spania var han avhengig av å ha støtten fra militæret i ryggen.

Borgerkrigen var over, med dens verdier lå fortsatt til grunn for Francos politikk. Franco hevdet at det var ekte spanjoler mot anti-spanjoler (Grugel & Rees 1997:24), altså hans tilhengere var de ekte spanjolene, med de rette verdiene, mens republikanerne var det motsatte

at hva en spanjol burde være. Blant Francos tilhengere oppstod det et ønske om å rydde landet for ateister, separatister og røde (kommunister) (Romero Salvadó 1999:107).

Franco forsøkte å skape ett Spania, med et folk. Det var sentralt å bygge opp en nasjonalfølelse til fedrelandet. “Notions of an eternal ‘Spanish national character’ (a movement known as *hispanidad*) were promoted” (Grugel & Rees 1997:28). Gjennom propaganda og kontroll av spanjolenes hverdag, prøvde regimet å legge føringer på folket slik at det skulle oppstå en tilhørighetsfølelse til nasjonen. Francos regime tillot ikke at regionale kulturtrekk ble ytret, og forbød derfor bruken av baskisk, galisisk og katalansk. Katalansk ble derimot fortsatt praktisert i private sfærer, der man kunne være bortimot trygg på at man var med sine egne, og at man ikke ville bli arrestert. På 1960-tallet oppstod det på ny et ønske om selvstyre i Catalonia og i Baskerland, og nasjonalistiske tilnærminger til sin region vokste frem på ny (Romero Salvadó 1999:152). Fremveksten av nasjonalismen i disse områdene var svært forskjellig. I Catalonia ble følelsene uttrykt gjennom både populærkultur og gjennom politiske tilnærminger. I Baskerland ble derimot de nasjonalistiske følelsene et ‘lov og ordensproblem’ for diktaturet. Mange spanjoler, uavhengig av regional tilhørighet fant et fellesskap i motstandsbevegelsen, selv om denne typen fellesskap ikke var tillatt. Antropologen David Gilmore viser til hvordan baren i det rurale Andalucía fikk en sentral plass i den mannlige fellesskapet under Franco regimet. Barene ble en arena for politiske ytringer, hvor det oppstod et samhold blant mennene og man trygt kunne dele politiske tanker med likesinnede. Det var på barene man fikk muligheten til å danne en motstandsbevegelse (Gilmore 1985:272). Baren ble “an integral part of communal life during the dictatorship” (Gilmore 1985:275). Baren ble en arena hvor man kunne delta i et fellesskap, og tilhørighet til baren ble etablert gjennom en felles politisk agenda, enten baren ble regnet som kommunistisk eller pro-Franco.

En stor mengde av Francos tilhengere var monarkister. De hadde lite makt i regimet og heller ingen sterk allianse med det militære, som opprinnelig ble oppfattet som sterkt knyttet opp mot kongen. I 1947 ble forslagene til *la Ley de Sucesión en la Jefatura del Estado, lov om arverekkefølge til sjefsoverhodet* lagt frem. Loven proklamerte at Franco skulle fortsette som statsoverhodet frem til hans død eller da han ikke lenger kunne styre landet. Franco skulle så utnevne sin kongelige etterkommer. Det ble bestemt at den spanske kongen Don Juans sønn, Juan Carlos skulle få utdanningen sin i Spania, slik at han kunne bli konge den dagen Franco ikke lenger hadde mulighet til å styre Spania (Grugel & Rees 1997:42-43).

Mot slutten av 1960-tallet åpnet Franco opp for en økende turisme i Spania. Han ønsket å tilføre landet økonomiske midler, samtidig som turismen bidro til å myke opp forståelsen av Francos regime utad i Europa. Franco lanserte da slagordet; Spain is different. Det ble brukt både som propaganda innad i Spania under markeringen av 25-årsjubileet til Francos regime og som en markedsføringsstrategi utad i Europa. Turismen førte også til et økende fokus på urbanisering og en modernisering av arbeidsmarkedet. Det ble større behov for arbeidskraft innenfor tertiærnæringen og overgangen fra jordbrukssamfunn til servicesamfunn gikk raskere enn tidligere. Mange forlot landsbyene til fordel for mer bebygde områder i håp om nye og moderne arbeidsplasser, – å få innpass i fremtidens arbeidsmuligheter. På 1970-tallet hadde levestandarden hos det spanske folket forbedret seg og det ble etablert en ren forbruksøkonomi. Samtidig økte de sosiale forskjellene blant det spanske folk (Grugel & Rees 1997:119). Inntekten i de rurale områdene var fremdeles lav, slik at særlig bønder forble en gruppe nederst på den økonomiske rangstigen, og bøndene var dem som merket minst til den økonomiske utviklingen (Grugel & Rees 1997:120).

Francos regimes relasjoner til andre nasjoner var i starten minimal. Under 2. verdenskrig erklærte Spania seg nøytral, slik som under den forrige verdenskrigen. Romero Salvadó (1999) hevder i motsetning til Grugel & Rees (1997) at Spanias nøytralitet kun er en myte. Det var tilfeldigheter som avgjorde at Franco, og dermed Spania, ikke var krigførende part med de allierte. Spania mottok i perioder økonomisk bistand i form av nødvendige materialer for å modernisere Spania, både fra aksemaktene og de allierte på samme tid. Spania fikk hele tiden nok materialer til å ruste opp landet etter borgerkrigen, men aldri nok materialer til å kunne utgjøre en trussel som en eventuell krigende part. Spania ble aldri en krigende part under 2. verdenskrig. I årene etter 2. verdenskrig ble Spania en viktig strategisk alliert for USA. Denne alliansen mellom USA og Spania fikk betydelige konsekvenser for Rotas utvikling. Jeg vil gå nærmere inn på disse konsekvensene i et senere avsnitt. Det faktum at Spania var under Francos diktatur ekskluderte nasjonen fra en rekke internasjonale samarbeid, blant annet NATO, FN og EØF (Grugel & Rees 1997). I noen tilfeller betydde ekskluderingen at Spania ble utsatt for blokader og dermed mistet potensielle samarbeidspartnere i forhold til industri. USA var derimot av en annen oppfatning, takket være den Kalde Krigen fikk Spania inntekter fra utlandet som på den tiden favoriserte ikke-kommunistiske regimer (Grugel & Rees 1997:71). Francos bevisste valg om å åpne opp for utenlandsk utbygging i turistområdene og satsningen på turismeindustrien var som nevnt svært økonomisk gunstig, men Spania ble

fortsatt isolert fra politiske samarbeid. Grugel & Rees hevder at mangelen på politiske samarbeid ble svært problematisk; “it was Franco’s inability to integrate Spain into Europe which was perceived as his ultimate failure” (Grugel & Rees 1997:178).

Fra diktatur til demokratisk monarki

«- Franco er død, si at det er sant, kom det forhåpningsfullt fra Fermín»

Vindens skygge, C. Ruiz Zafrón

Francos helse ble dårligere fra midten av 1960-tallet. Forverringen av Parkinson ble tydeligere og på 1970-tallet begynte han å bli senil. Franco døde 20. november 1975 etter lang tid med sykdom. Juan Carlos hadde tidligere, 30. oktober, overtatt rollen som midlertidig statsoverhode. To dager etter Francos død, 22. november ble Juan Carlos innsatt som konge (Grugel & Rees 1997:96). Da begynte den sakte gjenoppbyggingen av et demokrati. Spanias første demokratiske folkevalg på 41 år ble avholdt i 1977. Å skape en demokratisk idé rundt kultur og politisk praksis ble derimot en lang og omfattende prosess (Grugel & Rees 1997:99) Franco hadde styrt Spania i en så lang tidsperiode at svært mange spanjoler ikke kjente til noe annen form for styresett. For dem fremstod Spanias “nye” fremtid som fremmed og skremmende (Romero Salvadó 1999:160).

Pacto del Olvido, glemselens pakt viser til hvordan den spanske politiske eliten valgte “å forlate gamle lidelser i en utøvelse av kollektivt hukommelsestap” (Romero Salvadó 1999:162). Det ble ikke tatt noe oppgjør med borgerkrigens eller Francoregimets urettferdigheter, og det spanske folk fortsatte å leve i uvitenhet. Som et svar på en økende interesse for å oppklare hva som hendte under borgerkrigen og Francos regime, ble *la Ley de Recuperación de la Memoria Histórica, loven om gjenopprettelse av historiske minner* innført i 2007. De yngre generasjonene i Spania ønsket å ta et oppgjør med fortiden. Mange hadde lange kamper mot det offentlige for å få åpne opp massegraver. Gjennom denne loven skal det nå være tillatt og man kan få økonomisk støtte til arbeidet. Det mest vesentlige ved dette lovverket er at Francos regime for første gang fordømmes fra statens side. Politiske seremonier i *Valle de los Caídos, de falnes dal*, et stort monument utenfor Madrid, ble også forbudt. Monumentet er også Francos gravsted. Mange vil hevde at stedet er et eksempel på Francos utnyttelse av fanger som arbeidskraft. Det er et minnesmerke for dem som falt under

borgerkrigen, med andre ord for begge sider, men blir som oftest assosiert med nasjonalistene. Man antar at det i perioden 1940 – 1959 var rundt 20 000 politiske fanger som arbeidet med byggingen av monumentet (Romero Salvadó 1999:127). Konstruksjonen av monumentet er svært kontroversielt, og det er manglende kjennskap til hvorvidt monumentet primært ble bygget av fanger eller fagfolk.

ETA, *Euskadi ta Askatasuna*, *Baskerland og dets frihet* er en baskisk separatistgruppe som gjennom voldelige handlinger over lang tid har kjempet for en frigjøring av Baskerland. Gruppen ble stiftet i 1959 og var svært aktive under Franco-tiden, med mål om å oppnå et fokus på regionalt selvstyre og anerkjennelse av den baskiske kulturen. Mange medlemmer ble drept eller tatt til fange under Franco. Siden den gang har ETA vært ansvarlig for en rekke dødsfall i Spania: “over 800 mennesker er drept i ETAs væpnede aksjoner siden 1968. Over 90 prosent av ofrene er blitt drept siden diktatoren Francisco Francos død i 1975” (NRK). Det er i dag enighet om en permanent våpenhvile mellom den spanske stat og ETA, dette ble klart i januar 2011. Det antas at ETA nå er svært svekket som organisasjon etter som spanske og franske styresmakter de siste årene har arrestert medlemmer som befant seg på toppen av organisasjonens hierarki.

Dagens situasjon, sosialistisk regjering, EU medlemskap og økonomisk krise

Lederen for det spanske sosialistpartiet José Luis Rodríguez Zapatero, har sittet som statsminister siden 2004. PSOE, *Partido Socialista Obrero España*⁸ vant valget i 2004 etter å ha fått en økt støtte fra det spanske folket. Et av deres valgløfter var fullstendig tilbaketrekning av styrkene i Irak. Forut for valget i 2004 var terroraksjonen mot togstasjonen Atocha i Madrid 11. mars 2004, der tre lokaltog ble bombet av en Al Qaida-inspirert terroristgruppe. Bakgrunnen for terroraksjonen var Spanias militære tilstedeværelse i Irak. 191 personer ble drept og 1800 personer ble skadet. Det spanske folkepartiet, *Partido Popular* som lå an til å vinne valget med daværende statsminister Aznar i spissen, hevdet i starten at ETA stod bak terrorhandlingen. Før det spanske folket skulle avlegge sine stemmer hadde den Al Qaida inspirerte terroristgruppen tatt ansvar for aksjonen og *Partido Popular* sin troverdighet ble betydelig svekket.

⁸ Fritt oversatt: Spanias sosialistiske arbeiderparti

Spania ble tatt opp som medlem i EU i 1986. Men dagens tilhørighet til den europeiske nasjonen er ikke utelukkende positiv. En seniorfunksjonær innenfor EU omtalte Spania i EU sammenheng på følgende måte: “The country suffered from the lack of powerful lobbies in Brussel” (Bellier 2000:69). Han er ikke alene om å hevde at Spania ikke har særlig mye å bidra med i EU. Mange mener at Spania kommer til kort i en slik organisasjon. Frankrike og Tyskland blir omtalt i medier som “storebror”, mens spanske meninger og saker blir ikke ivarettatt på samme måte. Denne holdningen kom tydelig frem da det våren 2010 ble bestemt at de ulike EU-landene skulle hjelpe Hellas ut av finanskrisen. En rekke spanske medier og spanjoler uttrykte sin frustrasjon over at Spania skulle hjelpe med økonomisk bistand til Hellas når det var stor sannsynlighet for at Spania selv måtte be om samme type redning kun noen måneder senere (TVE⁹ Nyhetene 17.02.10).

Spania ble hardt rammet av den økonomiske krisen i 2007, og har etter den gang hatt vanskeligheter med å få landet på rett vei igjen. Arbeidsledigheten er økende og nye tall viser at arbeidsledigheten blant de unge nå er på 40 % (NRK). I tillegg sliter Spania med høy statsgjeld. Det finnes ulike forklaringer på den økonomiske krisen i Spania. Noen hevder at høy styringsrente og kollaps i byggeindustrien er årsakene (E24). Den mexicanske økonomiprofessoren López (2008) hevder i sin artikkel *Spanish unemployment* at hovedårsaken til spansk arbeidsledighet baseres på en voksende arbeidsdyktig befolkning og færre arbeidsplasser. Videre viser López til et sentralt poeng; Spania har en stor del sesongbaserte og midlertidige arbeidsplasser (López 2007:18). Disse arbeidsplassene knyttes ofte opp mot jordbruk og turisme, hvor sistnevnte også er sterkt preget av den økonomiske nedgangen. En hovedvekt av den spanske befolkningen hevder at årsaken til den økonomiske krisen landet befinner seg i først og fremst er innføringen av euro som valuta. De fleste opplevde at “*alt*” ble dyrere når euroen ble innført. Et av Spanias mest sette tv-program *España Directo*¹⁰ tok våren 2010 opp dette, og viste at prisene med euro var noenlunde de samme, om ikke lavere. Det er derimot lite sannsynlig at dette innslaget endret det spanske folkets sin oppfatning.

⁹ TVE, Televisión Española. Kanalen er eid av staten og finansieres nå (etter 2010) av subsidier fra staten. Tidligere var den finansiert ved en kombinasjon av subsidier og reklameinntekter.

¹⁰ Oversatt: Spania direkte – sendes daglig på TVE.

Spanjolene uttrykker nå en viss maktesløshet over den økonomiske krisen. Mange hevder at regjeringen ikke gjør tilstrekkelig for å redde situasjonen eller menneskene som er berørt av krisen. Fra 20. til 21. mai 2011 samlet over 20 000 spanske demonstranter seg på plassen Puerto del Sol i Madrid for å vise sin frustrasjon over manglende arbeidsplasser, korrupsjon og harde innstrammingsplaner (NRK). Selv i Bergen i Norge samlet det seg 21. mai 2011 en mengde med spanske ungdommer foran lokalene til det spanske konsulatet for å demonstrere. Grunnlaget for at demonstrasjonene startet var det da kommende lokal- og regionalvalget 22. mai 2011. Det var på det aktuelle tidspunktet ikke lovlig å demonstrere i Spania, men myndighetene valgte å ikke håndheve forbudet. Statsminister Zapatero uttrykte at han sympatiserte med demonstrantene. Det ble antatt at hans parti, PSOE, det spanske sosialistpartiet, kom til få et dårlig valgresultat på grunnlag av folkets misnøye over regjeringen (NRK).

Det ble også avholdt en generalstreik 29. september 2010 for å markere misnøye til regjeringen. I lang tid på forhånd var det store kampanjer i media om at alle måtte delta, slagordet for kampanjene til arbeidsorganisasjonene var: *“Yo voy”*, *“Jeg kommer”*. Streik som virkemiddel var ulovlig under Franco og ble slått hardt ned på av styresmaktene, gjerne med fengselsstraff for de streikende. Grugel & Rees viser til hvordan det var umulig å organisere en nasjonal generalstreik mot diktaturet (Grugel & Rees 1997:90). Av dem som hadde arbeid var det mange som vegret seg for å delta. Hovedårsaken er sannsynligvis at man gjennom deltagelse gikk glipp av en dags inntekt. Men jeg vil hevde at man ikke kan utelukke at den historiske bakgrunnen har en stor betydning.

Historiske og økonomiske forutsetninger i Rota

Rotas befolkning har en ambivalent posisjon i forhold til Franco og hans regime. Hadde det ikke vært for hans bestemmelser ville ikke basen blitt bygget, og det er også mulig å tenke seg at turismen ikke hadde fått samme fotfeste. Både basen og turismen har generert og generer fortsatt betydelige inntekter for Rota, men på bekostning av hva?

I 1953 inngikk USA og Spania en avtale, som skulle ende opp som hjørnesteinen i samarbeidet mellom USA og Spania under Franco. Spania åpnet opp for at USA kunne bygge fire ulike militærbaser på spansk jord, tre flybaser i henholdsvis Zaragoza, Torrejón og Morón

de la Frontera og én marinebase i Rota (Grugel & Rees 1997:166). Disse byggeplanene gav Franco etterlengtede penger og amerikanerne bidro med utenlandsk valuta på de ulike stedene. Grugel & Rees viser til følgende tall; “the direct economic value, that is even without the stimulus provided to the economy by US citizens spending dollars inside Spain, of the pacts between 1953 and 1963 has been estimated at over \$ 1.5 billion” (Grugel & Rees 1997:167).

Rotas geografiske plassering gjorde marinebasen til et svært strategisk utgangspunkt for USA i den da pågående Kalde Krigen. Avtalen mellom USA og Spania tok høyde for at skipene ved Rota kunne ha atomvåpen om bord (Grugel & Rees 1997:167). Basens plassering var i befolkede områder, og det spanske folket stod i fare ved eventuelle motangrep mot USA. Franco valgte i ettertid å inngå handelsavtaler og ta initiativ til samtaler med Sovjetunionen, i tro om at Sovjetunionen ville ha betenkeligheter med å gå til angrep på områder med vennskapelige relasjoner (Grugel & Rees 1997:171).

I 1975 ble det åpnet opp for delt eierskap av basene som USA hadde i Spania, og samtidig ble det innført restriksjoner. Skipene kunne ikke lenger ha atomvåpen om bord og mange skip var dermed tvunget til å forlate Rota. Det ble slutten på “*den amerikanske storhetstiden*”¹¹ i Rota. Tidligere hadde gatene fra basen og ned til landsbyens kjerne vært tettpakket med amerikanske utesteder, og det var drive-in kino og rodeo. Prisene i matbutikken var opplyst i både dollar og pesetas. Mye av den amerikanske tilstedeværelsen i økonomisk forstand ble mindre da mange amerikanske soldater ble tvunget til å forlate Rota etter innføring av de nye reglene.

Byggingen av basen medførte at Rota gjennomgikk en rask overgang fra jordbrukssamfunn til et samfunn basert på tertiærnæring, et servicesamfunn. Da “*den amerikanske storhetstiden*” inntraff hadde turismen startet sitt inntog i Rota og skapt nye arbeidsplasser. Økonomisk hadde lokalbefolkningen opplevd en kraftig vekst, og den økende turismen bidro til å opprettholde det økonomiske nivået. Takket være basens fremvekst var infrastrukturen i Rota godt utbygget, og det var blitt en modernisert landsby. På grunn av Rotas modernitet skilte landsbyen seg kraftig fra andre landsbyer i Andalucía på dette tidspunktet.

¹¹ Lokal betegnelse i Rota på tiden mellom 1950-1970.

Kunstutstillingen *Una Base en Rota – la mirada de 24 artistas sobre la base americana*¹² som fant sted i Rota sommeren 2010, kan representere et oppgjør med basens politiske tilknytning. Basen og dens betydning i samfunnet er svært tabubelagt og det snakkes ikke om den. Kuratoren ved kunstutstillingen bekreftet denne påstanden i en samtale vi hadde. Han vektla hvordan denne utstillingen utgjorde noe nytt i Rota, at det var første gang man tok opp hva man følte og tenkte rundt basens tilstedeværelse. Et av kunstverkene på utstillingen, et malt amerikansk flagg der man kunne skrive hva man selv tenkte, viste en ambivalens i forhold til basen og dens amerikanske påvirkning. Jeg vil med bakgrunn i kuratorens utsagn hevde at man ikke kan forstå stolthet i Rota dersom man ikke forstår hvordan lokalbefolkningen forholder seg til endringen av hverdagen sin i 1950-1970, byggingen av basen og fremveksten av turisme. I en av tekstene som ble presentert på utstillingen beskriver Martín-Arroyo Camacho hvordan basens bygging medførte at Rota mistet en tredjedel av sin rikdom, at basen kun er delvis hemmelig – alle kjenner til den, men man snakker ikke om den. “Man vet hvor basen er, men der forblir den”. Martín-Arroyo Camacho sitt utsagn gir et innblikk i hvordan basen ikke nødvendigvis er noe utelukkende positivt, og at det finnes en rekke tabuer knyttet opp mot den. Rafael Quiros skriver i sin tekst at Franco “landsforviste hundrevis av bønder fra sitt landområde for å redde sitt eget diktatur”¹³. Påstanden kan virke svært bastant, men påstanden støttes av Grugel & Rees (1997). De viser til hvordan Franco fikk etterlengtede økonomiske midler og åpnet områdene for amerikanske innflytelse, særlig økonomisk innflytelse i form av leveranser til basen. Å miste sine landområder har en spesiell betydning i Spania, særlig i Andalucía. Helt siden 1918 har det vært en forestilling om urolige bønder i Andalucía som krever land og brød (Romero Salvadó 1999:44). Det er tenkelig at ut fra historiske forutsetninger føles tapet av sine landområder, og for noen også ens levebrød som svært emosjonelt og problematisk, i forhold til både økonomi og tradisjon. Det er fullt mulig å anta at bøndenes interesser ikke har blitt så godt ivaretatt som ønskelig i en handel med landets diktator. Et annet eksempel på hvordan Franco påvirket Rotas bebyggelse er at han under sitt diktatur gav rike personer fra Sevilla tomter langs strandsonen i Rota. Dermed vokste det frem en rekke ferieboliger langs bystranden og mennesker fra Sevilla kom til Rota på ferie. Dette var starten på innlandsturisme.

Historie har en sentral plass i Rotas medier. Særlig i lokalbefolkningens blogg blir det lagt vekt på ulike aspekter ved Rotas lokalsamfunn, alt fra historien til de ulike gatene til Rotas

¹² Oversatt: En base i Rota. 24 kunstneres syn på den amerikanske basen.

¹³ Min oversettelse: ... desterró a cientos de campesinos del lugar para salvar su propia dictadura.

musikkorps blir beskrevet med entusiasme. Det er også en fast spalte i lokalavisen med fokus på lignende beskrivelser av lokalhistorie. På bakgrunn av dette vil jeg hevde at det er en interesse for den lokale historien blant befolkningen i Rota. Ved å dyrke sin egen historie, dyrker man også ideen om et fellesskap og en tilhørighet oppstår. Jeg vil hevde at lokal stolthet kan forstås som et resultat av et historisk produkt som baserer seg på lokale tradisjoner og fellesskap som har oppstått både på godt og vondt gjennom tidene. Historien har formet befolkningen. Historie er knyttet sterkt opp mot tradisjoner og den spanske antropologen Velasco hevder at “tradisjon er altså en øvelse i identitet”¹⁴ (Velasco 1989:89). Identiteten i Rota er formet av tradisjon, og tradisjoner står sterkt blant medlemmene i lokalsamfunnet i Rota.

Oppsummering

Det er et tankekors at selv i dag er den spanske nasjonalsangen uten tekst. Det er fremdeles så store uenigheter i forhold til hvem man er som spanjol at nasjonalsangen har forblitt uten tekst, til tross for gjentatte forsøk å skrive en tekst til melodien. Det spanske folket har ikke umiddelbart en følelse av et nasjonalt fellesskap. Under Franco var det snakk om en tilhørighet til “*la patria*”, *fedrelandet*, men som nevnt anerkjente ikke Francos regime de kulturelle forskjellene som dannet grunnlag for fellesskap i de ulike regionene. Romero Salvadó viser til en slik forståelse og hevder følgende i avslutningen på sin bok *Twentieth-Century Spain: Politics and Society in Spain, 1898-1998*:

“Only when central administration in Madrid recognize the existence of distinctive nations within the Spanish state, and even accept their right to self-determination, can the last remaining ghosts of the Civil War be laid to rest” (Romero Salvadó 1999:185).

Det er i følge Romero Salvadó en lang vei til Spanias befolkning vil kunne bli forsonet med hendelsene under borgerkrigen. *La Ley de Recuperación de la Memoria Histórica* er uansett et skritt i riktig retning. Etter at Romero Salvadó publiserte sin bok i 1999, har det vært en økende oppblomstring av ønske om en regional identitet, regional tilhørighet og regional stolthet. Endringen kan ikke ignoreres, men den spanske historien er fremdeles kontroversiell og betent. Den amerikanske historieprofessoren Boyd oppsummerer Spanias forhold til

¹⁴ Min oversettelse: “Tradición es, pues, un ejercicio de identidad”

fortiden med følgende påstand; “history will not be asked to define ‘Spanish’ identity” (Boyd 1989:190)

Hvorvidt historie har en påvirkning på en lokal stolthet eller at historie definerer den spanske identiteten, er to svært forskjellige problemstillinger. Jeg vil hevde at identitet, på bakgrunn av de historiske forutsetningene er et problematisk begrep og tema i Spania. Flere spanjoler vil være enig i at deres historie har påvirket hvordan de tenker om seg selv, og hvor de kommer fra, og ikke hvordan de definerer seg selv. Mange spanjoler vil heller ikke si at de er spanske (Douglass 1991:126)

Kapittel 2, Lokal stolthet og tilhørighet

Innledning

Lokal stolthet er en verdi som står sterkt i den andalusiske kulturen. Jeg vil hevde at på bakgrunn av Rotas særegenhet i andalusisk og spansk kontekst, må lokal stolthet i Rota forstås utover den geografiske tilhørigheten. Som jeg gikk inn på i forrige kapittel er også den historiske konteksten sentral i forhold til en etablering av en lokal stolthet.

I dette kapittelet vil jeg ta for meg hvordan tilhørighet i Rota kan forstås. Jeg vil vise til John Bornemans ideer rundt tilhørighet. For å så trekke linjer til hvordan tilhørighet blir forstått innenfor EU, som indirekte påvirker Spania på et nasjonalt nivå, og hvordan tilhørighet fungerer på et lokalt nivå i Rota. Som komparativt materiale vil jeg i dette kapittelet vise til Kjersti Strømmen sitt arbeid fra Okinawa. Er det likheter mellom tankene rundt lokal stolthet i Okinawa og Rota? Mot slutten vil jeg fokusere på hvordan lokal stolthet kommer til uttrykk blant lokalbefolkningen i Rota.

Tilhørighet

John Borneman har i sin monografi *Belonging in the Two Berlins, Kin, State, Nation* (1992), begrepsfestet tilhørighet på følgende måte: "...that it is more a signification that shifts that a property that adheres, more a meaning revealed in movement than a character viewed in response" (Borneman 1992:18). Videre hevder Borneman at tilhørighet er en kulturell identitet som er avhengig av familiære, sosiale eller politiske medlemskap (Borneman 1992:10). Borneman hevder at tilhørighet kan forklares ut fra en følelse om å være "hjemme" på et sted, og ikke et annet (Borneman 1992:286-287).

Bornemans materiale baseres på feltarbeid gjort i Øst-Berlin og Vest-Berlin. Han viser til hvordan de ulike styresmaktene hadde ulike strategier for å skape en tilhørighet til staten. Borneman vektlegger to områder hvor staten aktivt kunne regulere innbyggerne, gjennom å legge føringer på barneoppdragelse og ekteskapsinngåelser (Borneman 1992). Gjennom å promotere en tilknytning til Tyskland, en følelse av det Borneman betegner som *Germanness*. Gjennom *Germanness* kommer de familiære strukturene i kontakt med staten, og gjennom dette identitetsfokuset ville styresmaktene en tilknytning mellom befolkningen og nasjonen. *Germanness* ble det Borneman selv ville betegnet som en kulturell identitet i Tyskland. Borneman beskriver i dybden hvordan hushold er bygget opp i de forskjellige delene av Berlin, og viser hvordan de respektive statene bidrar til å skape en kulturell identitet til staten gjennom ulike politiske føringer tilknyttet barn og familie. En forskjell mellom Øst-Berlin og Vest-Berlin er at i Øst Berlin får alenemødre bistand fra staten fordi alenemødre var en sosial akseptabel status i Øst-Berlin, men ikke i Vest-Berlin (Borneman 1992:74). Familie ble ansett som den minste cellen av et samfunn (Borneman 1992:113) og gjennom å kontrollere barneoppdragelsen ville den neste generasjonen bli tro mot regimet (Borneman 1992:97). Ved å støtte opp rundt familien oppstår det ikke kritikk av det politiske systemet, staten hadde befolkningen på sin side (Borneman 1992:207). Samtidig hadde kontroll over familielivet en videre virkning for staten; "control over the categories of the lifecourse, then, is central to the state in constructing belonging patterns that reproduce a particular nationness" (Borneman 1992:76). *Germanness* var også et forsøk på å skape en kollektiv bevissthet (Borneman 1992:238). Borneman viser til hvordan innbyggerne i Vest-Berlin aksepterte beskrivelsene og omtalene av innbyggerne i Øst-Berlin som ondskapsfulle. Det ble en *doxa*, en naturlig forståelse (Borneman 1992:243).

Tilhørighet i Rota blir i følge Bornemans forståelse en kulturell identitet på grunnlag av lokalbefolkningens sosiale medlemskap. Det er mulig å forme "tilhørighetsmønstre" som reproduserer en bestemt tilhørighet (Borneman 1992:296). En måte lokalbefolkningen i Rota skaper "tilhørighetsmønstre" på kan være gjennom deltagelse på festivaler eller gjennom veldedig arbeid. I forhold til Rota er det lokalbefolkningens tilhørighet til stedet Rota, og ikke til for eksempel Cádiz som har bidratt til å skape en kulturell identitet, en tilhørighet. Den kulturelle identiteten blir etablert av både en tilhørighet til sted, - fysisk, og en tilhørighet til et sosialt medlemskap, - psykisk. Den kulturelle identiteten danner grunnlaget for lokalbefolkningen i Rotas lokale stolthet. Jeg har valgt å benytte meg av Bornemans forståelse av tilhørighet etter som denne definisjonen tar høyde for at tilhørighet ikke er noe fast og statisk, og at tilhørighet både er knyttet til geografi og til sosiale medlemskap. Borneman ekskludere ikke nasjonale påvirkninger. I Rotas situasjon har nasjonale hendelser hatt en påvirkning på lokalsamfunnets forståelse av seg selv. Videre kan det virke som om sosiale medlemskap er vel så viktig som geografisk tilknytning med tanke på en tilhørighet til landsbyen.

Antologien *An Anthropology of the European Union, Building, Imagining and Experiencing the New Europa* (2000) tar for seg hvordan EU prøver å skape et fellesskap mellom medlemslandene basert på tilhørighet til organisasjonen. En av de grunnleggende tankene innenfor EU er å anerkjenne at mange medlemmer nå har fire ulike identitetsfokus; lokalt, regionalt, nasjonalt og et europeisk, som medlem av EU (Neveu 2000:129). En av bidragsyterne til antologien, Stacia Zabusky viser til hvordan et slikt prosjekt er vanskelig. Den nasjonale identiteten og tilhørigheten påvirker menneskets oppførsel uansett hva en gjør. Det er umulig å bestemme seg for å ikke formidle sin nasjonale identitet (Zabusky 2000:184,186). Zabusky viser til Bornemans forståelse av tilhørighet, at den karakterisert ved en følelse av å være "hjemme" på ett sted, og ikke på et annet (Zabusky 2000:183). Zabusky hevder at det er vanskelig å skape en følelse av at man hører hjemme to steder på samme tid, både til sitt hjemland og til organisasjonen EU. Selv de som arbeider for å etablere en tilhørighet blant medlemmene i EU definerer seg selv ut fra nasjonal tilhørighet (Zabusky 2000:190). Zabusky viser, basert på sin deltagende observasjon, hvordan det var viktig for de ansatte ved ESTEC¹⁵ å bevare sin nasjonale tilhørighet, til tross for at de nå bodde i Nederland.

¹⁵ European Space Research and Technology Center

Det var særlig viktig å bevare den nasjonale tilhørigheten dersom de ansatte hadde barn som aldri hadde vært bosatt i sitt hjemland (Zabusky 2000:191). Tilhørighet innenfor EU baseres særlig på en tilknytning til en nasjon, ikke utelukkende geografisk, men også politisk, i form av et statsborgerskap eller mentalt i forhold til å “føle seg” for eksempel fransk. Jeg vil nå gå inn på hvordan tilhørighet er basert på geografisk tilknytning, både fysisk og mentalt, innenfor spansk kontekst.

Tilhørighet basert på geografi

Mange spanjoler føler som tidligere nevnt ingen tydelig tilhørighet til Spania som nasjon, verken politisk eller sosialt (Douglass 1991). Revitaliseringen av lokal og regional identitet, særlig språkmessig etter Francoregimets fall, har utvilsomt en betydning. Den regionale tilhørigheten er oftest det “sterkeste” båndet som binder en gruppe mennesker sammen. Stedet man er født på blir på spansk ofte omtalt som *mi pueblo, min landsby*, og i slike tilfeller er det mulig å forstå tilknytningen som en “naturlighet”, i den forstand at naturligheten her viser til ens identitet (Velasco 1989:81). En identitet er knyttet opp mot hvor man er født eller hvor man bor. Gjennom å referere til et bestemt sted som *su pueblo, ens landsby*, kan det samtidig virke som man refererer til et fellesskap; *paternidad colectiva, kollektivt opphav*. I enkelte spanske samfunn vil en slik antagelse være svært gunstig, mens andre steder er det vanskelig å se slike fellesskap, særlig i byer med stor innflytning. I Rotas tilfelle eksisterer det derimot et lokalt fellesskap blant innbyggerne basert på en tilhørighet til landsbyen, *nuestro pueblo, vår landsby*. Navnet på en av Rotas blogger, *Habitantes y Gentes de la villa de Rota*¹⁶, kan tjene som et bevis på at tilknytningen til Rota som sin landsby ikke vil forsvinne selv om man flytter til et nytt sted. Man vil alltid ha en tilknytning til stedet man er født og personene på stedet, en slik *paternidad colectiva* som Velasco (1989) viser til. Historikeren Herr (1989) hevder at en *pueblo* har en videre sosial betydning, i forhold til en sosial sikkerhet. “Those in cities, in particular, lack a pueblo to fall back on, and a barrio seldom has the same appeal” (Herr 1989:211). Herrs forståelse av den sosiale betydningen av en *pueblo* kan muligens belyse hvorfor Rota promoterer seg som *villa*, på tross av innbyggertall og størrelse. Å anse seg selv som en landsby skaper indirekte et tydeligere fellesskap og et samfunn der innbyggerne har omtanke for hverandre fordi ideen om en felles *pueblo* blir sterkere. Velascos

¹⁶ Oversatt: Innbyggere og mennesker fra Rotas ”landsby”

forståelse av identitetskonstruksjon gjennom et fokus på *pueblo* er sammenlignbar med Bornemans idé om at tilhørighet skaper en kulturell identitet. Begge forståelsene ligger til grunn et sosialt fellesskap blant mennesker.

Pueblo står i kontrast til *comarca*, *kjentfolk*, *distrikt*. *Comarca* danner utgangspunktet for en annen type tilhørighet, en bevissthet rundt et fellesskap basert på en større geografisk tilhørighet (Freeman 1989:199). Freeman viser videre til hvordan en bevissthet bygger på ideer om en opprinnelig identitet, en identitet som ikke er skapt. Det geografiske fellesskapet tar utgangspunkt i et område som er mindre enn provinsen man tilhører, men omfavner mer enn kun det lokale, eller ens fokus på *el pueblo*. I Rota står gjerne ideen om *comarca* svakere enn i en vanlig spansk kontekst. Dette fordi Rotas erfaringer med modernisering og kultur står i sterk kontrast til de nærliggende stedene som man kunne forventet delte den samme forståelsen av *comarca*. I tråd med denne tankegangen hevder jeg at den lokale stoltheten har en slik sentral posisjon i Rota, og at lokalbefolkningen bortimot utelukkende ønsker å kommunisere denne identiteten. I Rota er lokal identitet den primære identiteten. Jeg vil i kapittel 5 vise til hvordan ideer rundt fellesskap i Rota endret seg under fotball-VM 2010. Her vil det komme frem at det finnes situasjoner hvor den lokale stoltheten ikke er det primære fokus for lokalbefolkningen. I en kort periode under fotball-VM 2010 stod en nasjonal stolthet sentralt blant lokalbefolkningen.

Et eksempel på hvordan en *roteño* veksler på et fokus mellom lokal stolthet, basert på *su pueblo* og sitt *comarca* er en episode på en frisørsalong som utartet seg slik: To eldre damer kom i en samtale med en ung mann på cirka 20-25 år. De eldre kvinnene spurte hvor han var fra, samtidig som de raskt konstaterte at han ikke var fra Rota¹⁷. Han svarte at han var fra Cádiz. Damene konkluderte da med at han var *gaditano*¹⁸, før de fortsatte sin samtale om hvor fantastisk det er å være fra Rota og at Rota er det vakreste stedet på jord. Den unge mannen ble da ekskludert fra samtalen, på grunn av et fokus på *pueblo*. Mannen klarer derimot å vri samtalen til å være et spørsmål om *comarca* og kommer med en kommentar som både han og de eldre damene kan enes om, nemlig at det er lite bra å være fra Jerez. Denne episoden sier noe om hvordan lokal tilhørighet er sentralt. Selv om personene ovenfor hadde samme postnummer er der stor forskjell på hvem de er, eller identifiserer seg som. De kunne være del

¹⁷ Mest sannsynlig er det mulig etter som de ikke kjente etternavnet hans, og den eldre generasjonen i Rota har god kjennskap til hverandre og ens familier.

¹⁸ Oversatt: Fra Cádiz

av samme fellesskap dersom de ønsket det. Ut fra Turners påstand om at sladder ikke oppstår i et vakuum (Turner 1980:149), kan episoden på frisørsalongen vitne om at lokal identitet og lokal tilknytning er et viktig moment i det spanske hverdagsliv, særlig i Rota.

Som jeg nevnte i kapittel 1 er Rota svært opptatt av sin egen lokalhistorie. Å ha en bevissthet omkring hvordan ens landsby har endret seg over tid er i følge Velasco (1989) med på å øke følelsen av tilhørighet; “En landsby er et territorium med historie, en landsby er en rekke av flere generasjoner på en konkret og avgrenset plass. Ens identitet er bygget på tilhørigheten til et felles sted og den reproduktive kontinuiteten blant menneskene på stedet”¹⁹ (Velasco 1989:92). Rotas blogg, som jeg nevnte over, kan ha en slik funksjon. Den tar opp både historiske skildringer og intervjuer nye butikkeiere i handelgaten *Charco*. Planene for den årlige *Feria* legges ut og bilder kommer i ettertid. På den måten kan de som har flyttet fra Rota fortsatt få et innblikk i hva som skjer, og opprettholder tilhørigheten til landsbyen.

Lokal stolthet

Den lokale stoltheten i Rota kan knyttes opp mot det fellesskapet som har oppstått blant lokalbefolkningen. Fellesskapet bygger på en tilhørighet til Rota, både som et geografisk sted og som formidler av bestemte verdier og meninger. Ut fra Andersons tankegang omkring forestilte fellesskap blir trolig det andalusiske fellesskapet et forestilt fellesskap, mens fellesskapet i Rota er ikke et forestilt fellesskap etter som landsbyen fremdeles er liten nok til at “alle vet hvem alle er”. Dersom man skal trekke linjer mellom lokal stolthet og forestilte fellesskap vil jeg hevde at lokal stolthet står sterkere på små steder, enn store steder fordi på små steder er ikke fellesskapene forestilte i Andersons forståelse. Innbyggerne på små steder har ofte en større bevissthet rundt hverandres tilstedeværelse. *El pueblo* blir et sted å falle tilbake på, slik som Herr (1989) viser til. Innbyggerne har erfart at man har noe til felles, mens i et forestilt fellesskap antar man at man har noe felles.

Plaza de Bartolomé Perez som jeg viste til innledningsvis, er blitt landsbyens turistsenter. Turistinfomasjonen befinner seg inne i den gamle borgen, og jeg har tidligere omtalt denne

¹⁹ Min oversettelse: ” Un pueblo es un territorio con historia, un pueblo es la sucesión de generaciones sobre una tierra concreta y delimitada. Su identidad se asienta sobre la permanencia en un mismo territorio y sobre la continuidad reproductiva de las gentes en él”

plazaen med kirken og borgen som Rotas eneste turistattraksjon. Lokalbefolkningen er usedvanlig stolt over denne plassen. Min egen opplevelse fra det lokale biblioteket i Rota kan mulig eksemplifisere denne stoltheten. Jeg presenterte meg selv ovenfor bibliotekaren og fortalte at jeg var antropologistudent og interessert i Rotas identitet. Den første boken hun da gav meg var en arkeologisk og arkitektonisk analyse av kirken og borgen. Det er selvsagt fullt mulig at hun misforstod hva jeg var ute etter, eller at jeg uttrykte meg dårlig på spansk. Samtidig er det også mulig å se på denne handlingen som en potensiell ytring av lokal stolthet. Bibliotekaren ønsket at jeg skulle se hva Rota hadde å tilby. I tillegg er plassen oppkalt etter Rotas "store sønn" Bartolomé Perez, som deltok på Columbus sin oppdagelse av Amerika. Plassen i seg selv kan derfor ha en betydning i forhold til en kollektiv identitetskonstruksjon hos lokalbefolkningen.

En sentral del av den lokale stoltheten er også en stolthet over å omgås andre folkegrupper, og hvordan "de utenforstående" får muligheten til å oppleve noe som er deres, nemlig Rota. Denne fremstillingen viser hvordan den vanlige *roteño* hele tiden må forholde seg til ulike grupper. Det blir gjerne enda tydeligere hvordan man kan ha ulike kultur- eller identitetsfokus på samme tid, og hvordan identitet og kultur kan tilpasses situasjonen på ønskelig vis.

Lokal stolthet og påvirkning

Jeg vil påstå at for lokalbefolkningen i Rota er lokal stolthet og turisme sterkt knyttet sammen. Min påstand er videre at den vanlige *roteño* utelukkende er stolt av å være fra Rota, og det faktum at Rota er et turiststed om sommeren blir en del av denne stoltheten. Medlemmene av lokalbefolkningen er ikke ignorant i forhold til påvirkningen turismen har på landsbyen. Lokalbefolkningen vektlegger selv at til tross for at Rota har mye turisme, har de beholdt det spanske kulturen. De har ikke blitt internasjonale slik som for eksempel Torremolinos²⁰. Selv om det her vektlegges at Rota fremdeles er spansk, og ikke internasjonal, er det en stor bevissthet på hvilken påvirkning basen har hatt. Lokalbefolkningen er stolte over at de har beholdt den spanske atmosfæren til tross for amerikanernes tilstedeværelse. En mulig forklaring er at etter basens nedrustning på 1970-tallet har mye av det amerikanske miljøet i

²⁰ Torremolinos er en landsby utenfor Malaga, 2,5 timer med bil fra Rota. Denne landsbyen er kjent for turisme, spesielt britisk.

Rota flyttet inn på basens område, og Rota har fått større områder til egen disposisjon. Det er derfor tenkelig at Rota de siste 40 årene bevisst har lagt større vekt på den spanske kulturen.

Videre er det mulig å tenke i baner av Barths grenseteori (Barth 1969). En av grunnene til at lokalbefolkningen er så bevisste på sin egen kultur som spansk, *andaluz* eller *roteño* - alt etter situasjonen - er nettopp at lokalbefolkningen er i et konstant møte med en annen kultur. Lokalbefolkningen blir konstant minnet på hvem de er og hvor de er fra. Eller kanskje viktigere, de blir minnet på hvem de ikke er. Det er trolig at det på grunnlag av en konstant påvirkning har oppstått et økt behov for et fellesskap for lokalbefolkningen, og at dette fellesskapet har dannet grunnlaget for lokal stolthet.

Okinaawa

Som nevnt i innledningen er befolkningen stolte av moderniseringen av Rota som basen bidro til, men en slik ytring er ikke synonymt med en stolthet av basen i seg selv.

Kjersti Strømmen presenterer i sin bok *Igniting Identity, the Rape that Shook Okinawa* (2009) hvordan befolkningen på den japanske øygruppen forholder seg til den amerikanske marinebasen på hovedøyen. Rota og Okinawa har noen likheter som gjør det mulig å trekke linjer mellom dem. Begge stedene har blitt preget av en amerikansk militær tilstedeværelse siden 1950-tallet. Innbyggerne begge steder tapte i den forbindelse store jordområder og er nå økonomisk avhengig av basens eksistens. Både Rota og Okinawa har en stor konsentrasjon av innlandsturister, samtidig som innbyggerne på begge steder blir forstått som “annerledes” enn de øvrige innbyggerne i sine land.

I Okinawa sitt tilfelle kom følelsene rundt basen frem i lyset i 1999, etter at tre amerikanske soldater hadde voldtatt en lokal jente på 12 år. Hendelsen fikk stor omtale i både japanske og nasjonale medier og brakte på banen en rekke lokale diskusjoner. En sterk feministisk bevegelse vokste frem og hevdet at alle kvinner på Okinawa var potensielle ofre (Angst 2001). Frigjøringsbevegelsen i Okinawa fikk også en kraftig oppblomstring. Innbyggerne på Okinawa tilhører en minoritet i forhold til den øvrige japanske befolkningen og de hevder at deres status som minoritet ikke blir anerkjent av staten. Den amerikanske basen er et bevis på at den japanske staten utnytter Okinawa (Angst 2001). Voldtekten førte til at mange

innbyggere stilte spørsmålstegn ved hvorvidt det var hensiktsmessig å tilhøre Japan som nasjon (Strømmen 2009:18). Sentralt i diskusjonen omkring en nedleggelse av basen, ble tankene rundt at Okinawa av natur, basert på deres minoritetsbakgrunn, var et fredfullt folk, og at den amerikanske tilstedeværelsen dermed var et på lokalbefolkningens iboende personlighet (Strømmen 2009:28). Angst (2001) viser til lokalbefolkningens tanker endret seg i etterkant av voldtekten, det oppstod en motstandsbevegelse mot basens tilstedeværelse som ble en aktiv del i den globale “no-bases” bevegelsen (Angst 2001). Men på samme måte som basen nå utgjorde en trussel mot befolkningens trygghet, var basen også grunnlaget for deres økonomi; “on the one hand, concerns for personal and family safety may lead to shared sentiments against the presence of bases; on the other hand, their livelihoods have depended on the work generated by bases” (Angst 2001:256)

Innbyggerne i Okinawa skiller mellom amerikanerne som yrkesaktive og som privatpersoner. Som privatpersoner er amerikanerne en positiv ressurs til Okinawa, mens det militære, som representerer krig er utelukkende negativt. Samtidig er det et brudd på den lokale mentaliteten om at innbyggerne i Okinawa er et fredfullt folk. Videre viser Strømmen til hvordan lokalbefolkningen på Okinawa er stolte over å ha basen på sitt område, etter som basen bidrar til å gi Okinawa “en plass på kartet” (Strømmen 2009:32). Ut i fra min kjennskap til lokalbefolkningen i Rota vil jeg hevde at lokalbefolkningen ville kunne identifisere seg selv med den første ytringen, fremfor den siste. De ulike henvisningene til utstillingstekstene i tidligere kapitler bekrefter at basens tilstedeværelse i Rota er tabu og ikke noe man snakker om. Johanna Martín spiller på et gjennomgående ordspill i sin tekst, bruken av *rota*. I dette tilfelle mener hun ikke stedet, men at noe er ødelagt. *Roto* er det spanske ordet for ødelagt, og *rota* er den feminine bøyningen av ordet. Hennes avslutning på teksten; “*La calabaza está rota*²¹”, bygger på et lokalt symbol, nemlig gresskaret. Gresskar ble tidligere produsert i store mengder på det samme område som basen ble bygget. Da gresskarbøndene mistet sitt jordområde, ble det heller ingen produksjon av gresskar i Rota. Gresskaret har i ettertid blitt stående som et symbol på Rota. Når Martín avsluttet teksten sin med at gresskaret er ødelagt, hevder hun samtidig at Rota er ødelagt. Setningen kunne med en rask omskrivelse også bety ‘gresskaret er i Rota’²². Gresskaret var et gjennomgående symbol blant mange kunstnere på kunstutstillingen om Rotas syn på basen.

²¹ Oversatt: Gresskaret er ødelagt

²² Setningen ville da blitt: *la calabaza está en Rota*

Uttryksmåter

Som nevnt tidligere er identitetsfokuset svært situasjonelt i Spania. I Rota er det gjerne åpenbart at innbyggerne opplever en konstant påvirking og gjør bevisste valg om hvilken del av identiteten de ønsker å kommunisere til en hver tid, avhengig av hvem som er rundt dem.

Under mitt feltarbeid tilbrakte jeg mye tid på en frisørsalong og de som jobber der ble min nærmeste omgangskrets i Rota. Som ansatte i servicenæringen var de i konstant møte med andre mennesker, både lokalbefolkning og besøkende. Min observasjon var at frisørene valgte å kommunisere en bestemt identitet slik at de skapte en relasjon til kunden. Dersom kunden var fra lokalbefolkningen var samtaleemnene gjerne om kommende festivaler, strømbrudd eller sladder fra nabolaget. Var kunden derimot fra en annen landsby ble samtaleemnene gjerne mer regionale, i forhold til for eksempel været. De få gangene det kom andre besøkende, for eksempel turister til frisørsalongen handlet samtalen om kundens forhold til Rota. Frisørene hadde gjerne da en mer ledende spørrestil enn ellers; *“Det er fantastisk vakkert her – ikke sant? Har du sett kirken?”* Lignende mønstre i forhold til oppførsel kunne man finne på restauranter og i butikker. I neste kapittel vil jeg gå nærmere inn på om den lokale stoltheten kommer til uttrykk på forskjellige måter i møte med “de utenforstående”. Lokalbefolkningen fremhever seg selv som annerledes enn de besøkende, samtidig som lokalbefolkningen ønsker at en hver besøkende i Rota skal få oppleve hvor enestående Rota er, geografisk og kulturelt.

Et vesentlig poeng for øvrig er at det i Rota ikke er vanlig å snakke om identitet, men om kultur. Dette utsagnet kom frem under en samtale jeg hadde med Maricel på 19 år. Som mange jevnaldrende er hun for tiden arbeidsløs. Hun hadde ingen planer for hva hun ville gjøre, men håpte at hun fikk seg en jobb i sommermånedene. Maricel lurte også på om hun skulle verve seg i marinen, slik at hun kunne bli i Rota og jobbe på basen. De fysiske kravene gjorde henne derimot usikker. Jeg spurte henne om hun kunne fortelle meg hva hun forstod som lokal identitet. Hennes svar var da; *“Det handler ikke om identitet – men kultur!”*. Videre i samtalen kom Maricel med eksempler på hva hun anså som typisk *roteño*-kultur. Hun nevnte da en rekke festiviteter som blir avholdt i Rota hvert år. Det er tenkelig at Maricel forståelse av lokalbefolkningen og sin egen kultur er preget av hennes eget levesett. Maricel var kjent for å være en av landsbyens partyløver. Det kom til uttrykk da hun var avbildet på

reklameplakaten for et populært utested. Denne plakaten ble utgangspunktet for en annen samtale jeg hadde med en felles bekjent av Maricel.

“Maricel er kjent for å være den som alltid danser sent på kvelden, det spiller ingen rolle om det er andre som danser eller ikke. Så de [utestedet] spurte om ikke hun kunne være på plakaten og hun sa selvfølgelig ja. De [utestedet] bruker alltid kjente folk [fra Rota] på plakatene sine, det er liksom deres greie.”

Utestedets bruk av “lokale helter og personligheter” i sin markedsføring bidrar til en gjenkjennelse av ulike personer, en gjenkjennelse av at man har noe til felles med personen på plakaten. Man er del av det samme fellesskapet. Ens kulturelle identitet blir bekreftet gjennom kjennskap til personene på plakatene. Utestedet bruker muligens det lokale fellesskapet som et virkemiddel for å skaffe kunder. Dersom man føler en tilknytning til personen på plakaten, føler man gjerne at man er velkommen på utestedet. Tilknytningen til utestedet er allerede etablert. Utestedet skaper en forestilling om at det lokale fellesskapet finner sted på utestedet. Det er videre et poeng at en slik markedsføring fungerer på to måter. Samtidig som utestedet får kunder fra lokalbefolkning gjennom at medlemmene kjenner til hverandre, kan den samme plakaten bidra til at “utenforstående” kommer på utestedet, siden utestedet profilerer seg selv.

Maricel sitt valg av kultur som begrep er relevant. Mye av det sosiale livet i Rota foregår nettopp på slike festiviteter og “ute på byen”. Det er gjerne her lokalbefolkningen får mulighet til å vise sin lokale kultur til det fulle. Jeg vil hevde at Maricels forståelse om kultur, kan belyse Bornemans forståelse som kulturell identitet. Maricel la vekt på det sosiale fellesskapet i Rota da hun skulle forklare meg hva som var kjernen blant medlemmene av lokalbefolkningen. Maricels fokus på de lokale festivalene i tilknytning til lokal kultur illustrerer en tilknytning til Andalucía som region. Maricel la særlig vekt på den årlige *Feria*, der festivalen bygger på andalusisk kultur. Da tar lokalbefolkningen på seg flamencokjoler, danser og drikker over en halv uke. Det er musikalske innslag hver kveld, og det er stor prestige å ha den *caseta*²³ som blir kåret til den beste. Et sentralt begrep innenfor den andalusiske tradisjonen er *duende*²⁴. *Duende* stammer fra flamencotradisjonen og viser til en kunnskap innenfor sang eller dans som kan trollbinde et publikum og gi dem en smak av noe ukjent. *Duende* i Andalucía bli forstått som noe en person har og uttrykker, samtidig som det

²³ Oversatt: Bod, ofte telt der det serveres tapas og drikkevarer.

²⁴ Oversatt: Fengslende trollskap

er noe man kan føle. Å ha *duende* er noe mange i Andalucía ønsker å ha, men som ikke faller “naturlig”, slik som for eksempel i Freemann (1989) sin forståelse av *comarca*. Lokal stolthet kan knyttes opp mot *duende* i Rota. *Duende* er bortimot synonymt med stolthet i Rota. Den lokale stoltheten kommer særlig til uttrykk gjennom at mange medlemmer av lokalbefolkningen hevder at de har mer *duende* enn de fra byene rundt. I forbindelse med en artikkel om flamenco viser Dewaal Malefyt (1998) til sin egen opplevelse av å være til stede på en andalusisk taverna der det ble danset flamenco; “So, you’ve felt some *duende*. Now you know! This is *puro!*... Puro Andaluz!” (Dewaal Malefyt 1998:69). *Duende* kan, som her, ha en utelukkende tilknytning til flamenco, men i Rota er *duende* også knyttet opp mot stolthet. *Duende* er uansett på begge måter tilknyttet andalusisk kultur.

Oppsummering

Med utgangspunkt i Bornemans forståelse av tilhørighet, kan man hevde at den geografiske tilhørigheten, samt å tilhøre et sosialt fellesskap, danner grunnlaget for en kulturell identitet. Den kulturelle identiteten kan, igjen forstås som grunnlaget for en etablering av lokal stolthet. Rotas bevisste valg om å forbli en landsby eller *villa* kan ha en betydning for opprettholdelsen av den lokale stoltheten og det lokale fellesskapet. Ved at lokalbefolkningen forestiller seg at de er en del av et lite fellesskap og et lite sted formidles det en sosial sikkerhet. Landsbyen føles trygg og lokalbefolkningen kan være trygg på hverandre. Under slike omstendigheter har en felles lokal stolthet vokst frem, og har i dag en påvirkning på alle sider av samfunnet i Rota. “Belonging is established more through a shared past than an anticipated future” (Borneman 1992:307).

Tilhørighet basert på geografi og sosiale medlemskap sammen med historiske forutsetninger danner grunnlaget for en framvekst at en lokal stolthet. Lokal stolthet oppstår ikke i isolasjon, men bygger på en tilhørighetsfølelse og et fellesskap blant medlemmer i et lokalsamfunn. Jeg vil i neste kapittel gå inn på hvordan lokal stolthet blir formidlet og opprettholdt gjennom turismens sesongpåvirkning på lokalsamfunnet i Rota.

Innledning

Jeg vil i dette kapittelet ta for meg hvordan hverdagsliv og lavsesong i Rota oppleves som en stor kontrast til landsbyens helgeliv og høysesong. Under lavsesongen er hverdagslivet til lokalbefolkningen i fokus. I høysesongen er derimot helgelivet fremhevet. Gjennom min beskrivelse under prøver jeg å formidle noe av stemningen som preget Rota under første del av feltarbeidet mitt, både sosialt og klimamessig. Jeg vil nå gå nærmere inn på kjennetegnene ved lavsesongen og skissere opp en vanlig hverdagsuke for å kunne diskutere hvordan lokal kultur og lokal stolthet formidles under denne perioden.

I andre del av oppgaven vil jeg gå inn på kjennetegnene ved neste periode, høysesongen. Mot slutten vil jeg belyse kontrastene ved de to periodene. Lokalsamfunnets oppbygging påvirkes av store forskjeller mellom hverdagsliv og helg, og lavsesong og høysesong. Forskjellene mellom sesongene spiller en stor rolle for hvordan tilhørighet og lokal stolthet kommuniseres innenfor de respektive periodene. Jeg vil vise til Carrie Douglass (1992) sitt arbeid om spanske festivalers funksjon i forhold til identitetskonstruksjon.

Del 1, Lavsesong

Januar: De siste to ukene har vært preget av kraftige nedbørsmengder og ikke ser det ut som om regnet har tenkt å gi seg. Veier er stengt, og noen steder har trær veltet på grunn av gjennomfuktig underlag og sterk vind. En mann fra landsbyen omkom i går i en drukningsulykke. Han kjørte på bilveien langs elven, og havnet ut i elven fordi veibanen var våt. Rykter sier at han omkom fordi han prøvde å redde bilen sin fra vannmengdene.

Det er ingen som går ut nå. Folk holder seg innendørs. Dersom innbyggerne må ut bruker de bilene sine, men det er som regel kun for å handle mat, og ingenting mer. I matbutikkene har de slått av mye av lyset for å bruke strømmen på oppvarming. Alt er så stille, det eneste man hører er hvordan regnet, blandet med sand fra stranden pisker på rutene dagen lang. Mange restauranter og butikker er stengte for vinteren, det er rett og slett et tapsprosjekt å holde åpent. Det er lett å forstå hvorfor lokalbefolkningen omtaler landsbyen sin som en spøkelsesby, for akkurat nå oppleves den som mørk, kald og folketom.

Lavsesong og hverdagsliv

En vanlig uke under lavsesongen i Rota er preget av rutine. Noe jeg observerte i mange familier i Rota er at hver morgen gjennomfører den eldste kvinnen i huset en fast vaskerutine, før hun kjøper dagens aviser og ferskt brød. Svært mange familier bruker mandager, den eneste fridagen i uken til å handle inn mat og vaske klær. Ellers i uken har de ikke mulighet til å handle etter som deres arbeidsdag ofte er lenger enn butikkenes åpningstider. Mange spanske arbeidsdager, - sett bort i fra restaurant og utelivsbransjen - varer fra klokken 09-22 hver dag, med en pause midt på dagen. Pausens lengde varierer fra én time til fire timer. Det er derfor mye storhandling i matbutikkene på mandager, fredag ettermiddag og lørdag formiddag. Det virker som om det er kun da folk tar seg tid til å handle. Ellers på hverdagene blir handlingen for mange begrenset til at man stopper innom butikken for å kjøpe ferskt brød på vei hjem fra jobb i siesta-tiden. Finanskrisen i Spania setter sitt preg på den hverdagslige rutinen. Som jeg nevnte i kapittel 1 er store mengder av den spanske befolkningen arbeidsledige. Arbeidsmarkedet i Rota er ikke like dårlig stilt som ellers i Spania, men det er mange unge mennesker som ikke har noe arbeid å gå til. Arbeidsledighet fører til at flere er hjemmeværende, uavhengig av kjønn. I tillegg blir mange unge familier tvunget til å flytte fra

sine egne boliger og inn hos sine foreldre, som nevnt i kapittel 1. En slik økonomisk kontekst har selvsagt en påvirkning på hverdagslivet. Det er tenkelig at dersom arbeidsmarkedet hadde vært mer tilgjengelig ville også hverdagen for de fleste *roteños* vært annerledes enn hva jeg opplevde. De som har en jobb er takknemlige for arbeidsmuligheten, til tross for at de må ofre både helger og fritid. De arbeidsledige fyller dagene sine med ulike gjøremål, alt fra lange joggeturer i skogen, til å male i stuen eller vaske klær. Uansett om man som *roteño* har arbeid eller ikke, har finanskrisen medført at livet og hverdagen er mer bekymringsfull enn før. Spanjolene har ikke lenger noe økonomisk sikkerhet.

Noen av de lokale eldre velger gjerne å ta sin daglige ettermiddagskaffe ute på stamkafeen sin dersom været skulle tillate det. Ellers er det lite aktivitet i gatene, både dag og kveld. Det finnes et unntak fra denne rutinepregede hverdagen. Dersom det er fint vær om søndagen trekker folk ut i gatene. Da går gjerne hele familier tur langs stranden, drikker kaffe og spiser is. Strandpromenaden forvandles da fra et forblåst fortau til et sosialt samlingssted for familier og bekjente. Unger løper fritt, og de eldre snakker sammen. Alle er ute og går, men det er et fåtall som har et mål om å komme til et spesielt sted. En slik søndag bærer preg av en avslappet stemning. Lokalbefolkningen har tid til å gjøre det de ønsker. Søndagen kan oppleves som en etterlengtet pause fra hverdagen, et pusterom før neste uke starter, med nye bekymringer. Først og fremst fremstår slike søndager som en dag avsatt til familiesamvær og hygge. Det er ikke alle som har fri om søndagene, særlig ikke innen servicenæringen. Mange butikkansatte må jobbe halve dagen med å forberede til en ny uke.

Et annet unntak fra det vanlige hverdagslivet er når kulturelle begivenheter finner sted. Karnevalet i februar og Hellig Tre Kongers parade, som avholdes 5. januar i forbindelse med julefeiring, er de største årlige kulturelle begivenhetene i løpet av vinteren. Som nevnt i det introduksjonskapittelet forekommer religiøse markeringer svært ofte i Rota, og vinteren er intet unntak. Likevel er det Hellige Tre Kongers parade og karnevalet, og særlig da karnevalsparaden som samler flest beboere. Beboerne stiller seg opp i gatene i god tid før paraden skal starte for å få den beste utsikten. I forbindelse med karnevalsparaden og avslutningsfesten til karnevalet, er det stor prestisje i å være ikledd et bra kostyme, både for barn og voksne. Amerikanere er også tilstede under slike tilstelninger. I motsetning til lokalbefolkningen er amerikanerne primært tilskuere, og ikke deltagere. Et positivt resultat av slike tilstelninger er at mange familier går ut og spiser etterpå, og dermed får restauranter litt kjærkommen inntekt i en ellers lite besøkt periode.

Den årlige motorsykkelfestivalen siste helgen i januar kan oppleves som et etterlengtet frampek på hvordan Rota vil forandres jo nærmere sommeren man kommer. Da kommer ulike motorsykelklubber fra hele Andalucía for å ha en felles markering. Festivalen arrangeres av den lokale motorsykelklubben i Rota. Denne helgen åpner de ellers vinterstengte utestedene for helgen, gatene fylles av folk og ikke minst blir stillheten brutt av folkeliv og latter. Motorsykkelfestivalen trekker på samme måte som Hellige Tre Kongers parade og karnevalet lokalbefolkningen ut på gaten. Mandagen etter festivalen, er over er alt tilbake til normalen. Utestedene er nå vinterstengte på ny og beboerne har igjen trukket seg tilbake.

Basens flåtebesøk av militære styrker har en lignende betydning på lokalsamfunnet som motorsykkelfestivalen hadde. Flåtebesøk kan sammenlignes med ankomsten av et mindre cruiseskip eller en turistbuss, særlig i økonomisk betydning. Et flåtebesøk er når den amerikanske delen av basen får besøk av et skip fra en annen amerikansk base, for eksempel fra Italia eller Nord-Afrika. Soldatene fra disse skipene forlater gjerne basens områder for å se seg rundt i nærmiljøet. Fordi landsbyen ikke har mange severdigheter kan sightseeing i Rota være rimelig raskt overstått. Flåtebesøkene gir soldatene mulighet til å være sosiale. Svært ofte tilbrakte det besøkende flåtemannskapet tid sammen med de stasjonerte soldatene. De lokale soldatene fungerte som guider og tolker da det var absolutt nødvendig. Mye av det sosiale samværet mellom soldatene fant sted på kafeer, restauranter og barer. Derfor ble både mat og alkohol sentralt i forbindelse med flåtebesøkene.

Lokalbefolkningens holdninger til det besøkende flåtemannskapet er svært annerledes enn til for eksempel motorsykelklubbene eller svenske golfurister. Utsagn fra flere medlemmer av lokalbefolkningen, i det soldatene passerte dem på gaten bærer preg av at soldatene er en byrde for lokalsamfunnet. De inntar store mengder alkohol og bryter stillheten og roen som er i landsbyen, særlig i lavsesongen. Gatene forblir ikke folketomme, men fylles av unge menn med samme klær og uttrykk som prater høylytt på en annet språk enn spansk. Det er viktig å presisere at soldatene alltid var i sivil, men de var likevel gjenkjennelige da de skilte seg fra lokalbefolkningen. Disse unge soldatene representerer en mentalitet lokalbefolkningen i Rota ikke vil bli identifisert med. Det amerikanske militæret har vært og er involvert i krigshandlinger. Krig og urettferdighet er ikke noe lokalbefolkningen i Rota vil bli assosiert med. Svært mange innbyggere velger å ignorere det faktum at den amerikanske basen er deres nærmeste nabo, og innbyggerne har mangelfull kunnskap om hvilke type våpen som

oppbevares der. Marinebasens tilstedeværelse tas for gitt. Den har alltid vært der, og vil alltid være der. Strømmen viser til lignende forståelser hos lokalbefolkningen i Okinawa i forhold til den amerikanske marinebasen der. Befolkningen i Okinawa vil, som nevnt ikke bli assosiert med krig.

De amerikanske flåtebesøkene forekom utenom helgene. Soldatene påvirket lokalbefolkningens hverdagsliv. Etter som flåtebesøk fant sted i hverdagen ble soldatenes oppførsel et brudd på lokalsamfunnets normer og forventinger til årstiden. Oppførselen ble ikke anerkjent eller godtatt på samme måte av lokalbefolkningen dersom flåtebesøket hadde funnet sted en helg. Oppførselen til de besøkende soldatene passer mentaliteten i helgen, men ikke mentaliteten i hverdagen. En eldre mann hadde følgende kommentar til den unge kvinnelige bartenderen under et flåtebesøk: *“Du har mer enn nok arbeid i kveld, søta”*. Hun jobbet på et av de “amerikanske” utestedene. Utestedet var da fullt av unge soldater som til tross for at det var tidlig på kvelden var synlig beruset.

Slike flåtebesøk utgjør en betydelig inntektskilde for Rotas barer og utesteder. Det er sannsynlig at lokalbefolkningen ikke anser dem som økonomisk gunstige på samme måte som for eksempel penger fra svenske golfturister. Svenske golfturister generer mye penger tilbake til lokalsamfunnet fordi de bruker penger primært i lokale butikker og bedrifter, og dermed holdes de i drift. Svært få butikker (utenom de store matbutikkene) overlever økonomisk i lengre perioder. Grunnen er at mange lokale foretrekker å handle på handlesenter utenfor Rotas område, og besøker sjelden de lokale bedriftene. Den økonomiske krisen skal heller ikke undervurderes som medvirkende årsak til at bedrifter i Rota legges ned. De ulike sentrene har et større vareutvalg, og ofte bedre tilbud enn hva en lokal bedrift kan tilby. De besøkende soldatene legger ikke igjen penger på de samme stedene som lokalbefolkningen eller andre besøkende. Ut fra mine observasjoner vil jeg hevde at når amerikanerne bruker penger utenfor basens områder, går pengene til mat og drikke

Det kan tenkes at lokalbefolkningen setter spørsmålsteget ved det moralske aspektet ved soldatenes bruk av penger. Basert på mine observasjoner vil jeg påstå at det er lite sosialt akseptert av lokalbefolkningen at de besøkende soldatene drikker opp pengene til tross for at liberale katolske verdier er sentrale blant Rotas lokalbefolkning. Amerikanerne oppsøker som nevnt sine steder, mens for eksempel svenske golfturister ikke har den samme forståelsen av byrommet som beboerne har. De besøkende er ikke nødvendigvis klar over hvilket sted som

tilhører hvem, om det er steder amerikanerne går eller om det er et sted for lokalbefolkningen. De besøkende soldatene bruker gjerne penger utover mat og drikke innad på basens butikker, mens andre besøkendes penger havner i lokalsamfunnet. Amerikanernes utbredte handel innenfor basen kan forklares ut fra et økonomisk perspektiv. Basens interne valuta er dollar. Dollarkursen er svært gunstig for de amerikanske soldatene, og det er betydelig dyrere for dem å handle utenfor basen, der det som regel er utelukkende euro som er gangbar valuta. Men det finnes også steder utenfor basen hvor dollar er gangbar valuta på linje med euro. Dollar er gangbar valuta mange steder tilknyttet servicenæringen, blant annet ved den asiatiske restauranten som jeg nevnte i innledningen og den irske baren *O'Connel's* som jeg vil komme nærmere inn på i de neste kapitlene.

Lavsesong - tid for lokalbefolkningen

Antropologen Carrie B. Douglass sier følgende i artikkelen *The Fiesta Cycle of Spain: "Spaniards say that their fiestas reflect their various cultural identities and 'personalities' and that fiesta cycles in towns and cities define a 'community'"* (Douglass 1991:126). I følge hennes forståelse av kulturelle festivaler i Spania er det gjennom kulturelle hendelser og feiringer som karneval og Hellige Tre Konger at et fellesskap blir definert. Det er da befolkningen fremstår som et folk, som en forenet gruppe (Douglass 1991:129). Fellesskapets identitet blir i følge Douglass eksplisitt under slike festivaler; "In *fiestas* people talk about identity explicitly and overtly" (Douglass 1991:128). De kulturelle hendelsene i Rota fungerer ut fra Douglass sin forståelse av festivaler som en påminnelse om hva som er viktig for lokalbefolkningen som en enhet. Fellesskapet som oppstår rundt de ulike kulturelle hendelsene skal i følge Douglass være tilstrekkelige til at lokalbefolkningen føler en tilhørighet til stedet, og til hverandre. Det som skjer av kulturelle hendelser i lokalsamfunnet kan i følge Douglass forstås som en måte å opprettholde det lokale fellesskapet og den lokale stoltheten. Basert på Douglass sitt arbeid kan man hevde at festivalene i Rota under lavsesongen bidro til en økt felles bevissthet. Festivalene var godt besøkt og samlet beboerne i en tid hvor mange mennesker holdt seg innendørs. Det lokale fellesskapet ble synlig og den lokale stoltheten ble dyrket.

Dersom man ser utsagnet om en bevissthet rundt sin egen identitet og fellesskap opp mot Fredrik Barths ideer om grenseteori (Barth 1969), kan man forstå hvorfor Rotas

lokalbefolkning i lavsesongen ikke har behov for å kommunisere lokal stolthet. Det er ingen andre grupper som utfordrer lokalbefolkningens ideer om seg selv. Deres tilhørighet til stedet blir ikke prøvet av noen utenforstående, de etniske grensene blir overholdt. Douglass hevder at en festival markerer grensene til et fellesskap. En festival er åpen for at andre utenforstående skal komme, slik at de får en funksjon som tilskuere. En festivals hovedfunksjon er å skape “the illusion of community” (Douglass 1991:129).

Hverdagslivet kan oppleves som en forberedelse og restitusjonsperiode for lokalbefolkningen før høysesongen starter. Lokalbefolkningen holder seg for seg selv i lavsesongen og oppleves som svært private. Samtidig opprettholdes det lokale fellesskapet gjennom de ulike kulturelle begivenhetene som finner sted i løpet av vinteren. Som nevnt fungerer ofte disse begivenhetene som et frempek på hvordan høysesongen oppleves, og svært mange *roteños* foretrekker, som nevnt i introduksjonskapittelet den folkefylte sommeren fremfor den folketomme spøkelseslandsbyen Rota vinterstid.

Del 2, Høysesong

Juni: Jeg har aldri sett så mye mennesker på stranden før. Da Javi, en bekjent av meg, hørte hva jeg sa, fortalte han at da måtte jeg bare vente til sommeren, for da ville det være mange flere.

Juli: Det er folk over alt nå. Om kvelden går man praktisk talt i kø gjennom Mina, gaten som fremstod som øde og forlatt for fem måneder siden. Folkelivet virker å ha kommet fra intet. Folk er i godt humør og prater i munnen på hverandre. Livet virker i motsetning til tidligere bekymringsfritt og enkelt. Stranden er konstant full, både av beboere og besøkende. Det er ikke mulig å oppspore en eneste parkeringsplass i nærheten av sentrum. Om kveldene er det ikke sikkert at det er tilgjengelige drosjer på hovedholdeplassen i sentrum. På de mest populære restaurantene og barene er det ikke et ledig bord å oppspore, og det er lange køer ved isbarene nært midnatt. Det er varmere i luften. Lokalbefolkningen fremtrer som lunere og er mer imøtekommende. Endringen er til tider ubeskrivelig. Nå skjer det noe hele tiden. Lokalbefolkningen deltar i alt fra morgengymnastikk på stranden til kunstundervisning på byens hovedplaza.

Høysesong og helgeliv

I overgangsperioden mellom lavsesong og høysesong er landsbyen preget av opprustning av hotell og restauranter og forberedelser til turistenes ankomst. Ting males, pusses opp, fornyes, og gjenåpnes. På stranden blir det satt opp redningstårn og *chringitos*²⁵ bygges. Flaggstengene males, dusjene på stranden monteres og søppelbøttene langs strandpromenaden blir byttet ut med nye. I landsbyens sentrum åpner nye restauranter, barer og butikker. Folkelivet våkner etter dvalen. Nå er det flere mennesker på jobb. Sesongarbeidskraft har alltid vært en sentral del av arbeidsmarkedet i Andalucía (López 2006), og arbeidssituasjonen i Rota er intet unntak. Strandlivet skaper særlig mange sesongarbeidsplasser, innenfor livredning, renhold og informasjonsarbeid. Hvert år blir rundt 100 personer ansatt til å holde stranden og dens fasiliteter ryddig og i god stand. Det er svært viktig for lokalbefolkningen at Rota fremstår som et ryddig og rent sted. I følge lokalbefolkningen selv er et fokus på renslighet noe som skiller lokalbefolkningen fra den øvrige befolkningen i Andalucía. *“Jo lengre inn i landet du kommer, jo mer skittent har de det, her langs kysten bryr vi oss om hvordan det ser ut rundt oss”*. Dette utsagnet kom da jeg klaget min store nød over hvor mye jeg hadde vasket og luftet leiligheten min for å få den i akseptabel stand. Leiligheten jeg leide tilhørte en familie fra Jerez, en større innlandsby under én time fra Rota. En bekjent av meg, Lucía, mente at jeg ikke kunne *“forvente noe annet”* siden jeg leiet en leilighet med eiere fra Jerez. Lucías påstand tok utgangspunkt i den etablerte forståelsen om renslighet, der lokalbefolkningen selv ble utelukkende positivt fremstilt, mens beboerne fra områdene rundt indirekte ble fremstilt med en negativ undertone.

Det er også mange flere mennesker ute i gatene i høysesongen enn i lavsesongen. Det er flere besøkende, samtidig som det er relativt mange flere stasjonerte amerikanere som forlater basens område i denne tidsperioden enn tidligere. I starten av juni begynner turistene så smått å komme til Rota, men først i juli og august endrer landsbyen seg. Mange av de vinterstengte hotellene åpner og uteservering ved de ulike spisestedene blir vanlig. Det blir et økt fokus på tilgjengelighet og informasjon, både for turistene og for lokalbefolkningen. Landsbyen tilpasser seg i møte med turistene. Kunnskapen som kun var kjent blant lokalbefolkningen, og ikke ble formidlet eksplisitt, ble i høysesongen uttrykt, særlig ved hjelp av markedsføring og språklig tilpasning. I høysesongen var praktisering av engelsk sosialt akseptert. Flere av de

²⁵ Spansk for strandbar

arbeidende i servicenæringen bruker nå engelsk som språk i møte med kunder de antar er utenlandske. Min egen opplevelse av endringen fremstiller den godt. I hele mai og juni ble jeg tilsnakket på spansk av de samme personer som snakket til meg på engelsk i juli og august. Det kan tolkes som om engelsk i lavsesongen er forebeholdt basens personell, mens det i høysesongen er sosialt akseptert og tillatt å kommunisere med de utenlandske turistene. Enkelte ansatte innenfor servicenæringen vil gjerne hevde at engelskkunnskap er en nødvendighet for en økonomisk utvikling i Rota. Mange bedrifter hadde oppslag om at de var *English Spoken*, men min erfaring var at enkelte steder viste det seg å være markedsføring snarere enn realitet. Jeg vil komme nærmere inn på hvordan språk påvirker situasjoner og samhandling mellom lokalbefolkningen og turister i neste kapittel.

Observasjoner som tar utgangspunkt i nærbutikken i nabolaget der jeg bodde viser også en tilpasning til turistene. I lavsesongen var det bortimot umulig å vite når butikken var åpen. Da jobbet det kun én mann der, og det var ikke uten grunn at jeg kunne si til meg selv; butikken åpner når han kommer, og stenger når han går. Da høysesongen nærmet seg ble det derimot en tydelig forandring. Skilt med åpningstider ble hengt på døren, og åpningstidene ble overholdt. Det ble i høysesongen et større behov for arbeidskraft. På det meste jobbet det seks personer i butikken på samme tid og det var ofte lang kø til kassen. Køen var en vesentlig kontrast til den folketomme butikken i februar. Andre steder, for eksempel på restauranter og utesteder, holdt nå åpent hele dagen, og stengte først når folk var gått, uavhengig om klokken var ett eller halv fire om natten. Utestedene holdt åpent så lenge det var lønnsomt. Selv om det ikke var tydelige åpningstider på de fleste utestedene var det ofte uskrevne regler som markerte at utestedet ønsket å stenge. Slike regler var det kun lokalbefolkningen som hadde kjennskap til. Et av de best besøkte stedene tok ned markisene én time før stengetid. Jeg hadde aldri forstått utestedets intensjon med markisene uten å ha fått det forklart. Jeg opplevde dette som et eksempel på hvordan lokal kunnskap kan fungere i det offentlige rom. På grunn av manglende lokal kunnskap forekommer det antakelig enkelte normbrudd. Dersom man begår normbrudd uten å være klar over det, kan en mulig forklaring være at man ikke er den del av det eksisterende moralske fellesskapet. Timothy Jenkins (1994) viser i sin artikkel *Fieldwork and the Perception of Everyday Life* hvordan kunnskap i hverdagsliv er preget av *doxa*. Hans empiriske eksempel er hentet fra det franske kvegmarkedet. Jenkins forklarer hvordan markedet er strukturert rundt mye skjult kunnskap, “that goes without saying” (Jenkins 1994:437). Relasjonene på markedet uttrykkes både gjennom tale og kroppsspråk, men kunnskapen som formidles er ikke eksplisitt.

“The indigenous representation of local practices – the terms in which the account is offered, what is passed over in silence and what is drawn attention to – lends itself to the outside representation being formed, which equally in its operations exercises control over what is concealed and what is revealed of the relations at stake” (Jenkins 1994:450).

Eksempelet med markisene viser hvordan lokal kunnskap til tatt for gitt av lokalbefolkningen, men som for den utenforstående er vanskelig å få tilstrekkelig innsikt i for å forstå en situasjon fullt ut.

Feiringen av St. Hans i Rota kan forstås som et slags årlig ritual som markerer starten på sommeren, men også starten på høysesongen. Ritualet består i hovedsak i å brenne dukker som er hengt opp ulike steder i byrommet. Dukkene forestiller ofte lokalpolitikere eller kjente personligheter fra media. Sommeren 2010 var blant annet ordføreren representert som en av dukkene. Dukken hadde et skilt rundt halsen med teksten: *Yo por mi pan, MATO*²⁶. Teksten refererer til et utsagn fra en av Spanias mest profilerte kjendiser, Bélen Esteban. Hun ble opprinnelig kjent da hun var gift med en kjent spansk tyrefekter, de er nå skilt. Hun har derimot beholdt sin kjendisstatus etter skilsmissen ved å delta i diverse sladreprogrammer og har blant annet vunnet den spanske versjonen av *Skal vi danse*. Hennes seier i *Skal vi danse* er svært omdiskutert, og mange vil hevde at dersom det ikke hadde vært seerne som bestemte hvem som gikk videre, ville hun aldri kommet til finalen. Bélen har meninger om alle, samtidig som alle spanjoler har en mening om henne. I et av sladreprogrammene Bélen var med i, uttalte hun følgende i en diskusjon omkring foreldreretten til hennes, – og tyrefekterens – datter; “*Yo por mi hija mato*”²⁷. Utsagnet skapte stor oppmerksomhet. Det ble raskt en trend i Spania at dersom man virkelig mente noe, uttrykte man det på samme måte; “*Yo por mi ... mato*”²⁸. Dukken av ordføreren kan forstås som en kritikk av kommunens manglende ivaretagelse av de som er rammet av finanskrisen, og på et mer nasjonalt nivå, en kritikk av de høye brødprisene. *Pan, brød* kan i denne sammenhengen også referere til levebrød. Dukkens skilt kan også forstås som en kritikk av den økende arbeidsledigheten og som et uttrykk for frykt for å miste sitt arbeid, – en frykt mange arbeidende spanjoler må håndtere hver dag, særlig innenfor håndverkeryrket. Det er nødvendig å presisere at ikke alle dukkene formidlet klare politiske meninger, noen var mer humoristiske.

²⁶ Direkte oversatt: Jeg, for mitt brød, dreper. Pan kan også vise til levebrød

²⁷ Oversatt: Jeg dreper for min datter. En norsk måte å si det på: jeg ville drepe for datteren min.

²⁸ Oversatt: Jeg dreper for ...

Etter at dukkene var brent opp gikk man ned på stranden, vasket føttene sine i vannkanten og ønsket seg noe. Tanken er da at ønsket vil gå i oppfyllelse. Formålet med ritualet er å brenne opp alt det vonde i livet sitt og erstatte det med noe nytt, noe positivt, et ønske om noe bedre. Tidligere var det vanlig med store bål på stranden, men i 2010 besluttet kommunen at det skulle være forbudt med bål på stranden, på grunnlag av at stranden ble skadet og forurenset av bålene. Selv om kommunen hadde sagt nei, brente det likevel et par private bål langs stranden.

Søndagene i høysesongen oppleves som ukens høydepunkt. Både lokalbefolkning og turister drar da på stranden sammen med hele familien. De har pakket med seg mengder med mat og drikke for å tilbringe hele dagen på stranden. Det er ikke uvanlig med to parasoller, tre store kjølebager, to luftmadrasser og fem strandstoler for fem personer. Dersom noen i familien er småbarn har de store mengder med leker med seg, og generelt minst to skift badetøy. Håndklær, vann og solkrem er selvsagt brakt med i store mengder. Til forskjell fra hverdagene hvor stranden som regel kun er besøkt av ungdomsgjenger, eldre ektepar og bestemødre med barnebarn, er hele familien samlet på stranden om søndagen.

Tiltakene for å gjøre Rota mer turistvennlig kommer også lokalbefolkningen til gode. En av mine observasjoner var at lokalbefolkningen stadig benyttet seg av turisttilbudene fremfor turistene selv. Turisttoget som fungerte som en sightseeingtur ble i hovedsak benyttet av lokale småbarnsfamilier. Videre var det lokalbefolkningen som besøkte de kulturelle hendelsene som fant sted under høysesongen. Turistene holdt seg for det meste for seg selv. Det var store muligheter for barn og unge å delta i kommunens sommerprogram som inkluderer alt fra tegnekurs til kurs i å lage alkoholfrie cocktails. Slike aktiviteter var åpen for alle, men ble benyttet i hovedsak av lokalbefolkningen. Strandfasilitetene kom alle til gode, og det kulturelle tilbudet var større i høysesongen enn i lavsesongen. Det ble arrangert blant annet konserter på de ulike *chringitos* og flere kunstutstillinger.

I høysesongen bruker lokalbefolkningen i Rota mer penger, noe som kan forstås som et naturlig resultat av at de er mer ute, både i handlegaten og på utesteder. Lucía og jeg skulle finne et sted å drikke kaffe i januar. Mange av utestedene var da stengte og det var få mennesker ute. Lucía mente at grunnen til at lokalbefolkningen ikke var ute i gatene var fordi det var kaldt, ikke på grunn av pengemangel. *“Folk her har mye penger, man bare ser det*

ikke på dem”. Videre i denne samtalen kom det frem at mange i lokalbefolkningen har tjent mye penger på å spekulere i boligmarkedet. På grunn av salg av boligene på et gunstig tidspunkt har de mye penger på bok. Selv om noen i lokalbefolkningen har penger, bruker de dem ikke. Årsaken er som tidligere nevnt gjerne historisk betinget. Før basen ble bygget var Rota en liten landsby på 2000-3000 innbyggere, der hovednæringen var jordbruk og fiske. Da basen ble bygget ble alle som eide jordområder tilknyttet basens tiltenkte areal kjøpt ut. Kuratoren på kunstutstillingen om basens påvirkning fortalte meg at økonomi da ble en privatsak. På 1950-tallet var det lite i Rota å bruke pengene på, så pengene ble spart. Lokalbefolkningen ønsket heller ikke at noen skulle få kjennskap til hvor mye penger de hadde. På bakgrunn av kuratorens forklaringer kan man hevde at umoralsk pengebruk ikke er sosialt akseptert blant lokalbefolkning, særlig fordi man da viser hvor mye penger man har.

Høysesong – tid for de utenforstående

Under høysesongen blir det viktig for medlemmene av lokalbefolkningen å markere seg selv ovenfor turistene. Det er først da lokalbefolkningen er i møte med noen utenforstående som bevisst og ubevisst legger merke til deres liv. Turistene har en rekke forventninger knyttet til Rota og lokalbefolkningen.

I forhold til Barths grenseteori (Barth 1969) er det nå møtene mellom ulike gruppene av mennesker skjer, og det blir viktig å etablere og overholde grensene innad i hver gruppe. Det er i høysesongen lokalbefolkningen til daglig møter andre grupper av mennesker som både har en mening om lokalbefolkningen og en mening om seg selv. Jeg vil komme nærmere inn på hvordan forholdet mellom lokalbefolkningen og de besøkene utarter seg i neste kapittel.

Spania har en rekke store årlige festivaler på landsbasis. Douglass (1991) hevder at slike store festivaler som opptar og interesserer hele Spanias befolkning kan forstås som en årlig syklus som knytter Spania sammen som en nasjon. Douglass vektlegger følgende fire festivaler; Fallas (Valencia), Feria (Sevilla), San Isidro (Madrid) og San Fermín (Pamplona) (Douglass 1991:132). Hun hevder at disse festivalene bidrar til å anerkjenne de ulike regionale identitetene i Spania, og på den måten skaper festivalene en identitet basert på en felles nasjon. Kontinuitet i et samfunn skapes av at et fellesskap finner faste, et felles holdepunkt, i løpet av en syklus. Jeg vil hevde at kontinuiteten i Rotas lokalsamfunn baseres på å etablere et sterkt

lokalt fellesskap i lavsesongen, som kan opprettholdes og formidles i møte med utenforstående i løpet av høysesongen. Når høysesongen tar slutt og lokalbefolkningen igjen er alene i Rota starter syklusen opp på ny. Det er da et behov for å bygge det lokale fellesskapet opp på ny på grunnlag av at fellesskapet har vært utsatt for ekstern påvirkning i høysesongen.

Oppsummering

Generelt sett er det mulig å si at den mest aktive helgen i lavsesongen i Rota er på linje med folkelivet i høysesongen. Beboerne er travle under høysesongen, flere har arbeid og det er mer å ta seg til. Soldatene som kommer på flåtebesøk bryter lokalbefolkningens normer i lavsesongen, mens i høysesongen ville soldatene sklidd rett inn i folkemengden, særlig i helgene.

Lavsesongen kan forstås som landsbyens kulturelle høydepunkt. Under denne perioden kan Rota oppleves som en genuin spansk landsby, særlig i lokalbefolkningens egne øyne. De fleste lokale festivalene finner sted under lavsesongen. De gir et avbrekk i hverdagen, og blir et samlingspunkt for lokalbefolkningen. Høysesongen er i motsetning til lavsesongen mer preget av en internasjonal fremtoning. Først under denne perioden blir det viktig for medlemmene av lokalbefolkningen å formidle eksplisitt det som er genuint *roteño*, hvem de er. De blir da nødt til å kommunisere hva de er stolt av. I lavsesongen er det lokale fellesskapet noe lokalbefolkningen er bevisst på, det er ingen ytre krefter som påvirker fellesskapet. Under høysesongen er lokalbefolkningen i et konstant møte med andre, og det lokale fellesskapet er ikke like tydelig fordi andre fellesskap, for eksempel amerikanske småbarnsfamilier eller turistgrupper fra Tyskland preger byrommet.

Forskjellene mellom hverdag og helg, samt lavsesong og høysesong er av betydning for hvordan Rota fremstilles av lokalbefolkningen. Forskjellene erfares av både lokalbefolkning og besøkende. Spøkelseslandsbyen våkner til liv igjen når sommeren kommer. Helgene ellers i året minner lokalbefolkningen på hva Rota faktisk kan være, hvordan høysesongen er. Det eksisterer to sosiale hverdager hvor lokal kultur og stolthet kommer til uttrykk på ulikt grunnlag. Den lokale stoltheten blir mer sentral og tydelig under høysesongen, til tross for at den dyrkes under lavsesongen. På bakgrunn av forskjellene mellom lavsesong og høysesong

kan man hevde at Rota er kontrastenes landsby. Landsbyen fremstilles som både spansk og internasjonal, både som en landsby og som en by med alle moderne fasiliteter.

Kapittel 4, Turisme i Rota – sosialt samspill?

Innledning

Som vist i kapittel 1 har Spanias historiske og økonomiske forutsetninger påvirket fremveksten av turisme, både på nasjonalt nivå, og særlig på lokalt nivå. Fremveksten av turisme i Rota er et resultat av en historisk og økonomisk utvikling. Jeg vil nå gjøre rede for hvordan turisme og turister har blitt forstått av antropologen Valene Smith (1989). Kan det trekkes paralleller mellom hans generelle forståelse av turister og mine observasjoner i Rota? Jeg vil på grunnlag av mine observasjoner foreta en kategorisering av turismen i Rota. Jeg vil hevde at det finnes tre ulike kategorier av turister i Rota; nabo, gjest og besøkende. Alle disse tre kategoriene kan forstås som turister, men det finnes ulike særtrekk som skiller dem fra hverandre og gjør det mulig og hensiktsmessig med en kategorisering. Kategoriene vil bli beskrevet i sin helhet med et hovedfokus på samhandling og fremtoning, før jeg avslutningsvis vil diskutere hvilken funksjon og betydning kategoriene har i forhold til Rotas lokalbefolkning.

Ulike typer turisme, ulike typer turister

I følge Smith kan en turist forstås som en: “temporarily leisured person who voluntarily visits a place away from home for the purpose of experiencing a change” (Smith 1989:2). Smiths definisjon på hva en turist er har fått stor anerkjennelse innenfor turismeantropologi, særlig som en definisjon som åpner opp for en diskusjon om turisten. Jeg velger å benytte meg av denne definisjonen etter som den ikke krever besøk til en ukjent kultur eller et fremmed sted. De fleste av menneskene jeg vil omtale som turister i Rota, kommer ikke fra et annet land, men fra andre byer eller områder. Innlandsturisme gjør det umulig med en definisjon som legger til grunn at turisten må oppleve en annen nasjon.

Valene Smith hevder at der finnes fem ulike typer turisme, mens der finnes syv ulike typer turister. De fem ulike typene turisme er; *etnisk turisme*, *kulturell turisme*, *historisk turisme*, *miljøturisme* og *rekreasjonsturisme* (Smith 1989:4-5). Det som skiller de ulike typene turisme er at de vektlegger ulike verdier. Forholdet mellom vertskap og gjester er forskjellig. *Etnisk turisme*, i likhet med *miljøturisme* ønsker et besøk hos en ukjent kultur eller en uvant miljø. Innenfor denne typen turisme er det et stort fokus på det eksotiske og å oppleve noe annerledes, mens *rekreasjonsturisme* fokuserer på “sun, sand and sex” (Smith 1989:5), der målet er å slappe av og å nyte livet. De syv ulike typene turister forholder seg til vertskapets tradisjoner og verdier på forskjellige måter, i tillegg til at antallet innenfor hver gruppe er svært forskjellig. De syv ulike typene er i følge Smith følgende: *utforskeren*, *eliteturisten*, *den ukonvensjonelle turisten*, *den uvanlige turisten*, *den gryende masseturisten*, *masseturisten* og til slutt *charterturisten*. De tre sistnevnte turisttypene er dem som ønsker eller forventer vestlige fasiliteter, mens *utforskeren* aksepterer og *eliteturisten* og *den ukonvensjonelle turisten* adapterer de lokale normene (Smith 1989:12). Smiths inndeling av ulike turisttyper har vært svært nyttig for min utforskning av den sosiale strukturen mellom medlemmene av lokalbefolkningen og turistene i Rota. Smiths inndeling er dog noe skjematisk, som ikke er særlig åpen for individuelle erfaringer omkring turisme.

Ønske om turisme

Jeg har tidligere i oppgaven lagt vekt på hvordan turisme er blitt en sentral del av Rotas lokalbefolkning sine liv. Lokalbefolkningen er stolt over at Rota er et reisemål, og setter sin lit

til at kommunen forbedrer det ytterligere. Turismen, særlig innlandsturismen har vært en viktig bidragsyter til Rotas utvikling over de siste 30 årene. Man kan heller ikke ignorere turismens økonomiske innvirkning på landsbyen. Det er lite tenkelig at Rota ville vært den landsbyen den er i dag, hvis det ikke hadde vært for Franco sine planer om utbygging av basen og deretter hans planer om turisme. På grunn av de historiske og politiske konnotasjonene tiden under Franco fremdeles har i Spania kan et slikt spørsmål åpne opp gamle sår. I en av tekstene fra utstillingen *Una Base en Rota – la mirada de 24 artistas sobre la base americana, en base i Rota. 24 kunstneres syn på den amerikanske basen* tar Manuel Martín-Arroyo Camacho opp det samme spørsmålet; Hva hadde skjedd med Rota uten marinebasen? Hans påstand er følgende: “Det er urimelig å se for seg at vi kunne dødd av redsel, av sult eller av enkel kjedsomhet²⁹”.

Lokalbefolkningen i Rota har et ønske om å opprettholde Rota som turistmål. Det er derimot tenkelig at det er uenighet blant medlemmene av lokalbefolkningen om hvorvidt man ønsker en økning av antall besøkende eller å opprettholde det nivået fra de siste årene. I følge en avisartikkel som stod på trykk i Diario de Cádiz 15. november 2010 rettes det fokus på hvordan hotellene langs Lyskysten holder vinterstengt og at den sesongbaserte åpningstiden har en vesentlig økonomisk betydning. Det er svært vanlig at mange av hotellene kun har åpent seks måneder i året. Et av forslagene fra Gonzalo Fuentes representant fra organisasjonen FECOHT, *Federación de Hostelería y Turismo de Comisiones Obreras, fagforbundet for reiseliv og turisme*³⁰ er å bidra til økt turisme gjennom hele året, slik som man for eksempel har gjort på Balearene. En leser som har kommentert denne artikkelen på internett mener at høye besøkstall i vinterhalvåret aldri vil kunne bli en virkelighet – på grunnlag av det dårlige klimaet som preget Lyskysten om vinteren. En annen avisartikkel fra Rota al dia 20. november 2010 fokuserer på hvordan kommunestyret i Rota arbeider for å presentere og promotere Rota som et turistmål for pensjonerte. Et slikt nytt fokus vil bidra til besøk utover turistsesongen. Artikkelen slår fast at der er et økende marked for slik turisme i Spania. Disse to artiklene er eksempler på at der er et ønske og håp om en større turisme i Rota, særlig fra den offentlige sektoren sin side. Det er opplagt at politikere tenker at turisme utgjør en betydelig inntekt, og dersom turismen forsvinner vil Spania havne i en enda mer prekær økonomisk situasjon enn i dag.

²⁹ La sinrazón nos llega a creer que nos hubiéramos muerto de miedo, de hambre, o de simple aburrimiento. Min oversettelse

³⁰ Fritt oversatt

Som jeg nevnte i introduksjonskapittelet omtaler lokalbefolkningen Rota som en landsby, på tross av at stedet har mange kvaliteter som man gjerne finner i de større byene. En landsby skaper andre assosiasjoner enn en by. Det første man kommer til når man kjører inn til Rota³¹ er en stor rundkjøring hvor det er satt opp store bokstaver med teksten; *Villa de Rota*. En *villa* viser til et sted med en størrelse mellom grend og tettsted. De lokale turistmyndighetene promoterer Rota som landsby, mens de samtidig vektlegger den kosmopolitiske atmosfæren som en styrke ved stedet. I Rota kan man oppleve en spansk landsby med internasjonale verdier.

Etter som medlemmene av lokalbefolkningen uttrykker en stolthet over å komme fra Rota, er de også stolte over å få presentert sin landsby til andre mennesker. Lokalbefolkningens stolthet kan knyttes opp mot turismen på det grunnlag av at lokalbefolkningen får formidlet en kollektiv erfaring av landsbyen til noen utenforstående. Lokalbefolkningen vektlegger hvordan Rota er et fantastisk sted og de får vist fram sin vakre landsby. På samme måte får lokalbefolkningen også vist fram hvem de er og hvor de hører til. I Rota får turistene oppleve og erfare lokalbefolkningens hverdag og livsstil.

Kategorisering

Jeg vil hevde at man kan plassere menneskene som besøker Rota i tre ulike kategorier, som har enkelte likhetstrekk. Jeg gjør oppmerksom på at alle navnene på de ulike kategoriene er lokalbefolkningens egne begreper. En kort skissering av de tre ulike kategoriene ser slik ut:

Naboer - Spanjoler fra de nærmeste byene i innlandet som bor i/besøker eget/andres hus eller leilighet.

Gjester - Amerikanske styrker eller amerikanere med tilknytning til basen.

Besøkende - Besøkende som faller utenfor de to ovennevnte kategoriene. For eksempel tyske charterturister, svenske golfturister, nederlandske

³¹ Man kan kun komme inn i Rota en vei, dersom man ikke kjører igjennom basens områder – noe som kun er mulig for ansatte ved basen, spanske som amerikanske.

surfere. Et viktig poeng er at dersom man er amerikaner på ferie i Rota, uten en tilknytning til basen, vil vedkommende havne i denne kategorien. Det samme gjelder spanjoler som kommer fra andre deler av Spania enn Andalucía, – de blir ikke kategorisert som naboer, etter som de ikke bor geografisk nærme.

Det er viktig å forstå at lokalbefolkningen i Rota som regel kun definerer mennesker innenfor den sistnevnte kategori som turister. Det forekommer svært sjeldent at lokalbefolkningen omtaler naboer eller gjester som turister. En av grunnene til at naboene eller gjestene i første omgang ikke anses av lokalbefolkningen som turister kan være at lokalbefolkningen forstår turister som utenlandske besøkende uten tidligere relasjoner til Rota. Lokalbefolkningen bruker andre begreper enn turist. Erfaringsmessig er det ens geografiske tilhørighet som blir uttrykt når lokalbefolkningen omtaler de utenforstående; amerikaner, tysker, svenske. Et fåtall av dem som kommer på besøk til Rota blir altså omtalt som turist av lokalbefolkningen. Jeg vil likevel hevde, på bakgrunn av mine observasjoner, at både naboer og gjester kan forstås som turister, med tanke på sine holdninger og oppførsel i Rota. Jeg mener at naboer og gjester kan kategoriseres som turister fordi lokalbefolkningen anser naboene og gjestene som annerledes enn seg selv. Lokalbefolkningen vektlegger kulturelle forskjeller og tilhørighet, og et slikt fokus bidrar til å skape en distanse mellom lokalbefolkningen og de besøkende. Lokalbefolkningen i Rota kategoriserer noen som turister på grunnlag av hvem som er ulik dem selv. Jeg mener at lokalbefolkningen i Rota kategoriserer dem uten tilhørighet til lokalsamfunnet som utenforstående. Etter som Rota er en landsby med liten innflytning utenfra og landsbyen er kjent som et reisemål blir det rimelig å anta lokalbefolkningen anser alle som ikke tilhører lokalsamfunnet som turister. Jeg vil nå komme nærmere inn på hvordan menneskene innenfor de ulike kategoriene oppfører seg, hvordan de er annerledes enn medlemmene av lokalbefolkningen. Mine observasjoner fra Rota tilsier at ens persons oppførsel har en betydning for hvordan lokalbefolkningen anser og kategoriserer vedkommende.

Kategori 1, Nabo

Naboer blir betegnet ut tilhørighet til en bestemt by. Det vil si at en fra Sevilla blir omtalt som *sevillano*, mens en fra Jerez blir omtalt som *jerezano*. Personene innenfor denne kategorien

kjennetegnes i følge en bekjent som høylytte mennesker som er opptatt av å fremheve seg selv som bedre enn lokalbefolkningen. Naboene unnslipper den andalusiske stereotypien som bønder, etter som de kommer fra en storby. På bakgrunn av stereotypien har enkelte naboer en tendens til å fremheve seg selv som mer “kultiverte” enn lokalbefolkningen.

Det er utelukkende flest naboer fra Sevilla i Rota. Holdninger om å være mer “kultivert” enn medlemmene av lokalbefolkningen reflekteres også i hvordan naboene oppfører seg i byrommet; hvilke butikker de velger, hvor de spiser og ikke minst hvordan de forholder seg til medlemmer av lokalbefolkningen. De fleste naboer går ut for å spise mat og da som regel spansk mat. Det er svært sjelden at man finner naboer på de mer internasjonale spisestedene. Dersom naboene besøker disse utestedene er det på grunn av at barna ønsker en mer internasjonal middag, som pizza eller hamburger. De dyreste spisestedene i Rota blir også flittigst besøkt av naboer. Denne observasjonen kan muligens forklares økonomisk. Sevilla er en storby med mange arbeidsplasser i store internasjonale selskaper, der er mange butikker og turistsesongen varer hele året. Nivået på lønningene er deretter. Sevilla blir omtalt som et sted hvor mange unge lokale kan få arbeid. *“Det er kun i byene, særlig Sevilla det er behov for unge mennesker med universitetsutdannelse”*. Denne påstanden kom frem i en samtale mellom en bekjent og meg. Mange fra Rota flytter og pendler til Sevilla for å studere og arbeide. At svært mange *roteños* flytter til Sevilla på grunn av bedre arbeidsmarked er noe ironisk med tanke på hvilket forhold som er mellom *sevillanos* og *roteños*. Det er også et vesentlig poeng at mange *roteños* ønsker å bli i Rota i fremtiden, men det er ikke nødvendigvis mulig i forhold til arbeid; *“Å verve seg i marinen gjør det mulig for de unge å bli i Rota”*. Basen utgjør ikke bare en økonomisk sikkerhet for lokalbefolkningen, men er også en potensiell arbeidsplass som gjør det mulig å bli i landsbyen dersom man ønsker det.

En av Rotas hovedgater har navnet *Avenida de Sevilla*. Denne gaten ligger ytterst langs stranden og består av mange høye leilighetskomplekser. Som nevnt tidligere var det her Franco gav eiendommer til velstående mennesker som bodde i byene utenfor Rota. Det var slik innlandsturismen oppstod i Rota, og dagens situasjon er ikke betydelig annerledes. Lucía fortalte humoristisk at grunnen til at det het *Avenida de Sevilla* var fordi om sommeren ble gaten fylt opp av *sevillanos*. Selv om kommentaren hennes var en spøk, har gaten fortjent en slik omtale. Det var i hovedsak naboer som hadde boliger der, og det var i hovedsak her naboene oppholdt seg. Få medlemmer av lokalbefolkningen bodde på den siden av landsbyen, de fleste bodde i den eldre delen, nærmere havnen og basen. Det finnes med andre ord et slags

bosettingsmønster i Rota som kan gi en pekepinn på om man er medlem av lokalbefolkningen eller naboer som er på besøk, men som har sin tilhørighet i en annen by.

Språk

Det er selvsagt ikke noe språkbarriere som må tas hensyn til mellom medlemmene av lokalbefolkningen og naboene. Men det er likevel forskjeller. Måten den gjennomsnittelige *roteño* snakker blir gjerne ansett som annenrangs i forhold til riksmål. De fleste i lokalbefolkningen snakker en andalusisk dialekt, særlig seg i mellom. Et av kjennetegnene ved denne dialekten er blant annet forkortninger. Et enkelt eksempel er bruken av “*na*”, fremfor “*nada*”³² og i stede for å svare “*si*”³³, gir man et anerkjennende kort “*he*” tilbake. Sistnevnte skapte en del språklige problemer for meg før jeg ble kjent med hva “*he*” betydde. Hver gang jeg ikke forstod hva noen sa, kom det spontant “*hæ?*” fra meg, noe som lokalbefolkningen tolket som et ja. De fleste ganger passet et ja ikke inn i samtalen slik at spørsmålet ble gjentatt flere ganger. Jeg ble forklart at grunnen til at dialekten er slik, er fordi man som *andaluz* vil at alt skal gå fort, og man har dårlig tid. Blant dem som ser ned på dialekten, vil forklaringen da heller være at de andalusiske bøndene er så late at de ikke gidder å bry seg med å si hele setningen fullt ut. Andalucía har over lang tid vært et distrikt preget av jordbruk, så at en *andaluz* er en bonde eller et ruralt, enkelt menneske er en etablert stereotypi i Spania, basert på det faktum at mange i Andalucía er bønder eller har i tidligere generasjoner drevet med jordbruk.

Oppførsel

Folk fra Sevilla stereotypiseres som brautende av lokalbefolkningen. Som nevnt antar noen naboer i enkelte tilfeller at de er overlegne i forhold til lokalbefolkningen. På grunn av stereotypien om at lokalbefolkningen er bønder er det sannsynlig at de fra byene antar at de er mer kultiverte, og ikke rurale slik som medlemmene av lokalbefolkningen. Lokalbefolkningen er bevisst på at mange *sevillanos* har en slik tankegang, og er svært uenig at lokalbefolkningen blir fremstilt som rurale. På bakgrunn av de historiske forutsetningene er det ofte vanlig blant lokalbefolkningen å anta at de fra Sevilla er velstående og at de tilhører de øvre sosiale klassene i det spanske samfunnet. Det var denne gruppen mennesker som fikk tildelt boliger av Franco. På samme måte som de fra Sevilla skjærer lokalbefolkningen over én kam, som rurale, anser lokalbefolkningen alle fra Sevilla som brautende. En bekjent av

³² Oversatt: Ingenting

³³ Oversatt: Ja

meg hadde akkurat fortalt meg om hvor bråkete hun synes de fra Sevilla er, før hun fortalte at hun gledet seg til noen gode venner fra Sevilla kom til Rota for sommerferie. Da jeg spurte henne om ikke de var bråkete slik som de andre, dro hun på smilebåndene og lo; *“De er annerledes”*.

Kategori 2, Gjester

Gjester er alltid amerikanere. Det blir ikke brukt noen “militære begreper” for å definere amerikanerne, verken rang eller yrke. Begrepet gjest stammer fra amerikanerne selv, og rollen som gjest ble ofte understreket gjennom radiostasjonen på basen. Et eksempel på amerikanerens gjesterolle var at beboerne på basen måtte overholde påbudet om en bestemt tidsperiode da man kunne vanne plenene sine. De måtte huske på at etter som vannet var kommunalt, altså spansk, skulle man vise sin takknemlighet ved å overholde tidsrammen. Man er bare gjester og det ville være respektløst å ignorere påbudet. I brosjyren alle de militære får før eller når de ankommer Rota er deres gjestestatus også påpekt; “U.S personnel are guests and should behave as such.”

I den samme brosjyren står det følgende: “Americans are advised to wear attire off-base that blends in with Spanish society. Rarely do Spaniards dress in shorts and tennis shoes, except for the beach, sports events, or in extreme heat. Nice jeans and buttoned shirts are common”. Beskrivelsen gitt i brosjyren er erfaringsmessig ikke en korrekt skissering av hverdagsklærne i Rota. Det som synes å være gjennomgående er at de fleste amerikanerne går med klær med trykk som viser deres tilhørighet til USA og/eller til militæret. “U.S NAVY”, “Army Wife” eller “My daddy served in Iraq” er vanlige tekster på t-skjorter og hettegensere. I forhold til retningslinjene de har mottatt, utgjør slike klær en markant forskjell til hva som er anbefalt. En mulig forklaring på hvorfor amerikanerne tilsynelatende ignorerte retningslinjene om påkledning kan være at amerikanerne har en annerledes forståelse enn lokalbefolkningen av hva som kan betegnes som ekstrem varme. En observasjon fra begynnelsen av mai 2010 eksemplifiserer dette: Noen amerikanere satt på en utekafé i t-skjorter og korte skjørt/shorts, mens de lokale fremdeles på samme tid hadde på seg langarmede jakker og langbukser.

Bruk av det amerikanske flagget i Rota har en sosial funksjon. Amerikanske flagg er ikke tillatt innenfor basens område etter som basen juridisk sett tilhører Spania, og det er de

spanske myndighetene som har den overordnede ledelse av basen. Utenfor basens områder kan man se amerikanske nasjonale symboler, også utover amerikanernes egne klær. *Burger King* hadde et amerikansk flagg og et spansk flagg side om side, mens de fleste irske pubene hadde dollarsedler med påskrevet personlig tekst (fra amerikanerne) som dekor langs veggene. Dollar er også gangbar valuta enkelte steder i Rota. Som nevnt i kapittel 1 var alle priser under “*den amerikanske storhetstiden*” oppgitt i både dollar og pesetas i butikkene.

Dagens situasjon er helt annerledes. *O’Connel’s*, en av de irske pubene i landsbyen, blir ansett som bortimot et utelukkende amerikansk utested. Over kassen i puben var det hengt opp et skilt med følgende tekst: “Exchange rate depends on behavior”. Med andre ord var det der fullt mulig å betale i dollar. Det var også svært vanlig å betale i dollar på den asiatiske restauranten som jeg nevnte i introduksjonskapittelet. Det er verdt å bemerke at dersom man betalte i dollar, fikk man euro tilbake. Det blir galt å si at dollar ikke er en valuta som sirkulerer på det kommersielle markedet i Rota, men det har skjedd en betydelig endring over de siste 30 årene. Handel med dollar går nå bare en vei. Amerikanerne får ikke dollar tilbake av det lokale markedet.

Språk

De amerikanske barna snakker spansk. De lærer spansk på skolen, og har merkbart lettere for å kommunisere med lokalbefolkningen enn de øvrige amerikanerne. Der er også en tydelig kjønnsdeling mellom amerikanske menn og amerikanske kvinner. Kvinnene er mer tilbøyelig til å prøve så godt de kan for å kommunisere på spansk. Mennene derimot er mer motvillige, til tross for at det er mennene som stort sett besitter de største spanskkunnskapene. Kvinnene bruker ofte sine egne barn som lærere. Det var ikke uvanlig å høre mødre og barn repetere verbbøyning på bussen eller på kafé. Et annet eksempel er hvordan en amerikansk eldre kvinne handlet på et supermarkedet utenfor basens område. Hun hadde handlelisten sin på engelsk, og for hver ting hun fant skrev hun ned det spanske navnet ved siden av. Hennes mann ga derimot uttrykk for at hele handleprosessen tok særdeles lang tid. Han ble svært oppgitt da konen insiterte på å slå opp i lommeordboken sin navnet på varene hun ikke hadde funnet, slik at hun også kunne lære seg det spanske ordet.

Blant amerikanerne i Rota finner man ikke kun en forskjell basert på kjønn og alder i forhold til bruk av spansk som kommunikasjonsredskap, der er også forskjell i forhold til etnisk tilhørighet. Det kan virke som at ikke-hvite amerikanere er mer villig til å samhandle med

lokalsamfunnet på lokalsamfunnets prinsipper. En episode jeg kom over i starten av feltarbeidet mitt illustrerer denne påstanden; To amerikanske familier var på pizzarestaurant. Den ene familien bestod av en hvit mann, en asiatisk kvinne, tre barn og en barnepike. Mannen var ikledd caps. Teksten og motivet på capsen refererte til USAs deltagelse under Irak-krigen. Den eldste sønnen i familien bekreftet gjennom en rekke kommentarer at faren hadde tjenestegjort i Irak. Sønnen fortsatte å uttrykke hvor kry han var over at faren hadde vært i Irak. Kvinnen forsøkte å kommunisere med barnepike på spansk, men manglet stadig ord for å få samtalen til å gå lett. Da kvinnen ikke kom seg videre i samtalen spurte hun mannen sin om hva de ulike ordene var på spansk. Mannen oversatte da motvillig. Det var svært tydelig at han kunne ordene godt, oversettelsene kom bortimot umiddelbart. Den andre familien på tre var afrikansk-amerikanere. I motsetning til den første familien snakket denne familien spansk med kelneren og seg i mellom mens kelneren var ved bordet. Den lille gutten på maks fem år kunne ikke slutte å si *“yo quiero croquetas de pollo”*³⁴. Under måltidet snakket familien med hverandre engelsk svært lavt, noe som ble en stor kontrast til den andre familien der man kunne få med seg det meste av samtalen. Da jeg traff igjen den samme afrikansk-amerikanske familien på en av sommerens festivaler ble mine tidligere antagelser om familiens integrering i det spanske samfunnet bekreftet. Familien var da sammen med en annen afrikansk-amerikansk familie. De deltok i hendelsene på festivalen på lik linje med lokalbefolkningen. Deres rolle var endret fra tilskuer til deltager.

Selv om basens myndigheter la stor vekt på integrering både innenfor og utenfor basen³⁵, var det sjelden at man kunne observere slike situasjoner der lokalbefolkningen og amerikanerne var deltagere på samme nivå. Basen arrangerte alt fra språkkurs, matkurs til obligatoriske kurs om bilkjøring i Europa. Det kan virke som at integrering er noe de amerikanske myndighetene innad på basen tilstreber, men på sine egne premisser.

Engelsk er ikke utelukkende “turistens språk” i Rota. Engelsk brukes primært for å kommunisere i hovedsak med amerikanere, eller ikke-spanjoler. Som jeg gikk inn på i forrige kapittel ble praktisering av engelsk først sosialt akseptert under høysesongen, til tross for at språket ikke er direkte knyttet opp mot turismeindustrien. Et eksempel på hvordan engelsk først og fremst er tilsiktet amerikanerne er menyer på de internasjonale utestedene. Her

³⁴ Jeg vil ha kyllingkroetter . Kroetter er en spansk tapasrett som består av potetmos med her kyllingkjøtt, som så paneres og frityrstekes.

³⁵ Denne holdningen kommer tydelig frem i brosjyren amerikanerne får utdelt ved ankomst.

markerer et amerikansk flagg hvilken meny som er på engelsk. Det amerikanske flagget, som også fungerer som et sterkt amerikansk nasjonalt symbol, tjener her som en illustrasjon på engelsk språk. Til sammenligning med andre turiststeder blant annet i Spania blir engelskspråklige menyer som regel markert med et britisk flagg. I lavsesongen var det på de samme stedene vanlig med menyer kun på spansk. Store deler av lokalbefolkningen, både av den eldre og yngre generasjon, har noe kjennskap til engelsk. Forklaringen på hvorfor mange eldre, særlig menn har kjennskap til engelsk er fordi mange av dem var med på selve oppbygningen av basen, og da måtte forholde seg til amerikanske byggherrer. Den yngste generasjonen lærer engelsk på skolen, satsingen på engelsk som språkfag innenfor det spanske skolesystemet er på et relativt lavt nivå i forhold til norsk standard, så ekstraundervisning i form av engelskkurs er svært vanlig. Myndighetene i Rota gjennomførte våren 2011 en rekke engelskkurs for de arbeidsledige i landsbyen (Información Rota). Selv om mange lokale gjerne forstår litt engelsk er terskelen ofte høy for enkelte personer å praktisere det.

Oppførsel

En av mine observasjoner var at de unge amerikanske soldatene forlot basens område dersom noe skjedde i landsbyen. På St. Hans var det eksempelvis mye samhandling mellom soldatene og unge kvinnelige medlemmer av lokalbefolkningen. Det er trolig at noen amerikanere forlater basen når der er en mulighet til å sjekke opp damer. Et forhold mellom en spansk kvinne og en amerikansk mann er sosialt akseptert, men ikke sosialt ønskelig, nettopp på grunn av hvilken fremtid et langvarig forhold kan gi kvinnen. Mange kvinner fra Rota er gift med amerikanske menn, men på grunn av mannens yrke har de flyttet til andre europeiske land eller til USA der deres menn er blitt omplassert. Det blir vanskelig for kvinnene å vende tilbake til Rota, og det er mange meninger om hvorvidt amerikanske menn er ideelle ektemenn til fordel for spanske. Ut fra mine observasjoner vil jeg hevde at amerikanske menn har en svært annerledes oppførsel og gir uttrykk for andre holdninger enn jevnaldrende spanske menn. Forskjellene var lette å observere på stranden eller i byrommet. Amerikanske menn var alltid i grupper på flere menn, mens spanske menn gjerne gikk sammen med kvinner. Det var en betydelig forskjell i maskulinitet mellom amerikanske og spanske menn. De amerikanske mennene var svært opptatt av sport og unge amerikanske menn som flesket muskler var et vanlig syn på stranden. På stranden oppførte amerikanerne seg svært annerledes enn lokalbefolkningen, blant annet i forhold til bekledning.

Det amerikanske fellesskapet i Rota er svært maskulint og har fokus på et hierarkisk system basert på militær rang og kompani. En kveld jeg var på *O'Connel's* kom det en stor gruppe hvite amerikanere soldater i alderen 35-45 år. De kjøpte det dyreste ølet baren hadde, og det tok relativt kort tid før en av mennene overtalte resten av gruppen til å bli med å oppsøke prostituerte i nabobyen til Rota. "*It costs 60 Euros – everyone got money right? Let's go!*" "*Cheap cheats*" To drosjer ble bestilt og innen 15 minutter var samtlige i følge dratt. De forlot mange uberørte halvliterer. Jeg ble lettere sjokkert både av utsagnet, og at alle ble med, til tross for at jeg observerte at ikke alle var like entusiastiske over ferden videre. *O'Connel's* var kjent for sine ulike typer shots, og hver torsdag var det "1 euro shot night". Baren var da full av unge amerikanske soldater fra den åpnet til den stengte. Dermed ble torsdag kveld i Rota en kveld med svært mange fulle amerikanere. I forhold til moralsk pengebruk som jeg nevnte i kapittel 3 er det ikke unaturlig at pengebruk som går til uanstendig oppførsel, som jeg her har beskrevet ikke er sosialt akseptert i et katolsk samfunn.

Samhandling mellom amerikanere og lokalbefolkningen er relativt begrenset, da de foretrekker forskjellige restauranter og kafeer. Amerikanerne velger gjerne restauranter der det snakkes engelsk, med engelsk meny. Disse stedene promoterer ofte sin tilhørighet til det militære gjennom interiør og reklameskilt. En pizzarestaurant med navnet *The Margarita Palace* har dekorert taket med capser fra ulike amerikanske steder og amerikansk militære flåter. De fleste restauranter som har sangria er også godt besøkt av gjester og besøkende. Et fåtall av lokalbefolkningen eller naboer drikker sangria.

Kategori 3, Besøkende

Besøkende blir derimot omtalt av lokalbefolkningen som turister. Turist er for enkelte innenfor servicenæringen synonymt med tysk eller svensk. Dette til tross for at det er en rekke besøkende fra flere europeiske land enn kun Tyskland og Sverige. Særlig nederlendere og finner utgjorde en betydelig mengde turister sommeren 2010. De besøkende bor som regel på byens hoteller og har ofte kjøpt sin reise gjennom et reiseselskap eller en turoperatør.

Kategori 3 er den mest åpne kategorien, det er få kriterier som legges til grunn før man kan bli forstått som en besøkende. Det er bortimot ingen fellesskap mellom menneskene innenfor denne kategorien. Mange forblir ukjente for hverandre. Der kan oppstå et kortvarig fellesskap

mellom de ulike besøkende som bor på samme hotell, eller drar på samme utflukt, særlig hvis de er av samme nasjonalitet. Et vesentlig poeng er at i motsetning til de to andre kategoriene, naboer og gjester, har ikke de besøkende en etablert tilhørighet til Rota. Det er gjerne første gang de er der.

Språk

Selv om man gjerne skulle tro at store deler av Rota er engelsktalende, er det et fåtall som snakker godt engelsk utenfor de utpregede områdene. Jeg tenker da på områder utenfor landsbyens kjerne, som ikke er tilknyttet servicenæring eller turisme. Som nevnt i kapittel 3 og ovenfor blir engelsk sosialt akseptabelt under høysesongen, og den språklige hverdagen for turistene blir enklere. Utenfor de typiske områdene, for eksempel i ulike butikker, kan det være problematisk for de besøkende å forstå og bli forstått. En som jobber i servicenæringen i Rota gav flere ganger uttrykk for at hun skulle ønske at hun kunne engelsk. Problemet hennes var at hun aldri fikk tid til å lære seg språket på grunn av mye arbeid.

Oppførsel

Det er vanskelig å si noe generelt oppførselen til de besøkende fordi de omfavner så mange ulike nasjonaliteter og personligheter. De besøkende holder seg mest for seg selv, og sannsynligvis er oppførselen deres oppriktig innenfor hotellets områder, men ikke ute i landsbyen. De er utenfor hotellene til andre tider enn når de andre i Rota er utenfor sine hjem. Før enkelte spanjoler og amerikanere hadde spist frokost, var de besøkende kommet til dagens andre is.

Kategoriernes (manglende) sosiale samhandling

Det er lite interaksjon mellom naboer og lokalbefolkningen. Interaksjonen skjer som oftest mellom de som kommer fra samme by. Det er lite eller bortimot ingen interaksjon mellom naboer fra ulike byer. Dersom en nabo er fra Sevilla, vil naboen være mye mer tilbøyelig til å samhandle med en fra Sevilla enn en fra Jerez. Ut fra mine observasjoner er det mye som tyder på at dersom man skal samhandle med noen utenforstående, noen utenfor "sin" egen kategori, er det bedre å samhandle med et medlem av lokalbefolkningen fremfor en nabo. Dersom det skulle oppstå samhandling på kryss av kategoriene er det basert på at personene deler en opplevelse, eksempelvis at man befinner seg i samme heis eller står i kø i en butikk.

Naboene har dratt til Rota på grunn av den høye temperaturen i byen. En kvinne som bodde i samme blokk som meg beskrev byen som; “*umulig å leve i*”. Det er mye behageligere å være langs kysten, der det alltid er vind. Det er en forskjell på oppførselen om hverdagene og helgene blant naboene. I hverdagene blir som regel den eldste generasjonen i familien igjen i Rota, mens de yngre generasjonene drar tilbake for å jobbe. Eldre mennesker, for eksempel i nabolaget mitt, hadde lettere for å samhandle med andre mennesker, særlig jevnaldrende, uavhengig av en tilknytning til en kategori, enn hva de yngre generasjonene hadde. En generell observasjon er at det kan virke som om personer trenger et fellestrekk med andre personer for å kunne samhandle med hverandre. Å befinne seg i Rota på samme tid er ikke nok for at det skal oppstå samhandling mellom kategoriene. Den manglende samhandlingen, særlig mellom lokalbefolkningen og naboene, kan forklares at lokal identitet og stolthet om hvor man kommer fra, ens tilhørighet, står i en sterk posisjon i den andalusiske kulturen. Et fellesskap faller ikke naturlig selv om man har tilhørighet til samme kommune eller region. Det er en forskjell på *el pueblo* og *comarca*, som forklart i kapittel 2.

Lokalbefolkningens bruk av uttrykket *mi alma, min sjel* kan si noe om deres forhold til naboene. De fra Sevilla bruker stadig *mi alma* som et kjæleavn. Dersom en *roteño* bruker dette begrepet er det som oftest med en humoristisk og ironisk undertone som uttrykker en viss holdning til *sevillanos*. En slik situasjon oppstod under en flamencooppvisning på en av Rotas *chiringuitos*. Denne *chiringuito* hadde flamenco fast hver søndag, og det trakk mange tilskuere. Noen mennesker var mer interessert i dansen enn andre. Mellom oppvisningene, inviterte musikerne tilskuerne til å delta. En middelaldrende kvinne var blant dem som utmerket seg ved å komme med tilrop til danserne og klappe til musikken. Hun var blant de raskeste til å delta i dansingen da muligheten oppstod. To tenåringsjenter som befant seg litt bak i folkemengden la merke til denne kvinnen. De startet å etterligne hennes uttrykk, før de utbrøt høyt i kor “*mi alma*” med en viss ironisk holdning før de brøt ut i latter. Følgende presisering er nødvendig; tilskuerne var sjelden andre enn lokalbefolkningen og naboer, til tross for at flamenco nå regnes for å ha blitt en vare på turistmarkedet (Dewaal Malefytt 1998:63).

Gjester og besøkende er de to kategoriene som er nærmest hverandre, i forhold til oppførsel og forventinger til Rota. Mens spanjolene (naboer og lokalbefolkning) var tydeligst i bybildet på kveldstid, var gjestene og de besøkende i byen om formiddagen. På den måten kunne

gjærne atmosfæren i landsbyen oppleves som internasjonal på dagtid, men spansk på kveldstid. Sagt med andre ord; Når spanjolene gikk ut, gikk amerikanerne og de besøkende hjem. Et resultat av dette var at de typiske internasjonale spisestedene hadde andre åpningstider enn restauranter med lokal, spansk mat. De internasjonale spisestedene hadde åpent om formiddagen og dersom de stengte på ettermiddagen åpnet de igjen rundt klokken 18 for middag. Det på tross av at de fleste spanjoler ikke spiste middag før etter klokken 22. Det genuine spanske, det andalusiske ved Rota kom frem etter at de utenforstående hadde forlatt byen. Var det kun da medlemmene av lokalbefolkningen følte de kunne uttrykke sin kultur og identitet til det fulle? At de ikke trengte å være på vakt for hvem som var i nærheten eller leve opp til ryktet som innbyggerne av en kosmopolitisk by, men heller kunne leve sitt foretrukne private liv i Rota – det genuint spanske? Det er mulig at spanjolene først kan markere seg på denne tiden av døgnet, fordi det til tider oppstår en konkurranse mellom lokalbefolkningen og naboene om hvem som er best spanjol, hvem som har den sanne kulturelle identiteten og hvem som innehar mest *duende*. Det var på kveldstid det lokale fellesskapet ble essensielt, samtidig som skillelinjene mellom lokalbefolkning og naboer ble klarere, nettopp på grunn av en manglende samhandling mellom dem. Det var bortimot ingen samhandling mellom de besøkende og lokalbefolkning utenfor servicenæringen. De besøkende tiltrekker seg lite oppmerksomhet når de er i Rota, i motsetning til særlig amerikanerne. Forklaringen kan være at de besøkende holder seg mest for seg selv og er mye innenfor hotellet og på hotellenes strandsoner. På denne måten ekskluderer de besøkende seg selv fra lokalmiljøet hvor de resterende kategoriene møtes.

Rafael Quiros, en av utstillerne på kunstutstillingen, uttrykker et synspunkt omkring amerikanerne og turisme i sin tekst til utstillingen om basen. “Alle amerikanerne som ønsker det kan bo hos oss, enten det er som uoppdragne beboere, lovlige innvandrere eller som viktige turister, men da må de legge sine våpen et annet sted og heller glede seg over vennligheten til vår landsby mens de blir røde som krabber på bystranden. Turisme er en flott oppfinnelse, mye bedre enn krig”³⁶. Hans ønske for Rota er altså at amerikanerne legger ned våpnene og forblir turister.

³⁶ Que todos los americanos que quieran se queden con nosotros como villanos residentes, como inmigrantes con papeles o como turistas importantes, pero que dejen las armas en otra parte y disfruten de la amabilidad de nuestro pueblo mientras se ponen rojos como cangrejos en la Playa de la Costilla. El turismo es un gran invento, mucho mejor que la guerra. Min oversettelse

Oppsummering

Ut fra Valerie Smith (1989) sin definisjon av turist er kan man definere de tre ulike kategoriene i Rota som turister. Samtlige forlater sine hjem for å oppleve noe annet. Naboene drar fra sine hjem i byene for å oppleve et annet klima. Hjem for amerikanerne er basens område, et område som er en segregert del av Rota. Basens avsperrende område har andre kvaliteter enn området utenfor. Landsbyen er utenfor området, og det er her amerikanerne får et avbrekk fra hverdagen. Så selv om amerikanerne ikke drar særlig langt, oppfyller amerikanerne kriteriene i Smiths definisjon av en turist. Der er mulig å trekke noen linjer mellom mine kategorier og Smiths kategorier. Der er en likhet mellom gjestene og Smiths *masseturist*. Noen amerikanere adapterer ikke de lokale normene i lokalsamfunnet. Der er også en likhet mellom de besøkende og Smiths *charterturist*, særlig i forhold til språk. De besøkende forventer å ha de samme fasilitetene som hjemme og de gir uttrykk for en forventning om at de kan snakke engelsk og bli forstått alle steder. Mine observasjoner underbygger en slik forståelse av de besøkende som *charterturist*. Opptil flere ganger, særlig i overgangen mellom lavsesong og høysesongen, traff jeg tyskere som forventet at de uten problemer kunne snakke tysk til servicepersonell.

Lokalbefolkningens stolthet og fellesskap er sterkt knyttet opp mot turisme. Ideer om fellesskap står sterkt innad i hver kategori med unntak av de besøkende. I neste kapittel vil jeg ta for meg en endring av disse etablerte fellesskapene. Jeg vil da vise hvordan et fellesskap kan påvirkes av en situasjon og hvordan de ulike kategoriene for turister i Rota endres dersom det oppstår form for fellesskap på kryss av medlemskap til kategoriene.

Innledning

Det spanske folk har et sterkt forhold til fotball. Halvparten av den spanske befolkningen over 15 år ser på seg selv som fotballfans (Goig 2008:56). På lik linje som den spanske nasjonen har endret seg gjennom tidene har spansk fotball også endret seg. Spansk fotball var tidligere tett knyttet opp mot politikk. Jeg vil i dette kapittelet gå nærmere inn på hvordan fotball har hatt en påvirkningskraft på det spanske folk, både i form av påvirkning på regional tilhørighet og påvirkning av etablering av en spansk nasjonalidentitet.

I løpet fotball-VM sommeren 2010 oppstod det i Rota et sterkt fokus på nasjonal stolthet og nasjonalt fellesskap. Gjennom dette kapittelet vil jeg vise hvordan fellesskap er kontekstuellet og at ulike hendelser i samfunnet påvirker etablerte normer og verdier, og i Rotas tilfelle, lokal stolthet. Fokuset på lokal stolthet endret seg til et fokus på nasjonal stolthet og/eller nasjonal tilhørighet. Spanias deltagelse under fotball-VM 2010 fungerte som en inngangsport til nye måter å forstå stolthet innenfor spansk kontekst. Rotas engasjement i fotball-VM 2010 belyste mange andre aspekter ved Rotas lokalsamfunn, særlig hvordan en felles interesse kan skape et sosialt fellesskap på kryss av tilhørighet. På et nasjonalt nivå bidro fotball-VM 2010 til at

mange spanjoler ble bevisst på sin tilhørighet til nasjonen Spania. Det spanske folk ble positivt fremstilt gjennom at det spanske landslaget presterte. For en kort tidsperiode ville Spania av utenforstående bli assosiert med vinnerne av fotball-VM 2010, fremfor økonomisk krise og høy arbeidsledighet.

Fotball-VM sin plass i det spanske samfunnet

I følge Goig, professor i sosiologi ved Universitet i Valencia, har spansk fotball på samme måte som Spania som nasjon, blitt modernisert og demokratisert (Goig 2008). Det er derfor nyttig med en kort gjennomgang av den spanske fotballens historie. Fotball ble introdusert i Spania av britene på slutten av 1800-tallet. Fotball var svært knyttet opp mot tilhørighet til region før borgerkrigen, slik som utsagnet til Walton viser til:

“Football in its turn became a symbol of civic pride and regional identity, alongside the older local festivals, foods, drinks, and products that were being re-presented to new, outside audiences in these years” (Walton 2008:119).

Walton er en historiker som blant annet har studert forholdet mellom fotball og de spanske regionene, da med et særskilt fokus på baskernes forhold til fotball. Blant annet blir fotballagene FC Barcelona og Atlético Club de Bilbao symboler på regionalistisk diskurs (Walton 2008). Under Franco oppstod det blant statseliten en idé om fotball som et ledd i en nasjonsbyggende prosess. Real Madrid fikk i løpet av 1940-tallet sterke tilknytninger til Francos regime, og ble ansett som “the *team of the regime*” (Goig 2008:59). Der er mye spekulasjoner om hvorvidt Real Madrid kunne omtales som et francoist lag, selv om mange av Francos ministre og Franco selv var aktive tilhengere (Goig 2008:60). Santiago Bernabéu var leder for Real Madrid i perioden fra 1943 til 1978. Bernabéu var personlig tilhenger av Franco, så han var svært stolt over regimets anerkjennelse av Real Madrid (Goig 2008:59-60). Det er viktig å ha klart for seg at selv om Real Madrid ble ansett som regimets lag, ble det ikke favorisert av dommere og var heller ikke et dominerende lag innenfor det spanske fotballforbundet (Goig 2008:60).

På 1960 og 1970-tallet ble det igjen et statlig fokus på nasjonalistisk diskurs i Spania. Nasjonal identitet var sentralt frem til etableringen av demokratiet i landet. Innenfor spansk fotball har fokuset på regional tilhørighet blitt svekket over de siste 40 årene etter som det er

blitt mer og mer vanlig med fotballspillere med annen tilhørighet, for eksempel av utenlandsk opprinnelse.

“The matches of the Spanish national team do not raise much interest between the players and footballfans, but promote the search for a ‘common identity in the game’ and produce a modern version of the *furia española*³⁷ stereotype” (Goig 2008:61).

Goig viser i dette utsagnet hvordan det spanske landslaget i dag påvirker på hvordan det spanske folk anser seg selv. Det spanske landslaget har en sentral funksjon tilknyttet konstruksjon av nasjonal tilhørighet og nasjonal stolthet.

“In the 1990s, the identity map of Spanish football witnessed the dismantling of its radical structure: the identity-based hegemony of the Spanish national team and Real Madrid were transformed into the site where new identities are built” (Goig 2008:61).

Det spanske landslaget er både preget av nasjonal tilhørighet og regional tilhørighet på samme tid, særlig ut fra historisk kontekst. Etter som de fleste spillerne på det spanske landslaget spiller på spanske klubblag blir en spiller gjerne assosiert med den regionale tilhørigheten til klubblaget. Regionalitet bringes på banen, til tross for at spillerens personlige tilhørighet lite sannsynlig sammenfaller med klubblagets tilhørighet.

De spanske fotballagene er nå i større grad preget av markedskrefter, og ikke regional tilhørighet. Fotballspillere blir i dag kjøpt og solgt ut fra en vurdering av deres sportslige presentasjoner, uavhengig av geografisk bakgrunn.

På 1960-tallet slo Franco og hans regime fast at sport utelukkende var både trygt og rasjonelt - for regimet: “to serve as an escapist form of popular culture and thus divert attention away from political and social problems” (London 2010:207). Under den spanske borgerkrigen ble fotball et psykisk utløp, en måte å kompensere for et tøft liv (Goig 2008:59). En rekke spanske og internasjonale medier hevdet at det spanske landslagets deltagelse under fotball-VM 2010 hadde samme type virkning på befolkningen som under borgerkrigen. Å vinne fotball-VM kompenserte for de nasjonale sosiale problemene. Fotball-VM tok bort fokuset fra den økonomiske krisen Spania befant seg i. Blant det spanske folket oppstod det en kollektiv glede over at den spanske nasjonen endelig erfarte en positiv hendelse.

³⁷ ” The *furia española*, as a representation of Spanish values of virility, impetuosity and fieriness (Goig 2008:60)

Den spanske interessen for fotball i møte med fotball-VM 2010

Fotball-VM i 2010 ble avholdt i Sør-Afrika i perioden 11. juni til 11. juli. Spanjoler har som nevnt innledningsvis et sterkt forhold til fotball, både til landslaget og til de regionale lagene³⁸. I Rota får det lokale fotballaget mye omtale i avisen, til tross for at laget spiller i den spanske tredjedivisjonen. Et av sommerens høydepunkter i 2010 var da den lokale vinprodusenten i Rota arrangerte vennskapskamper mellom det lokale fotballaget og de større etablerte fotballklubbene FC Sevilla og FC Cádiz. En betydelig del av Rotas lokalbefolkningen er FC Barcelona-tilhengere. I Rota er det sosialt akseptabelt å både være tilhenger av det lokale laget og et lag i 1. divisjon etter som lagene ikke er konkurrenter. Lucía fortalte at mange *roteños* var tilhengere av det laget som gjorde det best i 1. divisjon, så Real Madrid og FC Barcelona var lagene med flest tilhengere. Det faktum at medlemmene blant Rotas lokalbefolkning er tilhengere av FC Barcelona kan eksemplifisere hvordan fotball og geografisk, regional tilhørighet ikke lenger er sammenfallende. FC Cádiz er den fotballklubben som ligger geografisk nærmest Rota, men FC Cádiz ikke er et 1. divisjonslag. Regional tilhørighet er ikke sentralt når den vanlige *roteño* ser på fotballkamp.

Medlemmer av det spanske fotballaget har en sentral posisjon innenfor spansk markedsføring av ulike produkter. Landslagsspillerne er frontfigurer for alt fra barberhøvler til undertøy. Den allmenne interessen i Spania for den spanske deltagelsen under fotball-VM førte også til at landslaget i seg selv ble et virkemiddel i spansk reklame sommeren 2010. Blant annet lovet banken *Banesto* at dersom Spania vant fotball-VM skulle banken sette opp innskuddsrenten med en prosent. En elektronikk-kjede annonserte at dersom du kjøpte en ny tv før VM-finalen og Spania vant, ville du få pengene tilbake. Etter hvert som finalen nærmet seg ble landslaget mer og mer brukt i markedsføring og i promotering av varer. Eksempelvis, dersom man kjøpte en kasse med den ølsorten som den spanske landslaget var frontfigurer for, fikk man en t-skjorte med fotballtrykk gratis. Enkelte utesteder i Rota brukte også fotballkampene aktivt i kamp om kundene. På en bar ble ølet billigere jo flere mål Spania fikk, mens på et annet utested fikk man etter seks øl en rød t-skjorte med *España* trykket med store bokstaver på fremsiden. T-skjortens bakside hadde åpenlys reklame for utestedet og ølsorten de serverte der.

³⁸ Her tenker jeg da på lag som opprinnelig er knyttet opp mot et geografisk område/by – eksempel Real Madrid, Real Betis, Sevilla etc.

Spanske fotballspillere har også en stor betydning som rollemodeller for ulike personer – særlig blant små gutter. En slik påvirkning kommer gjerne til syne via logoer/symboler på klær og gjennom rollespill og lek blant fotballspillende gutter på stranden. Fotballklubbene FC Barcelona og Real Madrid er kjente fotballag ut over Spanias geografiske grenser. Oppgjøret mellom FC Barcelona og Real Madrid omtales som *el Clásico*, *klassikeren* innenfor spansk fotball. Under Franco var *el Clásico* tett knyttet opp mot regional frigjøring (London 2010:206). Real Madrid var som nevnt “Francoregimets lag”, mens FC Barcelona ble symbolet på katalansk frigjøringsbevegelse. FC Barcelona ble særlig et symbol på frigjøringsbevegelsen, spesielt i følge egne tilhengere under kamper mot Real Madrid (London 2010:206). *El Clásico* blir i dag som regel en kamp mellom to lag som befinner seg høyt oppe på den spanske sammenlagte resultatlisten for 1. divisjon. Det er ikke bare mange nasjonale spenninger omkring et oppgjør mellom Real Madrid og FC Barcelona, de siste årene har det vært en økende internasjonal interesse for dette oppgjøret. *El Clásico* er ikke lenger bare en kamp i den spanske ligaen, men når Real Madrid og FC Barcelona møtes i Champions League blir oppgjøret også omtalt som *el Clásico*.

Etter som Spania vant EM i 2008 var det høye forventningene til det kommende VM. Det var et stort mediafokus på lagets forberedelser og analyser av de øvrige deltagerlandenes landslag. Like før VM startet var det i El País, Spanias største og landsdekkende avis, inkludert et tykt VM-vedlegg til avisen. Dette vedlegget tok for seg tidligere vinnere av VM, kampanalyser fra tidligere finaler, intervjuer med gamle landslagsspillere og en fullstendig oversikt over hva det spanske landslaget hadde med seg av bagasje. Vennskapskampen det spanske laget spilte mot Polen 08. juni 2010, tre dager før VM-start – der Spania vant 6-0 – la ingen demper på forventningene til landslagets deltagelse i Sør-Afrika. Det var et stort nederlag da det spanske laget tapte sin åpningskamp mot Sveits etter som laget ved forrige kamp hadde slått motstanderne 6-0.

Jeg velger å fokusere på fotball-VM fordi jeg vil hevde at jo nærmere man kom finalen, desto mer skapte interessen og gleden over det spanske landslaget et fellesskap på kryss av andre kriterier enn tidligere. Det oppstod en felles interesse blant de ulike kategoriene i Rota. Et felles engasjement for Spanias deltagelse i fotball-VM førte til en endring av de allerede etablerte sosiale kategoriene i lokalsamfunnet. Lokalbefolkningen, naboene og gjestene opplevde mot slutten av fotball-VM å ha en felles interesse, et felles mål.

Fra gruppespill til semifinale

Under selve åpningskampen var gatene over store deler av Spania tomme både for folk og biler. De fleste spanske aviser hadde dagen etter åpningskampen en rekke bildeserier som viste hvordan store trafikkkryss og handlegater over hele Spania var folketomme under åpningskampen. Mine observasjoner fra Rotas gater på samme tidspunkt var ikke annerledes. På flere og flere altaner i Rota så man spanske flagg og supporterutstyr. Folk kledde seg i rødt og gult og landslagstrøyer ble et daglig syn. Selv servitører og pizzabud som til daglig brukte uniform hadde byttet ut uniformen med supporterutstyr. Overalt var det mulig å få tak i all slags supporterutstyr. Det spanske flagget var synlig på alt fra øredobber til fløyter. En av mine observasjoner under starten av fotball-VM var at den lokale *Burger King* restauranten i Rota fjernet det amerikanske flagget de til vanlig hadde stående som pynt. Det spanske flagget var fremdeles synlig i restauranten. Samtidig ble det mulig å kjøpe et fotballskjerf for to euro. Disse fotballskjertifene var i rødt og gult og teksten refererte til *Manolo el del Bombo, Manolo, han med trommen*. I reklamen for disse skjertifene står Manolo sammen med maskoten for *Burger King* og deler ut slike skjertif. For hvert skjertif som blir delt ut, slår Manolo på trommen sin. *Manolo el del Bombo* er svært kjent for å være tilstede på alle spanske landslagskamper. Han skaper liv blant tilskuerne ved å slå på trommen sin og hans entusiasme og engasjement for det spanske landslaget smitter over på resten av tilskuerne.

Ut fra mine egne erfaringer fra Rota og spanske medier omkring fotball-VM 2010 vil jeg hevde at Spanias interesse for fotball-VM i stor grad var begrenset til det spanske landslaget. De andre fotballkampene var ikke et samtaleemne blant det spanske folk, heller ikke noe media brukte tid på. Da finalen nærmet seg oppstod derimot spansk interesse for andre nasjoners deltagelse. Særlig fjerdedelsfinalene og semifinalene ble sentrale, spesielt de kampene som ble spilt i helgene. Jeg vil hevde at en av grunnene til at disse kampene fikk betydning for spanjolene var fordi de ønsket vite hvilke lag det spanske landslaget kunne møte og hva man kunne forvente av de siste kampene i turneringen. Under pausesamtaler og ved kampslutt ble det formidlet tanker om hvilke lag som var Spanias tøffeste motstandere og hva det spanske landslaget måtte gjøre for å slå dem. Slogord som *¡podemos!*, *¡vi kan!* ble vanlig i det dagligdagse språket under VM.

Under fotball-VM 2010 fikk lokalbefolkningen og naboene en felles interesse, og et felles mål, uavhengig av *comarca*, tilhørighet til kommune. Spania skulle vinne fotball-VM. Jo nærmere

det spanske laget kom finalen, jo flere tilhengere kom til. I starten utgjorde lokalbefolkningen den største parten av tilhengerne, mens mot slutten av mesterskapet var amerikanerne vel så interessert i at Spania skulle vinne som spanjolene selv.

Amerikanerne ble først tilhengere av Spania når deres eget landslag ble slått ut i åttendedelsfinalen mot Ghana. Ut fra mine observasjoner vil jeg hevde at mye tilsier at amerikanerne ikke var særlig interessert i fotball-VM i første omgang. Etter USAs første kamp mot England, der sluttresultatet ble 1-1, ble det et stort fokus i amerikansk presse på at det amerikanske fotballaget faktisk hadde muligheter utover gruppespillet. Da USA spilte turneringens andre kamp mot Slovenia var det kun tre amerikanere tilstede på *O'Connel's*. USA klarte å kvalifisere seg til åttendedelsfinalen og etter som denne kampen ble spilt på en lørdagskveld var det da flere amerikanere tilstede på *O'Connel's*. Amerikanerne var svært lite interessert i fotballkampen, det virket som om deres eget alkoholinntak tok overhånd. I motsetning til spanjolene som konsekvent var ikledd rødt og gult, og fotballskjorter, hadde supporterutstyr en helt annen plass hos amerikanerne. Svært få av de amerikanerne som var på *O'Connel's* den kvelden hadde noe form for påkledning som uttrykte en tilknytning til fotballaget eller USA, det var ingen amerikanske flagg eller ansiktsmaling. Blant de få som hadde tatt på seg noe supporterutstyr, var klærne knyttet opp mot andre idretter enn fotball, blant annet ishockey. Mangelen på supporterutstyr var en stor kontrast til det som skulle bli et vanlig syn videre i mesterskapet. Under det spanske fotballagets semifinale og finale var nemlig amerikanere ikledd like mye supporterutstyr som den gjennomsnittelige spanjol. På denne måten blandet amerikanerne seg inn i folkemengden og fikk formidlet hvem sin side de stod på.

Nye fellesskap oppstår

Under fotball-VM oppstod kriterier for fellesskap i Rota på bakgrunn av en felles interesse. Nå oppstod et nytt fellesskap på kryss av alder, kjønn og tilhørighet, til sted eller nasjon. I Rotas hverdag er det, som beskrevet i forrige kapittel, lite, eller i noen sammenhenger bortimot ingen, sosial interaksjon mellom de ulike turistkategoriene og lokalbefolkningen, eller mellom kategoriene. Under fotball-VM ble derimot disse etablerte kategoriene gradvis brutt opp. Skillene mellom kategoriene ble mindre tydelige. Mot slutten - ved finalen - var det utelukkende lokalbefolkningens egen definisjon av turist som var fremtredende. Kun de

besøkende var turister på samme måte som før fotball-VM. Naboer og gjester var da blitt en del av et nytt lokalt fellesskap med en felles interesse; at Spania vinner fotball-VM 2010.

En slik endring kan forklares i et endret identitetsfokus i løpet av fotball-VM. Lokalbefolkningen fikk etter hvert et større fokus på det å være spansk. Den lokale identiteten (*roteño*) ble sekundær i forhold til den nasjonale identiteten. Dermed var det ikke lenger et fokus på skillet mellom lokalbefolkningen og kategori 1, naboene, men et økt fokus på hva de hadde felles, - nemlig at de tilhører samme nasjon. Et eksempel er hvordan de sang: “*¡Yo soy español, español, español!*”³⁹ eller spilte sangen “*Que viva España*”⁴⁰ ved hvert mål og etter hver kamp, ofte akkompagnert med allsang. Gjennom et slikt nasjonalt fokus i kampropene ekskluderte spanjolene de utenforstående, i dette tilfelle gjester og besøkende, fra et fellesskap. Men fellesskapet under fotballkampene var ikke kun for spanjolene. Det fantes andre kamprop eller lignende som verken var nasjonalistisk eller ekskluderende. Det kampropet som ble mest bruk var nemlig; “*Villa Villa Villa – Villa Maravilla*”. Dette kampropet viser til Spanias toppscorer David Villa. *Maravilla* blir et ordspill på hans etternavn og er det spanske ordet for vidunder. Grunnlaget for fellesskapet, var ikke en tilhørighet til Spania som nasjon, men en anerkjennelse av David Villa sine fotballferdigheter.

Ut fra mine observasjoner i Rota kan man hevde at fotball-VM i seg selv ble en turistattraksjon. Fotball-VM formidlet den delen av det lokale imaget som Rota ønsker å promotere; en lokalbefolkning som er blid og åpen for andre mennesker. Men erfaringsmessig havnet de besøkende på sidelinjen. De besøkende kunne merke jubelen, men til forskjell fra de øvrige menneskene i Rota føler de den ikke. De besøkende forble tilskuere. Gjestene (amerikanerne) på sin side startet på sidelinjen, men ble til slutt revet med og inkludert i et fellesskap. Gjestene opplevde overgangen fra tilskuer til deltager. Etter hver kampslutt, ved hver feiring, stod de besøkende klare med fotokamera for å dokumentere de feirende folkemassene og det de hadde “vært med på”. Ved hver feiring virket det også som at lokalbefolkningens reservasjon mot fremmede mennesker ble mindre, de tillot seg selv å vise følelser. Interessen for fotball nådde nå ut til flere enn bare Spanias menn, kvinner kom også på banen. Opplevelsen av fotball-VM ble et treffpunkt, uavhengig av alder og kjønn. I Rota ble opplevelsen av fotball-VM også et samlingspunkt for mennesker uavhengig av tilhørighet.

³⁹ Oversatt: Jeg er spansk, spansk, spansk

⁴⁰ Oversatt: Lenge leve Spania!

Den store finalen

Da semifinalene var spilt og det ble klart at Spania og Nederland skulle møte hverandre i finalen, startet en rekke forberedelser blant innbyggerne i Spania - forberedelser til tidenes første spanske deltagelse i en VM-finale. Innbyggerne i Rota var ikke annerledes enn resten av Spania og de ulike barene ordnet med ekstra TV-er og dekorasjoner til finaledagen. Mediene fortsatte sine utdypende analyser av tidligere kamper og betraktninger om de nederlandske spillerne. Det var forventninger om at finalen kom til å være en opplevelse som ingen hadde kunne tenke seg, både sportslig og sosialt, og i form av god fotball og et spansk fellesskap.

Gjennom hele fotball-VM hadde den tyske blekkspruten Paul vært en sentral skikkelse. *El pulpo Paul* som han ble kalt på spansk ble en helt over hele Spania da han “forutså” at Spania kom til å vinne over Tyskland. Det tyske akvariet, hvor Paul “bodde”, hadde tidligere brukt samme fremgangsmåte for å “forutse” resultatet til kampene Tyskland skulle spille. Blekkspruten ble stilt foran to containere med mat, den ene avbildet med det tyske flagget, mens den andre med flagget til motstanderen. Den containeren *el pulpo Paul* valgte først, var det laget som kom til å vinne. Det var derfor store forhåpninger til hva *el pulpo Paul* kom til å velge når blekkspruten skulle forutse Spania – Nederland. *El pulpo Paul* hadde til da “forutsett” riktig resultat alle de øvrige kampene i Fotball-VM. *El pulpo Paul* foretrakk containeren med det spanske flagget ovenfor den nederlandske, noe som bare underbygget blekksprutens heltestatus i Spania.

Selve finaledagen var fylt av forventninger i luften. Mange spanjoler hadde dagen før sett Tyskland slå Uruguay i bronsefinalen, og det var nå Spanias tur til å spille kamp. Å tape kampen denne kvelden var “uaktuelt”. På grunn av tapet mot Sveits i åpningskampen var det ingen, verken spanjoler eller internasjonal presse, som tok den spanske seieren på forskudd. Men det spanske folk hadde en tro på en seier over Nederland. Selv på stranden kunne man oppleve det spanske folkets forventninger til kveldens kamp. De fleste hadde tatt med spanske flagg som de plasserte på toppen av parasollene sine. Klærne var røde og gule og samtaleemnene var ofte kveldens kommende begivenhet. *El pulpo Paul* var nå avbildet på t-skjorter, og hans status som nasjonal helt i Spania var grunnlagt. Småguttene spilte mye fotball, hver gang de “spilte finalen” vant selvsagt Spania. Det var små parader langs strandkanten med flagg og fløyter. Denne søndagen var stranden rød og gul, i motsetning til

tidligere hvor alle slags farger gikk i hverandre. Folk forlot stranden tidlig denne dagen til tross for at det var søndag og nydelig vær. Enkelte utesteder var fulle én time før kampstart, til tross for at mange valgte å se kampen hjemme for å få med seg “*alt*”.

Da vinnertrofeet ble båret inn på fotballbanen før kampstart stormet Jimmy Jump fotballbanen for å sette en barretina⁴¹ på trofeet. Noen uker tidligere hadde han stormet scenen under fremførelsen av det spanske bidraget under finalen i EuroVision Song Contest i Oslo. Jimmy Jump er kjent for å ha stormet fotballbaner for å sette fokus på alt fra politiske meninger til det faktum at enkelte fotballspillere har byttet spillerlag. Hans bruk av en barretina kan også tolkes som et politisk budskap. Jimmy Jumps handling åpnet opp for spekulasjoner omkring om han prøvde å gjenopprette et fokus på den spanske regionale tilhørigheten etter som den nasjonale tilhørigheten og stoltheten stod på den aktuelle tiden. Dersom dette var Jimmy Jumps hensikt fikk det ikke en betydelig gjennomslagskraft. De som var på samme bar som meg så på innslaget som humoristisk. Ingen av dem virket støtt over at politiske meninger ble brakt på banen, og de ville ikke i om Jimmy Jump hadde politiske motiv. Den nasjonale følelsen omkring Spania og det spanske landslaget stod i sentrum denne kvelden. De regionale uenighetene ble ignorert. Jeg vil hevde at etter som Jimmy Jumps handlinger ikke ble sett på som en politisk ytring, kan det vitne om at fotball-VM bidro til å samle Spania som en nasjon, som ett folk. Regionale konflikter var for første gang ikke sentralt, og bortimot alle spanjolers kulturelle identitet var denne kvelden spansk. Gjennom et sosialt fellesskap oppstod også et medlemskap til den spanske nasjonen.

Kampen var nervepirrende og da kampen gikk inn i ekstraomgangene begynte spanjolene å bli engstelige. Da tok en av de som var på baren av hatten sin og plasserte den på TV-en, på den spanske siden av banen, på samme måte som *el pulpo Paul* hadde valgt containeren med det spanske flagget. Hatten hans var nemlig formet som en blekksprut, en hyllest til *el pulpo Paul*. Kort tid etter kom Spanias mål. Hatteeieren var i ekstase, og virket overbevist om at blekkspurten nok en gang hadde vært det avgjørende momentet.

Den nasjonalistiske undertonen under feiringen av seieren hindret verken amerikanerne i å delta, eller de besøkende å se på med stor entusiasme. Under feiringen ble gater stengt for trafikk for å legge til rette for folkehavet, og byens mest sentrale veikryss ble i løpet av noen

⁴¹ En barretina er et tradisjonell spansk hodeplagg, mest brukt i Catalonia frem til 1900-tallet. Hodeplagget er nå i bruk som et symbol på catalansk identitet og i tradisjonelle folkedanser

få sekunder fylt av rød- og gulkleddede mennesker i alle aldersgrupper. Stoltheten hos spanjolene over å endelig være verdensmester i fotball var overveldende. En bar ved dette veikrysset hadde for anledningen montert opp flatskjermer ute. Da pokalen skulle deles ut etter kampslutt hadde alle menneskene forlatt de ulike barene og befant seg i gatene. Flatskjermene i veikrysset ble derfor et naturlig samlingspunkt. Da den spanske landslagskeeperen Castillas hevet pokalen og slapp sin jubel løs, brøt jubelen på ny løs i Rotas gater. Lokale som spilte i Rotas musikkorps hadde hentet sine instrumenter og ledet an en seiersparade gjennom i sentrum. Paraden ble avsluttet ved en av Rotas fontener, og det var vel så mange mennesker i fontenen, som rundt den. Finalefesten var preget av vill jubel og felles glede. Allerede i det trofeet ble delt ut kunne man merke at fellesskapet som hadde oppstått mellom spanjolene og amerikanerne mens kampene ble spilt ville ta slutt. Ikke lenge ut i feiringen begynte amerikanerne å vende tilbake til et fellesskap basert på nasjonal tilhørighet, de vendte tilbake til sin “opprinnelige” kategori, som gjester.

Store deler av den yngre generasjonen av lokalbefolkningen samlet seg på stranden etterpå. Jeg kom da i prat med en jevnaldrende lokal gutt, Ramiro. Han gav uttrykk for at han, på lik linje med resten av Spania, var svært stolt over seieren. Samtidig var han nå lei “alt” som var rødt og gult. Ramiro lovet seg selv at han resten av året ikke skulle bruke klær som var røde eller gule. Utsagnet hans møtte en del motstand fra de andre som befant seg på stranden. De andre mente at det hadde vært en del av sjarmen at “alt” og “alle” hadde vært rødt og gult. Ramiro mente at jeg og venninnen min burde sette oss ned på sanden, og ikke stå oppreist slik som vi gjorde. Han tilbød da flagget sitt som underlag. Jeg forklarte da at jeg ikke kunne sette meg på flagget, og at i Norge var det sterke normer knyttet til at flagget ikke skulle gå i bakken, eller vanæres. Ramiro fant det hele litt komisk og sa:

“Jeg har kjøpt det for 1 euro av en kineser, dette flagget er jo produsert i Kina. Du kan gjøre hva enn du vil med det. Før var flagget synonymt med en sympatisering til Franco, men ikke nå lenger. Vi har tatt det tilbake”.

En rekke spanske medier som ABC og El Pais, la også vekt på hvordan den unge generasjonen i Spania hadde tatt tilbake flagget som symbol, og gjort det om til sitt. Før hadde flagget gitt uttrykk for en politisk mening. Under fotball-VM ble flagget et symbol på en nasjonal tilhørighet, en nasjonal stolthet som ikke nødvendigvis var politisk, men fremst av alt et symbol på sosialt fellesskap blant spanjoler på grunnlag av en felles interesse og glede.

Ramiro mente at amerikanerne også var stolt og glad over at Spania hadde vunnet. “Amerikanerne kommer til å huske dette for alltid. De kommer til å si til folk at de var i Spania når Spania vant fotball-VM”. Fellesskapet i Rota var i Ramiros øyne opprettholdt til tross for at amerikanerne hadde trukket seg tilbake til sin kategori. Med bakgrunn i Ramiros utsagn vil jeg påstå at så lenge en person var stolt av Spania og landslagets prestasjoner, så spilte det ingen rolle hvor man var fra eller hvem man var. Fellesskapet mellom lokalbefolkningen, naboene og gjestene varte så lenge de ulike kategoriene delte samme stolthet. Dette er ikke synonymt med at lokalbefolkningen ønsket å etablere en langvarig relasjon, eller et fellesskap, med for eksempel naboene. Det betyr heller ikke at naboene ønsket et fellesskap med gjestene.

Gluckman og endring

Gluckman sin studie av ritualer omkring opprør og hans studie av endring kan belyse konsekvensene og endringen av fellesskapet som ble dannet under fotball-VM i Rota. Gluckman tar i *Rituals of Rebellion* (1952) opp hvordan ulike afrikanske stammer bryter med de sosiale normene i enkelte ritualer. Denne bevisste handlingen fører til en fornying av samfunnets samhold. Ritualene har ofte en regulerende funksjon i forhold til å ta kontroll over sosialt opprør. Gluckman hevder derimot at slike ritualer kun kan skje i sosiale systemer der forandringer i lederskap forekommer ofte. Selv om Glucksmans beskriver årlige ritualer er det likevel mulig å trekke paralleller til eksempelet på nye fellesskap jeg nå har tatt for meg. Det er mulig at den samme type fellesskap på kryss av tilhørighet kan etableres hver gang det spanske landslaget spiller kamp, særlig mellom lokalbefolkningen og naboene. Fellesskapet vil da forekomme innenfor en kortere tidsperiode og dermed ikke være en like markant forandring fra den dagligdagse forståelsen av fellesskap.

Gluckmans studie av endring er derimot gjerne mer sentralt i forhold til fellesskapsdannelsen. Gluckman (1965) legger til grunn at et system er i likevekt. “If a system is in equilibrium, adjustive processes will occur to absorb any disturbance so that the system will after the working of these processes be in the same condition as before” (1965:279-280). Likevekten blir med andre ord et kriterium for at systemet skal håndtere endring. I følge Gluckman er det sentralt å anerkjenne at et system er åpent for påvirkning utenfra; “The correct view of

equilibrium involves both the acceptance of internal disturbance and of the possibility by external events” (Gluckman 1956:280). Gluckman fortsetter med følgende påstand: “Regulative and redressive customs restrain and settle these systems” (1965:280). Der finnes med andre ord metoder for å gjenetablere systemets opprinnelige form, eller likevekt. USAs tilbaketrekning til sitt opprinnelige fellesskap etter finalen kan forstås som en “redressive custom”, og bidro dermed med å reintegrere systemets orden.

Jeg vil hevde at dersom man forstår det hverdagslige fellesskapet som eksisterte før fotball-VM som et slikt system som Gluckman viser til, kan man forstå fotball-VM 2010 som en ekstern hendelse som påvirker systemets likevekt. Det nye fellesskapet som oppstod under fotball-VM, fellesskapet basert på en felles interesse, kan ut fra Gluckmans teori ha oppstått for å bekrefte og forsterke det fellesskapet som eksisterte i Rota forut for VM. Den opprinnelige sosiale orden, et fellesskap basert på sosial tilhørighet og geografi blir revitalisert ved at endring oppstår.

Tilbake til hverdagen

Da mandagen etter finalen kom hadde seiersgleden dempet seg og hverdagen var igjen et faktum. Noen jenter jeg snakket med uttrykte da en viss skuffelse over feiringen av finalen. De mente at en av grunnene til at feiringen ikke var like stor som man kunne forventet var at finalen var på en søndag. *“Det hadde vært mye bedre om finalen hadde vært på en lørdag!”*. Videre gav de uttrykk for at feiringen etter semifinalen egentlig hadde vært *“bedre”* enn feiringen etter finalen.

Gjestene, amerikanerne, forlot fellesskapet basert på fotball-VM i det de forlot de jublende gatene finalekvelden. Det virket som det i deres øyne utelukkende var en begivenhet. Fellesskapet tok slutt i det spanske landslaget mottok pokalen, eller da kvelden var omme. De gikk tilbake til hverdagen sin, og byttet ut España-trøyene med sine typiske “US Navy” t-skjorter. Det tok hele to uker før sjefen på basen gratulerte Spania med seieren i hans ukentlige radioprogram.

For spanjolene, lokalbefolkningen og naboene varte jubelen lenger. Så lenge media fokuserte på fotball-VM og landslagets tilbakekomst til Spania var det fremdeles samhandling mellom

lokalbefolkningen og naboene. Men etter hvert som media begynte å fokusere på andre saker og nyheter, forsvant også de spanske flaggene og supporterutstyret fra altanene. Sammen med utstyret og flaggene forsvant også samhandlingen mellom kategoriene. Det eneste som ble igjen, var de ulike reklamegenserne og lignende som ble delt ut under kamper, men supporterutstyret gav ikke lenger uttrykk for en nasjonal stolthet – de ble en del av hverdagen. Media begynte på ny å fokusere på den økonomiske situasjonen Spania befant seg i, og det er mulig å hevde at det spanske landslaget ikke lenger fungerte som et psykisk utløp for det spanske folk.

Basert på mine observasjoner omkring lokalbefolkningens engasjement rundt fotball-VM 2010, vil jeg hevde at den lokale stoltheten i Rota alltid er tilstede hos lokalbefolkningens medlemmer. I noen situasjoner blir ikke den lokale stoltheten kommunisert, og fotball-VM kan forstås som en kort tidsperiode der den lokale stoltheten i Rota ikke stod i fokus. Under fotball-VM ble det lagt vekt på å kommunisere en nasjonal stolthet og en tilhørighet til Spania, fremfor Rota. Jeg vil hevde at tilhørighet gjerne er mer utsatt for ekstern påvirkning enn den lokale stoltheten. Jeg vil hevde at etter som det nyetablerte fellesskapet endte ved fotball-VM, kan man hevde at lokal stolthet er et historisk produkt. Det er behov for lange tidsperioder med det samme fokus på fellesskap for at et kulturell identitet skal få fotfeste.

Nasjonalt nivå

Spanias seier i fotball-VM 2010 kan ha en større betydning på nasjonalt nivå enn kun heder og ære i forbindelse med et mesterskap. Sport kan ha en politisk betydning. Enkelte medier snakket etter seieren om “Den røde effekten”. Nasjonal stolthet slik den fremtrådte under fotball-VM må forstås som et nytt fenomen i Spania, slik som bruken av det spanske flagget under fotball-VM er et nytt fenomen. Det spanske flagget har som nevnt tidligere fremdeles en rekke negative konnotasjoner, med referanser til borgerkrigen og sympati med Franco (CNN). Den spanske avisen ABC hevder at det spanske landslagslaget er en metafor på hva Spania kan bli (ABC). ABCs utsagn behøver en forklaring. Konfliktene mellom den spanske staten og de delene av Spania der regionalitet står sterkt, er som nevnt tidligere et omdiskutert og velkjent tema. Baskerland og Catalonia har lenge ytret at de ikke er en del av Spania. Da Spania vant fotball-EM i 2008 følte blant annet Baskerland og Catalonia at de ikke var del av seieren da de ikke følte en tilknytning til nasjonen. Befolkningen i Baskerland og Catalonia

opplevde fotball-VM i 2010 som annerledes enn fotball-EM i 2008. Under fotball-VM 2010 var landslaget representativ for alle de ulike regionale identitetene i Spania. Feiringen var like stor i disse områdene som ellers i landet og det spanske flagget hadde en sentral plass også her. Det er vanskelig å gi en nøyaktig forklaring på hvorfor det var annerledes i VM i 2010, enn i EM i 2008. En årsak kan være at landslaget i 2010 var mer sammensatt av spillere fra ulike deler av Spania, også da Baskerland og Catalonia, og at det dermed var lettere å identifisere seg med laget enn før. En annen mulig årsak er at Spania som helhet føler seg knyttet sammen gjennom den økonomiske krisen.

Oppsummering

Forandringen av det etablerte fellesskapet i Rota under fotball-VM 2010 bekrefter at et felleskap er dynamisk og kontekstuel. I Rota oppstod det et nytt felleskap som tok utgangspunkt i felles interesse fremfor geografisk eller sosial tilhørighet. Det nye fellesskapet tok slutt i det fotball-VM var over og Rotas samfunn vendte tilbake til den sosiale ordenen som eksisterte før fotball-VM 2010.

Ut fra Max Gluckmans teori kan man hevde at kortvarige perioder med endring, som i Rotas tilfelle, en endring av felleskap, ikke fører til grunnleggende forandringer i samfunnet. De midlertidige endringene er derimot med på å bekrefte og forsterke den sosiale ordenen som eksisterer til vanlig i samfunnet.

Fellesskapet og identitetsforståelsen under fotball-VM 2010 var noe nytt og annerledes, både på lokalt nivå, i Rota og på nasjonalt nivå, i form av en spansk nasjonal stolthet. Samtidig kan slike plutselige endringer være et eksempel på tilpasning og identitetsformidling ut fra aktuell kontekst, - om man som spanjol ønsker å kommunisere den lokale tilhørigheten eller den internasjonale tilhørigheten til EU.

Innledning

Denne konklusjonen er ment som et kort sammendrag av funnene i de tidligere kapitlene. Jeg vil nå ta for meg hver av problemstillingene for å trekke frem de sentrale aspektene og gi en kort oppsummering. Avslutningsvis vil jeg kort gå inn på noen av mine egne tanker omkring Rotas fremtid.

Jeg har gjennom denne oppgaven lagt særlig vekt på tilhørighet, hvordan en tilhørighet har vokst frem gjennom geografisk tilknytning og historiske forutsetninger. Grunlaget for fellesskap i Rota baseres på tilhørighet, både sosialt, en tilhørighet blant lokalbefolkningen, og fysisk, en geografisk tilhørighet til stedet. En geografisk tilknytning kan etableres både gjennom å være født et sted, eller å bo et sted over en lang periode. Den sosiale tilknytningen skapes gjennom en felles opplevelse av historiske hendelser. I Rota har det oppstått en lokal stolthet over å være medlem av lokalbefolkningen. Stoltheten er knyttet, på samme måte som

tilhørighet, opp mot fysisk og sosial tilknytning. En *roteño* er stolt av sitt medlemskap til den sosiale gruppen, lokalbefolkningen, og stolt av sin tilknytning til stedet.

Man kan hevde at årsaken til at en slik lokal stolthet står så sterkt, er som jeg har vist gjennom hele oppgaven, fordi det spanske folk ikke har en sterk nasjonal tilhørighet eller stolthet. Historisk har den regionale tilhørighet stått sterkt og etter som Rota, på bakgrunn av historiske hendelser, skiller seg fra de øvrige stedene i Andalucía har Rota blitt drevet til å finne noe særegent.

Jeg vil hevde at Rota kan omtales som kontrastenes landsby, både på grunn av forskjellene mellom lavsesong og høysesong, men også fordi man i Rota kan møte ulike typer mennesker, med ulike meninger og mål. Hver dag kan oppleves som annerledes enn den forrige, men likevel kan stabilitet være et beskrivende begrep på landsbyen, og lokalbefolkningen.

Lokal stolthet i Rota - kontinuitet

Det lokale fellesskapet i Rota danner grunnlaget for en lokal stolthet. Som vist i første kapittel er både tilhørighet og lokal stolthet produkt av historiske og sosiale hendelser. Den lokale stoltheten dyrkes, opprettholdes og regenereres gjennom et fokus på felles historie og felles tilhørighet til landsbyen.

Å tilhøre landsbyen geografisk kan forstås som å tilhøre landsbyen sosialt. På grunn av påvirkning utenfra, i form av amerikanere og turister, er lokalbefolkningen i Rota konstant i møte med utenforstående som ikke er del av deres fellesskap. Basert på Barths grenseteori vil jeg hevde at den konstante påvirkningen forsterker det lokale fellesskapet, ettersom lokalbefolkningen blir utfordret på sin tilhørighet til en gruppe. Gjennom lokale aviser, blogger og reklame for utesteder blir lokal stolthet uttrykt eksplisitt, og når ut til lokalbefolkningen. Ved å formidle den lokale stoltheten skapes en kontinuitet, der de lokale stadig blir minnet på hvem de er. Jeg viste i kapittel 3 hvordan festivaler har en slik funksjon i Rota.

Grunnlaget for lokal stolthet er et lokalt sosialt fellesskap, som tar utgangspunkt i historisk og geografisk tilknytning. Ved å gjøre lokalbefolkningen bevisst på sin historiske og/eller geografiske tilknytning opprettholdes den lokale stoltheten, en lokal bevissthet.

Lokal stolthet i Rota – formidling

Kommunestyret i Rota ønsker å formidle landsbyen fra sin beste side, slik at de besøkende kan få erfare hva Rota kan tilby. Gjennom å promotere Rota som en landsby, arrangere en rekke festivaler, særlig turistfestivalen i august og å inkorporere slagordet – Rota, en turistdestinasjon av kvalitet – hos lokalbefolkningen, formidler kommunen en stolthet, som også gjenspeiler lokalbefolkningens holdninger, i møte med utenforstående. Rota fremstår som både internasjonal og spansk, avhengig av situasjon. På samme måte som lokalbefolkningen har muligheten til å ytre et identitetsfokus tilpasset situasjon, har også Rota i seg selv, som landsby en lignende mulighet. I møte med spanjoler kan de lokale vektlegge Rotas historiske arv, mens i møte med de besøkende kan de lokale vektlegge Rotas turtilbud. Ut fra en slik forståelse blir det mulig å anse Rota som kontrastenes landsby, i utelukkende positiv forstand. Det er muligheter for både det genuine spanske og det kosmopolitiske alt etter som det passer seg best.

Den årlige turistfestivalen i Rota var gjerne i starten en festival som skulle gi de besøkende et innblikk i Rotas kulturelle muligheter. I dag er det derimot blitt en hyllest til lokalbefolkningens stolthet. Hvert år arrangeres det i forbindelse med festivalen en fotokonkurranse. Målet er å fotografere Rota fra sin beste side. Gjennom festivalledelsens liste over hvilke motiver som er aksepterte i konkurransen, velger festivalen også ut hvilke steder som skal formidles. De stedene som blir valgt ut er symboler på lokalbefolkningens kulturelle identitet. Bildene blir utstilt under festivalens siste dag. Matopplevelser og kulturelle innslag er også en stor del av festivalen. Den andalusiske kulturen blir da en aktiv del av festivalen.

Kirken og borgen er som arkitektoniske symbol på lokalbefolkningens stolthet en del av deres kulturelle og historiske identitet eksemplifiseres gjennom byggene. Kirken og borgen er storslåtte bygg som utgjør en kontrast til de gamle lave rekkehusene rundt. Kirken representerer de sosiale verdiene i lokalsamfunnet, samtidig som borgen inkluderer deres

arabiske arv. Kirken og borgen er det enhver *roteño* ønsker at en turist skal se, samtidig som de ønsker at turistene skal erfare lokalbefolkningens sosiale liv.

Lokal stolthet kommer til uttrykk gjennom en tilretteleggelse og en aksept av turismen. "Tourism is a vital part of the dialogic in which local Andalusian identity becomes reified" (Dewaal Malefyt 1998:72).

Lokal stolthet i Rota - påvirkning

Som kapittel 5 demonstrerte kan det oppstå fokus på annen tilhørighet dersom eksterne hendelser har stor nok innvirkning til å endre fokus fra den lokale tilhørigheten, den lokale stoltheten, til en ny tilhørighet. I Rota vil jeg hevde at den lokale stoltheten alltid er tilstede i samfunnet, men i enkelte situasjoner underkommuniseres den, særlig dersom situasjonen påvirkes i negativ retning ved et fokus på lokal stolthet. Den lokale stoltheten i Rota er under en konstant påvirkning, men den endres ikke over natten. Det er tenkelig å se for seg at grunnlaget for lokal stolthet og tilhørighet, er fastlåst i et mønster basert på geografiske grenser og sosialt medlemskap. Det er først dersom det oppstår en endring i den kulturelle identiteten hos lokalbefolkningen at den lokale stoltheten vil endres.

Endringer, er som regel, som beskrevet i kapittel 5 kun midlertidige. Samfunnet påvirkes av indre og ytre krefter som gjenetablerer det opprinnelige sosiale fellesskapet. Det blir kun mulig med en permanent endring dersom en gjenetablering skulle vise seg å være utelukket. Det er tenkelig at det i så tilfelle vil da være snakk om store samfunnspolitiske omveltninger. Den økonomiske krisen i Spania har ikke bidratt til å endre den lokale stoltheten i Rota, snarere tvert i mot. Det er tenkelig at den økonomiske situasjonen har hatt en påvirkning på lokal stolthet andre steder i Spania, der krisen gjennomsyrrer samfunnets hverdag. Lokalbefolkningen i Rota opplever en økt stolthet over å ikke ha havnet i økonomiske uføre, håndteringen av basen og turismen er en sentral del av hva den lokale stoltheten i Rota innebærer, særlig i tilknytning til økonomisk verdighet.

Avslutning

På bakgrunn av de politiske endringene i Spania, den økonomiske krisen og høyresidens økende støtte hos det spanske folk er det vanskelig å si noe om hvordan Rota vil bli i fremtiden. Ut fra min forståelse om at både naboer, gjester og besøkende er turister i Rota, står ikke Rota i fare for å miste sin turisme, eller det turismen genererer av økonomi. Naboene vil fortsette å komme så lenge de har boliger der, og gjestene forblir så lenge basen eksisterer. De besøkende kan forsvinne, men det er ikke et betydelig økonomisk problem. Det er først dersom den amerikanske basen forsvinner Rota får et økonomisk problem. Et hvert presidentvalg i USA kan dermed være avgjørende for Rotas fremtid.

Som et avsluttende eksempel på hvordan turisme kan formidle en lokal stolthet vil jeg vise til en artikkel fra *Rota al día*. I mai 2011 besøkte en rekke tidligere elever ved den amerikanske skolen Rota etter 30 år. Kommunen hadde da laget et opplegg for de besøkende. Det hele startet med en guidet tur i borgen og ble avsluttet på turistinformasjonen hvor de besøkende fikk utdelt informasjon om hva de kunne gjøre av aktiviteter under resten av oppholdet sitt i Rota. Delegasjonen fra kommunen la stor vekt på å vise hvordan Rota har forbedret seg i løpet av de 30 årene, i forhold til alt fra utbygging til renhold i gatene.

Lokalbefolkningen er stolt over å være fra Rota, stolt over at turistene kommer og hva de kan tilby turistene. Tilhørigheten og fellesskapet i landsbyen er sterkt, både fysisk og psykisk.

Referanseliste

Anderson, Benedict 1996 *Forestilte fellesskap, refleksjoner omkring nasjonalismens opprinnelse og spredning*. Oslo:Spartacus forlag AS

Angst, Linda A 2001 The sacrifice of a schoolgirl: the 1995 rape case, discourses of power, and women's lives in Okinawa. *Critical Asian Studies*, Vol 33, No. 2:243-266

Barth, Fredrik 1969 Introduction i *Ethnic Groups and Boundaries*. Fredrik Barth (red), 9-38
Bergen:Universitetsforlaget

Barth, Fredrik 1994 Nye og evige temaer i studiet av etnisitet i *Manifestasjon og prosess*.
Fredrik Barth (red), 174-192 Oslo:Universitetsforlaget

Bellier, Irène 2000 The European Union, identity politics and the logic of interests' representation i *An Anthropology of the European Union, Building, Imagining and Experiencing the New Europe*. I. Bellier & T. M. Wilson (red), 53-72. Oxford:Berg

Borneman, John 1992 *Belonging in The Two Berlins, Kin, State, Nation*. New
York:Cambridge University Press

Bourdieu, Pierre 1977 *Outline Theory of Practice*. Cambridge: Cambridge University Press
Kapittel 4 (159-197)

Bourdieu, Pierre 1995 *Distinksjonen*. Oslo:Pax Forlag AS Konklusjon (s 217-241)

Boyd, Carolyn P 1989 History in the schools and the problem of Spanish identity, i *Iberian Identity, Essays on the Nature of Identity in Portugal and Spain*, Richard Herr & John H.R. Polt (red), 181-196 Berkeley:Institute of International Studies

Dewaal Malefyt, Timothy 1998 "Inside" and "outside" Spanish flamenco: gender constructions in Andalusian concepts of flamenco tradition. *Anthropological Quarterly*, Vol 71, No. 2:63-73

Douglass, Carrie 1991 The fiesta cycle of "Spain". *Anthropological Quarterly*, Vol. 64, No. 3:126-141

Gilmore, David D. 1985 The role of the bar in Andalusian rural society: observations on political culture under Franco. *Journal for Anthropological Research*, Vol. 41, No.3:263-277

Gluckman, Max 1965 *Politics Law and Ritual in Tribal Society*. Oxford:Blackwell
Kapittel VII (s 268-314)

Gluckman, Max 1968 The utility of the equilibrium model in the study of social change. *American Anthropologist*, Vol 70, No 2: 219-237

Gluckman, Max 1954 *Rituals of Rebellion in South-East Africa: the Frazer lecture, 1952*
Manchester:Manchester University Press

Goig, Ramón Llopis 2008 Identity, nation-state and football in Spain. the evolution of nationalist feelings in Spanish football. *Soccer & Society*, Vol 9, No 1:56-63

Graham, H & Labanyi, J 2010 Section 1. Building the state and the practice of power, editors' introduction i *Spanish Cultural Studies, an Introduction. The Struggle for Modernity*, H.Graham & J.Labanyi (red), 168-171. New York:Oxford University Press

Grugel, Jean & Rees, Tim 1997 *Franco's Spain*. London:Arnold

Herr, Richard 1989 Forms of identity in Iberia i *Iberian Identity, Essays on the Nature of Identity in Portugal and Spain*, Richard Herr & John H.R. Polt (red), 205-212
Berkeley:Institute of International Studies

Jenkins, Timothy 1994 Fieldwork and the perception of everyday life. *Man New Series*, Vol. 29, No. 2:433-455

London, John 2010 The ideology and practice of sport i *Spanish Cultural Studies, an Introduction. The Struggle for Modernity*, H.Graham & J.Labanyi (red), 204-207. New York:Oxford University Press

López G, Julio 2006 Spanish unemployment. *International Journal of Political Economy*. Vol 35, No 3:3-22

Neveu, Catherine 2000 European citizenship, citizens of Europe and European citizens, i *An Anthropology of the European Union, Building, Imagining and Experiencing the New Europe*. I. Bellier & T. M. Wilson (red), 119-136. Oxford:Berg

Peristany, J.G 1966 Introduction i *Honour and Shame. The Values of Mediterranean Society*, J.G Peristany (red), 9-18. Chicago:The University of Chicago Press

Pitt-Rivers, Julian 1996 Honour and social shame i *Honour and Shame. The Values of Mediterranean Society*, J.G Peristany (red), 19-78. Chicago:The University of Chicago Press

Romero Salvadó, Francisco J 1999 *Twentieth-century Spain: Politics and Society in Spain, 1898-1998*. New York: St. Martin's Press

Smith, Valene 1989 Introduction, i *Hosts and Guests: the Anthropology of Tourism*, Valene L. Smith (red) 1-14 Philadelphia Penn:University of Pennsylvania Press

Strømmen, Kjersti 2009 *Igniting Identity: The Rape that Shock Okinawa*. Saarbrücken:CDM Verlag Dr. Mülle

Tax Freeman, Susan 1989 Identity in Iberia: some remarks, i *Iberian Identity, Essays on the Nature of Identity in Portugal and Spain*, Richard Herr & John H.R. Polt (red), 197-204. Berkeley:Institute of International Studies

Turner, Victor 1980 Social dramas and stories about them. *Critical Inquiry*, Vol 7, No 1:141-168

Ucelay da Cal, Enric 2010 The nationalism of the periphery: culture and politics in the construction of national identity, I *Spanish Cultural Studies, an Introduction. The Struggle for Modernity*, H.Graham & J.Labanyi (red), 32-39. New York:Oxford University Press

Velasco, Honorio M 1989 Signos y sentidos de la identidad de los pueblos castellanos: el concepto de pueblo y la identidad, i *Iberian Identity, Essays on the Nature of Identity in Portugal and Spain*, Richard Herr & John H.R. Polt (red), 81-97 Berkeley:Institute of International Studies

Walton, John K 2008 Tourism and consumption in urban Spain, 1876-1975, i *Spain is (still) Different, Tourism and Discourse in Spanish Identity*, E. Afinoguénova & J. Martí-Olivella (red), 107-128. Lanham MD:Lexington Books

Zabusky, Stacia E. 2000 Boundaries at work: discourses and practices of belonging in the European Space Agency i *An Anthropology of the European Union, Building, Imagining and Experiencing the New Europe*. I. Bellier & T. M. Wilson (red), 179-200. Oxford:Berg

Andre kilder

Sansom, C.J 2005 *Vinter i Madrid*. Finland:Forlaget Press

Ruiz Zafón, Carlos 2004 *Vindens skygge*. Litauen:Gyldendal

INE

<http://www.ine.es/jaxi/tabla.do>

Rota.com.es

<http://rota.com.es/turismo.htm>

<http://rota.com.es/turismo/tur0infogene0infociu.htm>

Den spanske turistinformasjonen

<http://www.tourspain.es/es/Home/ListadoMenu>

Blogg, Habitantes y Gentes de la villa de Rota

<http://villaderota.gentesde.com/>

CNN

http://edition.cnn.com/2010/SPORT/football/07/12/spain.world.cup.unity/index.html?fbid=0_SEKp-X0ye

NRK

<http://www.nrk.no/nyheter/verden/1.7642280>

<http://www.nrk.no/nyheter/verden/1.7456804>

<http://www.nrk.no/nyheter/verden/1.7638312>

E24

<http://e24.no/utenriks/spansk-arbeidsledighet-opp-25-prosent/2631423>

El Pais

http://www.elpais.com/?d_date=20100617

http://www.elpais.com/?d_date=20100712

ABC

<http://hemeroteca.abc.es/nav/Navigate.exe/hemeroteca/madrid/abc/2010/06/17.html>

<http://hemeroteca.abc.es/nav/Navigate.exe/hemeroteca/madrid/abc/2010/07/12.html>

El Diaro de Cadiz

<http://www.diariodecadiz.es/article/provincia/836314/la/costa/la/luz/se/resigna/ser/destino/temporada.html#>

Rota al día

http://rotaaldia.com/not/1755/rota_se_interesa_por_ser_destino_turistico_para_jubilados

http://rotaaldia.com/not/2921/ex_alumnos_del_instituto_de_la_base_visitaron_rota_tras_30_años/

Información Rota

<http://www.andaluciainformacion.es/portada/?h=1&p=1&a=164774&ht=sueco>

<http://www.andaluciainformacion.es/portada/?h=1&p=1&a=162450&ht=sueco>

Welcome Aboard

Naval Station Rota, Spain
2009 -2010

From the Skipper:

¡Bienvenidos!
Welcome to U. S. Naval Station, Rota, Spain, “Gateway to the Mediterranean.” We are located on a Spanish Naval Base on the southwest coast of the beautiful country of Spain, adjacent the city of Rota and situated very near the city of Cadiz. A tour of duty here offers much to see and do, as this area provides a wonderful place to live, work and share the culture with your family and friends.

Whether you are assigned to one of the departments of the naval station or a tenant command, you are becoming part of an exciting team here in Rota. We are a vibrant, joint installation with a clear focus on one common goal: providing the best operational and logistic support to the warfighter, be they Navy, Air Force, Army or Marines, or our allies.

Our Spanish hosts and neighbors are warm and friendly. Learning the language and culture will enrich your time here, and you’ll leave Spain with many friends and fond memories of what I think can be your greatest tour. Whether you come here with your family or you are single, there are countless opportunities for travel, education, and personal and professional growth.

Life in Spain is different than what you are used to in the states, and you will be faced with some unique challenges here. That’s one of the reasons we are glad to provide this guide: to answer many of the questions you may have about your new home, as well as ensure you have a smooth transition here. I recommend making early and frequent contact with your sponsor, as they can find answers to your detailed questions and walk you through the transition process. Additionally, you can also find out quite a bit about the base on our website, www.cnic.navy.mil/rota, and at the Military Installations database, at <http://www.militaryhomefront.dod.mil>.

Your guide to Naval Station Rota, Spain

3 About Spain and Spanish Culture

5 About Naval Station Rota

6 Tenant Commands

8 Preparing for Transfer

12 Personal Property

12 Pets

14 Driving in Spain

17 Traveling to Rota

19 On-base Housing

20 Off-base Housing

21 Getting Settled in Spain

23 Educational Opportunities

24 DGF Schools

26 Employment

27 Quality of Life Programs

30 Shopping

31 Helpful Words & Phrases

32 Pet Import / School Forms

Again, on behalf of our entire team here in Rota, welcome to you and your family! I look forward to serving with you.

***Capt. William F. Mosk
Commander, U.S. Naval Activities Spain
Commanding Officer,
U.S. Naval Station, Rota, Spain***

About Spain and Spanish Culture

Welcome to Spain – or more accurately, Andalucía, the country's southernmost self-governing region, with its 500 miles of beaches or “playas,” its crystal blue seas, and rolling countryside rich in sunflowers, olive trees and flourishing vineyards.

Known as the “Florida of Europe,” Andalucía is known for its laid back lifestyle, healthy food, and friendly locals. Few locals speak English, so learning some Spanish before arriving will help you integrate more quickly. And the sooner you adapt to this vibrant culture, the happier and more fulfilled you will be.

Andalucía is comprised of eight provinces stretching east to west across the southern coast. They include: Cadiz, Cordoba, Jaen, Huelva, Almería, Málaga, Granada and Sevilla.

Rota, a town of 30,000 nearest to the base, is one of many small whitewashed villages, or *Pueblos blancos*, directly on the Atlantic coast. In the summer, Rota swells to about 100,000 — most of them vacationing Europeans. The same is true for other Andalucía towns, where the main industry is largely related to tourism.

Expect mild, breezy weather similar to southern California, with temperatures ranging from 75 to 95 degrees Fahrenheit in the summer and 40 to 70 degrees in the winter. Vegetation is colorful, plentiful and year-round.

While here, don't forget that you are stationed on a Spanish naval base and are, therefore, a guest in Spain. Gates are maintained by Spanish navy security and require use of special identification, plus a vehicle pass, to enter and exit. The United States flag is flown only on the Fourth of July.

History

Andalucía's history dates back thousands of years, when the Phoenicians settled its seaboard and established trading posts. Cadiz, a short drive from Rota, was settled in 1100 BC, making it Europe's oldest city.

Some have said that Spain's relaxed style comes from centuries of occupation by various civilizations, many of which fought viciously for the land. Why get uptight about something in the here and now, the logic goes, when so much has already happened, and everything works out in the end? The Celts, the Tartessus Kingdom, the Greeks, the Romans, the Phoenicians, several European

barbarian tribes, the Visigoths and others have ruled over Andalucía over the centuries.

Perhaps the most influential period came from the invasion of the Moors, who were Islamic warriors from Arabia and North Africa. Remnants of their eight-century rule remain in ruins and monuments, such as the Mosque of Cordoba and the Alhambra Palace of Granada.

The Christian Reconquest overthrew the Moors and by the 15th century, Andalucía became the launching point for Europe's exploration of America. The New World opened the region to imports of gold and other wealth.

Catholicism became the dominant religion and remains so today, though Spain is more secular than in the past.

Politics

Democracy was reinstated in Spain after dictator Francisco Franco died in 1975. Franco, a fascist and military ruler, had been sympathetic to Nazi Germans during and after World War II. This prompted an international blockade, which crippled Spain's growth, until diplomatic relations were restored in 1950.

Franco had arranged that upon his death, the monarchy would be reinstated with Prince Juan Carlos as king, instead of his father, Juan. This paved the way for a democratic government divided into autonomous regions, one of which is Andalucía.

Andalucía became an autonomous region in 1982 and created its own regional administration, known as the Junta de Andalucía (Assembly of Andalucía). As an active member of the European

A centuries-old Catholic church and stone castle, which now serves as City Hall, are at the center of Rota.

Union, Spain has dramatically improved its standard of living in recent years.

Political demonstrations occasionally occur outside the Rota naval base. Labor disputes also occasionally prompt peaceful gate demonstrations. As a representative of NATO and the U.S. military, you should avoid them altogether, as well as any involvement in political campaigns. Defacing or removing political or labor literature is a serious offense.

Economy

Today the economy of Spain is the fifth largest in Europe, accounting for about nine percent of European Union output. Per capita income is near the middle of the 27 member European Union, which means a moderate, yet comfortable, cost of living compared to the whole of Europe. Spain's currency, like most of Europe is the euro.

Industry is primarily rooted in small and medium family businesses. Indeed, only 11 Spanish companies are among the world's top 500. In Andalucia, tourism is easily becoming the region's most important industry, employing 10 percent of the workforce and growing.

Unemployment in Spain is typically near the top of EU member nations, and is now above 10 percent nationally. In Andalucia, unemployment is typically higher than the national average, and is the highest among Spain's autonomous regions.

Culture Shock

Spain has changed more in the last three decades than perhaps any other European country. It has shed its rural, developing image for one that is booming with tourism, construction and people who are proud of their traditions and progress.

Visitors who are most readily accepted are those who embrace the Spanish culture, rather than clinging to their own country's traditions. Spaniards tend to be more conservative in their dress, and they rarely eat or drink while walking. Blending in means

dressing more formally and becoming accustomed to later hours for eating and shopping.

Spaniards take their siestas seriously. Most restaurants and businesses close in mid-afternoon and re-open in the evening. A 9 p.m. dinner is typical, and the streets stay busy until well after midnight. In summer, nightfall doesn't come until 10:30 p.m., with activities stretching well into the morning.

Language

Though Spanish is the spoken language in Andalucia, it is spoken with a different accent than in Mexico and other, more familiar Spanish-speaking regions. The letter "z" is pronounced as "th" – thus, the airport town of "Jerez" sounds like "Hereth."

The best advice is to learn at least some Spanish before coming to Rota. Most locals don't speak English, or speak very little. Though you can get by without the language – locals are usually patient with someone who stumbles along in communicating – not knowing the language deprives you of truly integrating into this friendly, intimate culture.

Culture and Food in Spain

The biggest difference in Spain is when they eat, which is later than in the United States. Lunch hits its prime between 2 - 4 p.m. Dinner may start at 8:30, but reaches its peak time as late as 11 p.m., especially on weekends.

In between - usually mid-afternoon and early evening - Spaniards enjoy a siesta, or break, where stores close and locals spend time with family, napping, or taking care of personal business. When ordering, don't be surprised to get the entire fish, or the entire shrimp, legs and head still attached, though filets can be found. Seafood is always served in its shell, unless fried or in a sauce. If you prefer a filet, be sure to order it that way. Most meals come with fresh baguettes and a small 'tapa' or appetizer - often olives or marinated vegetables.

Eating etiquette varies from place to place.

In Spain, for instance, locals rarely eat with their hands. Pizza is cut with a knife and fork and eaten in bites, rather than slice by slice. Spaniards also don't mind elbows on the table - but they do mind when someone yawns and stretches while dining.

Tipping is expected in Spain, but there is no hard-and-fast rule. Typically, 10 percent is adequate.

Ventas are usually small, family-owned establishments that once served as a place for traders to eat. Now they are simply a casual, family-style place to dine. A Meson, which means "inn," tends to be rustic. If the word "bar" is on the sign, that means tapas (appetizers) are likely served with the local brew.

Force Protection

Living and working overseas carries its own extra force protection considerations beyond those that have become a part of daily life in the U.S. Potential terrorist attacks must remain on everyone's mind, now more than ever, and military members, in particular, must be vigilant.

Violent crime is rare in Andalucia, though petty crime is common. Visitors are encouraged to use common sense by watching out for strangers, keeping items out of sight in vehicles, and protecting purses and wallets.

The Commander, Naval Activities Spain is responsible for the force protection of all DOD members, including tenant activities and departments throughout Spain and Portugal.

Before visiting other European countries, you'll need a country-specific force protection brief. Travel to locations in Africa require 30 days advance notice and approval from AFRICOM. Contact Security's Force Protection Office for details.

As part of your overseas screening, you and your family members must complete a Level I force protection brief. Newly arriving personnel will receive a refresher brief during the Intercultural Relations Course, as well as a local law enforcement brief. These instructive briefs are open to spouses, DOD civilians, and their spouses. They will address issues concerning travel both in and out of Spain, as well as cautious measures to take in daily living.

About Naval Station Rota

Naval Station Rota History

Rota was established in 1953, following the signing of an agreement for facilities use between the United States and Spain. The agreement re-

quired two years of surveys, negotiations and planning between the United States and Spain, which led to completion of the base in 1953.

Rota Naval Base was constructed under the technical supervision of the Navy's Bureau of Yards and Docks. Some 10,000 concrete tetrapods, resembling large jacks, were carefully placed to provide a seawall to protect a large artificial harbor.

Naval Station Rota is located on the Bay of Cadiz between the towns of Rota and El Puerto de Santa Maria. Three entry gates – Rota, El Puerto and Fuentebravia – are operated by Spanish security forces. Security inside the base is provided by both Spanish and U.S. Navy security teams.

Naval Station Rota's Mission

The Commander, U.S. Naval Activities (COM-NAVACT) Spain is headquartered in Rota and serves as the area coordinator for all U.S. Naval Activities ashore in Spain and Portugal. He also serves as the Commanding Officer of Naval Station Rota. The Commander reports directly to Commander, Navy Region Europe, Africa and Southwest Asia, located in Naples, Italy.

Naval Station Rota and its more than 20 tenant commands comprise around 3,000 Americans within a 25-mile area. Of those, nearly 1,200 are active duty representing all services; 1,600 are family members, and 200 are civilian employees. Additionally, there are some 300 U.S. military retirees in the area.

The U.S. Navy is responsible for maintaining the station's infrastructure, including a 670-acre airfield, three active piers, 400 facilities and 800 family housing units.

Naval Station Rota provides support for U.S. and NATO ships; supports the safe and efficient movement of U.S. Navy and U.S. Air Force flights and passengers; and provides cargo, fuel, and ammunition to units in the region.

The Naval Station is the only base in the European theater capable of supporting Amphibious Readiness Group (ARG) post-deployment wash-downs. The base port also offers secure, pier side

Naval Station Rota currently has a mandatory on base assignment policy for accompanied personnel.

maintenance and backload facilities. Naval Station Rota also supports ARG turnovers and hosts Sailors and Marines from visiting afloat units.

The base provides Quality of Life support to Moron Air Base, ARG support sites at Palma de Majorca, Naval Support Elements in Madrid, Valencia and Lisbon, Portugal. Rota also supports NASA Space Shuttle missions, and ongoing operations in the European theater of operations.

The Rota Base Community

Known as the Gateway to the Mediterranean, Naval Station, Rota is strategically located near the Straits of Gibraltar, halfway between the United States and Southwest Asia. The 6,100-acre Spanish-owned installation provides vital support to units transiting into or through the theater.

The Rota Naval Base, known as Base Naval de Rota, is owned by the Spanish and commanded by a Spanish admiral. U.S. personnel are guests and should behave as such. That said, the U.S. and Spanish navies work well together and share

many facilities under the guidance of the Agreement for Defense Cooperation.

Tenant Commands in Rota

725th Air Mobility Squadron

The 725th provides en route support for Air Mobility Command (AMC) strategic, theater and contract aircraft transiting Naval Station Rota, Spain. Performs aircraft generation, launch and recovery actions. Operates the Air Mobility Control Center, a forward supply location and two supply points. Manages AMC missions and aircrew operations. Provides technical expertise to Navy/Spanish contractor on transportation issues. Supports DoD, NATO and HHQ taskings.

U.S. Naval Hospital Rota, Spain

U.S. Naval Hospital Rota provides health services for all active duty personnel, retirees, DOD civilians and contract employees and family members in the Rota community. In addition to inpatient and outpatient services, ancillary health services include

laboratory, pharmacy, and radiology. Outpatient clinics provide primary care, with specialty support in aviation medicine, dental, internal medicine, obstetrics/gynecology, optometry, orthopedics, pediatrics, psychiatry, family practice, physical therapy and surgery. With over 250 health care professionals supporting your community facility, the hospital staff strives daily to provide the best health care in the world.

Emergency services are available 24/7. Please call 727-3305 or 727-3560 for further information.

The dental services directorate provides dental services to active duty personnel and their command-sponsored family members. Other eligible beneficiaries are provided basic preventive, routine, and restorative care. DOD civilians are charged an itemized fee. Retirees and their family members may be provided treatment on a space available basis.

To obtain a referral for specialty dental care, active duty personnel and their family members must first be examined to identify all required dental treatment. Orthodontic (braces) and prosthodontic (crowns, bridges, dentures) treatment is sometimes limited and based on the severity of need and panel recommendations.

521st Air Mobility Operations Group (AMOG)

The 521st Air Mobility Operations Group provides combat-ready airmen who safely and effectively perform aircraft maintenance, execute aerial port operations and provide command and control for operational requirements of the Defense Transportation System. The group is the premier fixed en route air mobility operations group.

Commander, Task Force SIX EIGHT (CTF-68)

The mission of CTF-68 is to exercise tactical control and functional component command over assigned forces for the direction, control and approval of movements, maneuvers and operations necessary to accomplish Commander, U.S. SIXTH Fleet missions and tasks.

Fleet Antiterrorism Support Team Company Europe

The Marine Corps FAST Company, Europe provides short-term augmentation for installations and ships or vital naval assets when threat conditions have been elevated beyond the capabilities of the permanent security forces and conduct deterrence/presence as approved by Commander, U.S. Naval Forces Europe. The Company is comprised of two FAST platoons and a Headquarters element.

Explosive Ordnance Disposal Mobile Unit Eight, Detachment Rota

This command has operational EOD capability to locate, identify, detect, render safe, recover, field evaluate and dispose of all explosive ordnance, as directed by Commander, U.S. Naval Forces Europe; conduct demolition operations to include disposal of retrograde ordnance; support U.S. Secret Service and Department of State tasking; support minor ships husbandry services as required by COMNAVACT Spain.

Naval Computer and Telecommunications Area Master Station (NCTAMS), Det Rota

Provides command, control, communications, computers and telephone services to Naval Station Rota, its tenant commands, Department of Defense customers throughout Spain and Portugal, and others as directed.

Naval Facilities Engineering Command (NAVFAC) Europe, Africa and Southwest Asia, Detachment Rota

NAVFAC Rota is a field office for NAVFAC Europe, Africa and Southwest Asia in Naples, Italy, which is a forward deployed extension of the NAVFAC Atlantic. Their mission is to provide quality construction, proactive operational support and expert engineer services to the nation's military forces.

NAVFAC Rota is a fully integrated arm of the Public Works Department (PWD). The Naval Sta-

tion Public Works Officer is also double-hatted as the Officer-in-Charge of Construction. As such, the PWD and NAVFAC Rota mission statements are one in the same.

Personnel Support Activity Europe, Detachment Rota (PSD)

The men and women of PERSUPACT Europe, Detachment Rota provide prompt, professional, comprehensive and courteous pay, personnel and transportation support to authorized military, civilian and dependent personnel in the European theater.

PSD Rota in Bldg. 1, provides pay and transportation services.

Regional Legal Service Office (RLSO)

RLSO is staffed by licensed military and civilian attorneys, legalmen, and civilian employees with legal assistance provided in the areas of military justice, Spanish criminal and civil cases, claims adjudication, command advice, and legal assistance. The staff also prepares wills, powers of attorney, and notarizations.

Veterinary Treatment Facility, Rota

The Naval Station has one U.S. Army veterinarian whose primary mission is food inspection. Pet care is a secondary function, which is provided within time and equipment limitations. The surrounding area has several good veterinarians and a list is available at the Veterinary Clinic.

Military Sealift Command, Europe Representative (MSCREP), Rota, Spain

The MSCREP supports the Commander, MSC Europe, in managing port operations of dry cargo,

and aviation and diesel fuel at Naval Station Rota, as well as coordinating bunkering, husbanding services, and force protection for multiple MSC ships and port locations throughout Europe and Africa.

Other Support Units at Rota

- American Red Cross
- Armed Forces Network (AFN)
- Defense Commissary Agency
- DGF Elementary School
- DGF High School
- Defense Re utilization and Marketing Office
- Naval Criminal Investigative Service
- Navy Exchange
- Navy Marine Corps Relief Society

Preparing for Transfer Overseas Screening

Upon receiving orders, your current command should immediately begin the process of overseas screening for you and your family as soon as you have orders in hand. This typically includes medical examinations, inoculations and an interview with a command representative. Details can be found in OPNAVINST 1300.14D. Your command's administrative department should have details on this process, so contact them immediately.

Sponsor

Your sponsor will offer all necessary assistance to make your move as smooth as possible. Sponsors typically help with making temporary lodging arrangements, answering questions and providing useful information for your transition overseas.

It is your responsibility, however, to communicate with your sponsor to let him or her know your needs and arrival date. If you do not know who your sponsor is, call the NAVSTA Admin Office at DSN 727-3129.

Passports/Visas

Military members of the U.S. Forces do not require passports. They may enter and depart Spanish territory without passports upon presentation of DOD and NATO orders (both are required) and military ID card (DD-2). However, travel to Gibraltar and other locations in Europe and Africa requires a passport. If you plan to travel to these places, you will want to have a tourist passport before coming to Spain.

Members of the civilian component and all fam-

ily members, regardless of age, assigned to Spain must be in possession of a valid official, “no-fee” passport. There is no need to obtain a Spanish visa. No-fee passports are valid for travel on official orders only. Family members or civilians planning to make private trips will need a tourist passport. Family members are then issued the “Spanish ID card” by Security and will be recognized base-wide as command sponsored.

NATO personnel are required to have a no-fee passport prior to arrival in Spain when assigned to duty in Valencia, Spain or Madrid because of duty requirements. The Spanish government requires a passport to obtain an NIE number, which is required to rent housing, open checking accounts, hook up utilities, and live on the economy. All personnel assigned to NATO must live on the local economy at these locations.

You may be required to hand over your passport when you spend the night at a hotel or hostel anywhere in Europe, though most hotels will be happy making a photocopy of your passport. This is standard practice and it is required to show a picture I.D. If you apply for a tourist passport or renew your passport while in Spain, you must present an original birth certificate (or naturalization certificate) in order to apply. The process generally takes four to six weeks.

Needed Documents:

Family Members of Military Personnel: Regular no-fee passport (visa not required); Copy of sponsor’s assignment orders; DoD Family Member ID card.

Family Member of Military/Civilian Component Members: Official no-fee passport (visa not required); Copy of sponsor’s assignment orders; DoD Family Member ID card; Certificate proving their status as a family member issued by a U.S. Personnel Center (see Foreign Clearance Guide DOD 4500.54-G for Spain)

Note: If the family name of a dependent is different, proper adoption papers, custody document, or certificate of relationship to sponsor, in Spanish, is required.

Power of Attorney

A power of attorney may be useful or necessary, especially if the service member will be absent from home for extended periods of time. A power of attorney may be tailored and limited to fit your particular needs, enabling the holder (usually the spouse or a trusted friend) to act on behalf of the member.

General powers of attorney are strong documents and should only be used in limited circumstances. A judge advocate can provide advice on whether to get a general or special power of attorney. In most cases, a special (or limited) power of attorney can be drafted that will protect the maker and authorize the holder to complete any required business. If you need a power of attorney before transferring, contact your local Legal Assistance Office.

If you want your spouse to have the ability to cash checks at PSD Rota, you will need to give your spouse a special power of attorney for that purpose.

Medical Requirements

You and your family members are required to undergo overseas medical/dental screening within 30 days prior to transferring to an overseas location. Detailed guidance is found in NAVMED 1300.1. The screening must be

completed at your current command.

During the screening inform the physician of any chronic health problems requiring long term or specialized treatment. This information is essential to determine whether the overseas medical treatment facility has the capability of providing follow-up care for these conditions. Failure to divulge this information can adversely impact your health and well-being of your family members, if the required follow-up care is not available. Additionally, such failure may result in the early return of your family members at your expense, and may subject you to charges under the Uniform Code of Military Justice.

If you are pregnant, you must arrive at your ultimate duty station prior to your 29th week of pregnancy. If you are more than 29 weeks pregnant, you and your newborn must be screened at your current command for overseas suitability six weeks after delivery. If you or your family member has recently been hospitalized, a complete medical/dental record of all examinations and treatment pertaining to the hospitalization must be provided to the screening physician. If there are any questions on the availability of medical care at Rota, the screening medical/dental officer should contact the Overseas Screening Office, U.S. Naval Hospital, Rota, at DSN 727-3481 or commercial 001-34-956-82-3481.

Immunizations for Spain

For you and your family's health protection, certain immunizations are required. These are to be received at your command prior to detachment. Immunizations required by the Navy for active duty and their families are listed below:

Active Duty:

- Smallpox, Typhoid: Required if in a deployable billet (with orders to CENTCOM AOR).
- Tetanus & Diphtheria: Every 10 years.

- Polio: Series completed.
- Influenza: Yearly.
- Yellow Fever:
 - USMC: Every 10 years.
 - USN: Once in a career, then only if deploying.
- MMR: Series completed.
- Hepatitis A: Series completed.
- Hepatitis B: Required for security/hospital personnel, recommended for all others.

Family Members:

- Tetanus & Diphtheria: Every 10 years.
- Influenza: As recommended.
- Hepatitis A and B: Recommended.

Immunizations required DoDDS Schools:

- Diphtheria, Tetanus and Pertussis: Four doses required, and at least one dose must be administered after the 4th birthday. A fifth one is highly recommended at 4-6 years of age. Booster required for children ages 11-12.

- Oral Polio: Three doses required, and at least one dose must be administered after the 4th birthday.

- Measles, Mumps and Rubella: Two doses required, at least one month apart.

- Hepatitis A: Two doses required.

- Hepatitis B: Three doses required.

- Haemophilus influenzae type B (Hib, Hib-HepB): Two to four doses.

- Varicella/Chicken Pox: If child hasn't had Chicken Pox already one dose is required if under age 13; two doses required if over age 13.

A certificate of Vaccination of the World Health Organization, properly signed and authorized by a medical officer or private physician, is required. This certificate should be kept in your possession at all times as evidence of immunization.

Preparing Financially

Relocating costs money, much of it up front. Though you will be reimbursed for many of these expenses, plan on saving between \$1,000 and \$3,000 for the move. For many, that means starting a savings account early. Some anticipated costs are:

- Traveling expenses such as meals, drinks, souvenirs, magazines, luggage storage and handling, tips, taxi fares, etc.

- Vacation costs of any sightseeing trips, hotels, meals, entertainment, etc. while on leave.

- Rental car fees, both prior to leaving the States and upon your arrival in Spain.

- Dining out expenses while waiting for temporary or permanent housing.

Appliances for on and off base houses are provided by Housing.

- Rent deposits, usually one month's rent.
- First month's rent.
- Money for purchase of automobiles or mopeds.
- Insurance (most companies require a year's premium up front).
- Car registration fees.
- Telephone hook-up charge (on-base hook-up is free, but off-base fees can exceed \$350).

What Should I Bring?

In general, expect rooms to be small, both on and off base, with narrow doorways and scarce storage, so select your household items carefully before shipping. King-size beds, for instance, are impractical since bedrooms can be as small as 8x10 ft.

Assignment to government quarters typically takes less than one week. Finding a home in the community typically takes less than 30 days, unless you arrive during July and August, which can extend the process beyond 45 days. The Housing Office Welcome Center (HWC) provides complimentary house-hunting transportation and can arrange temporary housing during the interim – usually at the Navy Lodge, bachelor quarters, or at an off-base hotel. Meanwhile, the HWC will help negotiate rental contracts and explain lease agreements. Only landlords who agree not to discriminate based on race, creed, national origin or sex are listed with the HWC. Whether you find your home from our listings or another source, you are not allowed to rent from

anyone who discriminates.

Whether you will live on or off base, loaner furniture is also available for you to use for a maximum of 90 days while you are waiting for your household goods shipment to arrive, or after they have been shipped to your next duty station. This includes items such as beds, chest of drawers, couch/love-seat, coffee and side tables, kitchen table and chairs. Hospitality kits are also available temporarily, and include pots, pans, dinnerware and utensils.

You are strongly discouraged from shipping appliances to Rota, since the housing office will provide loaner appliances for both on and off base homes free for your entire tour. This includes dishwashers, refrigerators, stoves, chest freezers, washers and dryers. Transformers and wardrobes (for clothing storage) are also available for off base residents. Many off base homes already have appliances, however closet space is limited.

American televisions do not pick up any European TV signals. Base housing uses a TV cable system, which is compatible with U.S. televisions. For off-base residents, one may buy satellite dishes and decoders that will pick up Armed Forces Network (AFN) channels and installation costs are the responsibility of the tenant. However, off base it is possible to view U.S. videos with your U.S. television and DVD if you use a power transformer. You can purchase a multi-system television and/or DVD (both available at the NEX) if you would like to view Spanish TV.

Should you move to base quarters and find you have too much furniture, you are entitled to a one-time shipment of the excess back to CONUS (this does not apply to DoD civilians). This pertains to furniture only and not cartons containing books, clothes, or other miscellaneous items. The excess furniture will be packed, crated, and shipped to Norfolk, Va., for non-temporary storage.

Some of the special items you may want to bring include: vacuum cleaner belts, complete uniforms, space heaters (kerosene/electric), raincoats and umbrellas, indoor games for children, bike parts, sewing patterns, coolers, sewing machine needles, lawn and garden tools, camping equipment, extra children's clothes, favorite hair care colorants, products, and make-up.

If you collect alcoholic beverages (wines/liquors), it is suggested they be left in storage in the States. The Spanish Government will not allow alcohol purchased outside Spain to be shipped

back. Wine shipments purchased in Spain may be shipped back to the U.S. Attempting to ship or transport Cuban cigars bought in Spain back to the States carries a huge and prohibitive U.S. Customs tariff – usually tens of thousands of dollars per cigar.

On/Off Base Electrical Current

On base current is 110 volts/60 cycles and presents no problem for American appliances. Power supplied off base is 220 volts/50 cycles. Transformers are readily available at the Housing Welcome Center's Self Help Store for off base residents or from people leaving Spain.

In selecting other optional appliances to bring to Spain, it may be better to wait and see what your requirements are when you arrive. Appliances using 220 volts can be purchased at the Navy Exchange or from people who are leaving.

Personal Property

Household Goods Shipment

It will take approximately 50-60 days to receive your personal property from the continental United States. Shipments from Hawaii, Guam, and Japan can take from 120 to 130 days. Upon receipt of orders, contact the nearest military Personal Property Shipping Office. Based on your PCS orders, the type of shipments you are eligible for may include the following:

- Automobile
- Personal property to CONUS
- Personal property to Rota
- Personal property to non-temporary storage
- Express (unaccompanied baggage) shipment
- Professional books, papers, and equipment

(for military only)

- Firearms to Rota

An interviewer at your Personal Property Shipping will complete an application for shipment of personal property based on the information you give. Be prepared to tell the interviewer what you want shipped, the date, and destination. Be sure all information on the forms is correct, as errors could cost you money and delay your shipment.

Express (Unaccompanied Baggage) Shipment

The express (unaccompanied baggage) shipment should consist of items you will need immediately upon arrival in Rota. Ship these items as soon as possible to ensure they arrive before you do. You may be living with only these items for several

months so be sure to include all necessary items. This shipment usually arrives before the main personal property shipment; however, at times it can be delayed.

Some of the things you may want to include: Linens, baby furniture, toaster, FM radio, iron/ironing board, vacuum cleaner and bags, hair dryer, coat hangers, area rugs, common household tools, kitchenware, toys, uniforms, extra clothes (winter/summer), flashlight, hot plate, cooler, raincoats and umbrellas, mechanical alarm clock. Transit time from the West coast is 45 days and from the East coast 30 days.

Firearms

As provided by the Spanish government, shipping of private firearms to Spain is authorized only to active duty military personnel in pay grades of E-5 and above and DOD civilian employees with equivalent grades. Firearms will not be shipped with member's household goods, but in a separate package marked "POFA" (Privately Owned Firearm).

Once in Spain, firearms must be registered with the Naval Station Security Department (Bldg. 3262, phone 727-1999). Firearms must be stored in the Security Department armory until the return of the Spanish "Guia," which permits owners to keep firearms at their residence.

The types and quantities of firearms that eligible personnel may ship to Spain are limited to the following:

- Handguns-maximum 1
- Big Game Rifles-maximum 5
- Shotguns, .22 cal. rifles, high powered pellet guns and cross bows or combination thereof -maximum 12
- Pellet Rifles/pistols (Semiautomatic firing)-maximum 6
- Pellet Rifles/Pistols (Single shot)-unlimited

While it is *possible* to ship firearms to Spain, one should consider leaving firearms in storage in the U.S., as there are no public gun ranges in the local area. Hunters must obtain permission from landowners before shooting on private property in Spain, which can be difficult to obtain.

Pets

You and your family are welcome to bring pets to Spain, but there are things to consider regarding types and sizes of pets. If living in on-base housing, you are limited to a maximum of two pets (defined

Pit Bulls and certain breeds are considered “dangerous dogs” in Spain; ownership requires special licensing and insurance.

as dogs and/or cats) with no limit on size. All base housing units are fully fenced, but pet owners cannot leave their dogs outdoors full-time, out of consideration for neighbors. Dog run enclosures are prohibited in housing areas.

Most Spanish landlords will impose similar limits on pets, and may impose size or weight limits. Regardless if one lives on or off base, all pets must be microchipped and registered with the base veterinary office within 15 days of residency or obtaining the animal. On base residents must also register their pets with the housing office within the same 15-day time period.

Dangerous Dogs

Certain breeds of dogs are considered “dangerous animals” under Spanish Law 50/99. This label applies to all dogs of the breed, regardless of past behavior or temperament. Dangerous dogs in Spain include:

- Pit Bull Terrier
- Staffordshire Bull Terrier
- American Staffordshire Terrier
- Rottweiler
- Doberman Pinscher
- Argentino Dogo
- Fila Brasileiro
- Tosa Inu
- Akita Inu

In addition, due to increased security measures on base, German Shepherds, Chow Chows, Boxers, any Wolf hybrid, and any dog with these breeds

in their lineage are also considered dangerous dogs. Any other dog that demonstrates an aggressive character, or has been involved in an attack against people or other animals, and is designated as potentially dangerous by COMNAVACTSPAIN, his designee, or appropriate Spanish Government officials, is also considered a “dangerous animal.”

All members of the force or civilian component stationed in Spain who maintain a potentially dangerous animal, regardless of whether they live on or off base, must comply with Spanish Registration Procedures. The following rules summarize the Spanish law as it pertains to owners of dangerous animals:

(1) License. All owners of potentially dangerous dogs must obtain a license for such an animal from the local city hall within 30 days of arriving in Spain. Failure to obtain a license within the time prescribed will result in the impoundment of the animal and its potential destruction. A license will be valid for a period of 5 years. Owners of potentially dangerous animals residing on base shall present a copy of their license to Security. In order to obtain a license, the applicant owner must complete the following requirements:

(2) The applicant must be over 18 years old.

(3) The applicant must not have been convicted of a crime or have been administratively sanctioned for past violations mentioned in pertinent Spanish law.

(4) Have the requisite physical strength to control the animal when walked; dangerous dogs must be leashed and muzzled at all times in public.

(5) Pass a psychological examination from a qualified provider (several civilian clinics in Rota provide this service).

(6) Obtain civil liability insurance in the amount of 175,000 Euros.

(7) Once registered, the owner will need to carry the animal’s identity card and registration documents on their person at all times when the pet is in public.

Interpreters working in the Naval Station’s Security Department can assist owners of dangerous animals with the registration process. Call 727-3225 or 727-3246 for assistance.

Requirements for Pet Entry to Spain

Travel to Spain is accomplished using commercial carriers. Ensure your transportation office knows you’re shipping pets to Spain, so they may make courtesy reservations with your airline for you. Airlines charge fees for shipping pets, and this ex-

pense is not reimbursable. Additionally, know that several airlines impose pet embargoes, and will not accept pets when temperature limits are exceeded during any part of your itinerary. Please work closely with your transportation office to avoid any problems while traveling with your pet.

Specific requirements for pets entering Spain include:

- Pets are defined as dogs and cats only.
- Pets must be at least three months of age when entering Spain.

- Animals must be identifiable either with a 10-digit microchip (ISO 11784/5) or tattoo.

- Each pet must have a certificate of health for the European Union (located on page 32-33 of this booklet), signed by any veterinarian accredited by the U.S. Department of Agriculture, under the Veterinary National Accreditation Program (VNAP). Once completed, the certificate must be endorsed by an official veterinarian employed by the Veterinary Services, Animal and Plant Health Inspection Service (APHIS). Veterinarians employed by the U.S. military are considered official veterinarians, and a certificate signed by a military veterinarian does NOT need APHIS endorsement.

- The health certificate is valid for 4 months or until the rabies vaccine's expiration date, whichever is first.

- Parts V, VI or VII of the certificate are not required for animals traveling to Spain from the United States or Canada.

- There is no quarantine in Spain.

General Pet Travel Information

Pet owners are responsible for complying with all required documentation, immunizations, and border clearance requirements and should be prepared to pay any necessary fees to obtain them.

All animals are subject to examination by the Customs' veterinarian at the Spanish port of entry (usually Madrid Barajas airport). Clearance of animals may be delayed after working hours and on weekends.

The passenger must provide an International Air Transport Association (IATA) approved container for the pet. It must be large enough for the animal to stand up, turn around, and lie down with normal posture and body movements (some commercial airlines simply require that the animal "be comfortable," so again, it is wise to check on the particular requirements of the airline you are booked on).

Mark "LIVE ANIMAL" on the container, clearly

indicating your name, address, destination, and the animal's name. Include your Sponsor's local phone number on the container, and a note in English and Spanish stating whether or not the pet is friendly with strangers.

Place several layers of absorbent paper (newspaper or towels work well) at the bottom of the container. Allow your pet to become accustomed to the container by using it as a bed several days before departure. Ensure containers are leakproof, and have adequate ventilation and pets are free of respiratory problems.

Some animals with snub noses may experience respiratory difficulty in flight. Passengers should feed their pets very lightly six hours before and provide a drink two hours before being turned in for shipment. An empty water dish and a small bag of dry food should be with the container. Most airlines require two empty dishes be included with the carrier. Owners should also exercise the animal before entering the terminal area. Pets should NOT be tranquilized unless sanctioned by a veterinarian.

Plan your trip to avoid pet arrival on weekends, holidays, or off-hours and avoid transfers/stopovers as much as possible. It is best to avoid shipping pets that are in heat (estrus). This condition causes great distress to other pets and may result in injury.

Driving in Spain Shipping Vehicles to Spain

All active duty military personnel and DOD civilian employees in receipt of Permanent Change of Station (PCS) orders to Spain are entitled to import one POV, free from all Spanish duties and taxes. If your spouse is also military active duty or a DOD civilian coming to Spain on separate PCS orders, he/she is also entitled to import one POV into Spain under the same tax exemption conditions.

In addition, members of the force and the civilian component may purchase and maintain one European Union manufactured vehicle, acquired in Spain, free from Spanish Value Added Tax (VAT). Family members of eligible personnel, 18 years of age and over, in possession of a Spanish driver's license, may also own and maintain one European Union manufactured vehicle, acquired in Spain, free from the VAT. There are several new car dealers in the area which cater to Americans. Used car dealers and departing service members selling their "Spanish spec" EU-manufactured vehicles provide many vehicle choices, some for as little as \$1,000 or less.

In deciding whether to ship your vehicle, keep in mind that many of Spain's roadways are narrow and parking is often a tight squeeze. If your vehicle is small, it should blend in – but full-size pickups, large sports utility vehicles and other large vehicles can be a hindrance while traveling off base, or driving through the older, narrow roadways of many cities. Parking in such tight quarters produces frequent dings and scratches.

Vehicles arriving directly from the United States with a current stateside registration and license plates are issued a 45-day import permit (referred to as a “conduce”) by Spanish Customs, which will legalize the operation of the vehicle in Spain while a Spanish registration is processed. Vehicles with either expired “conduces,” no registration document, expired or invalid registrations, or expired plates will not be released to their owners, nor operated, until Spanish registration is obtained. Likewise, the vehicle will not be released to personnel without a Spanish translation of a valid stateside driver's license or an International Driver's License. Spanish translations are available through the Security Department's Pass and ID section.

Personnel driving their POV to Spain in the execution of their PCS transfer from another European country must report to the Security Department Vehicle Registration Section in Bldg. 3262, with their vehicle, within 48 hours of their arrival to the Naval Station for processing of Spanish registration.

POVs must meet the minimum standards of exterior appearance that are considered acceptable in the military and civilian community. The importation of a vehicle whose body or motor structure has been modified by other than the manufacturer is prohibited.

Service for American and foreign vehicles is limited by the availability of parts. The Navy Exchange garage offers auto repair service, but carries a limited selection of ignition parts, plugs, oil, air and gas filters, hoses, batteries, tires, shock absorbers, mufflers, electrical system components, and accessories. Important items and spare parts for your POV should be purchased in advance and included in your household shipment.

Spanish traffic laws require installation of seat belts on all vehicle seats. The third brake light (cyclops light) is authorized in Spain only if it is factory installed; aftermarket lights are prohibited.

Vehicle Pick-Up Procedure

When you arrive in Spain, it is important that you contact the Vehicle Processing Center (VPC) off base, Avenida de la Libertad 32 in Rota, at 956-81-1044, to make sure that the shipment of your vehicle is on schedule. All vehicles must be picked up no later than 45 days from the date of receipt of notification that your vehicle has arrived. Vehicle arrival is published regularly in the weekly base newspaper, *Rota Coastline*.

Parking in the cities of Rota and El Puerto de Santa María can be tight. Smaller cars are usually better suited for Spain.

To pick up your vehicle you must:
Pay the registration fee (76 €) at the local Banco de Andalucía (Bank of Andalucía) on base, between 8:30 a.m.-2 p.m. Mon.-Fri. The vehicle registration fee is subject to change yearly in January. Report to the Vehicle Registration Section at Naval Station Security, Bldg. 3262 between 8:30 a.m.-16:30 p.m. Mon.- Fri. with:

- Registration receipt from the bank.
- Valid stateside registration.
- Vehicle insurance valid in Spain (green card).
- Spanish driver's license or a Spanish translation of a valid stateside driver's license (available from Security Department's Pass and ID Section).

The Vehicle Registration Section will issue you a release form to pick up your vehicle. Upon receiving the release form from Vehicle Registration, you may proceed to the Vehicle Processing Center (VPC) with the following items to pick up your vehicle:

- Release form from Vehicle Registration.
- 2 copies of your PCS orders.
- DD form 788 (POV shipping document).
- DoD Identification Card.

Drivers Licenses

By agreement with the Spanish Government, U.S. military, DOD civilian employees and their family members assigned to Spain on PCS orders must be in possession of a Spanish driver's license to either operate or register a vehicle in Spain.

To obtain a Spanish Driver's License, you must be 18 years of age or older, and possess a valid stateside driver's license.

Family members in possession of a valid driver's license, but not yet 18 years of age, are not eligible for a Spanish driver's license.

Spain requires proof of two years minimum of motorcycle driving experience prior to issuing a full motorcycle license, so make sure that your stateside driver's license has been endorsed for motorcycle operations for more than two years, or have written evidence that you have had a motorcycle license for over two years, prior to your transfer.

Prior to applying for a Spanish driver's license, applicants must satisfactorily pass a written test on

Carefully check your vehicle for damage when picking it up.

Spanish traffic laws and signs. Security Department personnel administer this test during the week that you and your family members attend the Intercultural Relations (ICR) Class. It takes two weeks to get the Spanish license once the paperwork is submitted by Security. In the meantime, you and your family members may drive legally in Spain by obtaining an official Spanish translation of your stateside driver's license from the Security Department Pass & ID Section in Bldg. 3262, at no cost to you.

Automobile Insurance

Vehicle owners must have a third-party liability insurance policy with the following coverage to either operate or register a vehicle: Bodily injury, liability-minimum of 300,000€ per accident, and property damage-minimum of 120,000€ per accident. To prove compliance with Spanish compulsory insurance laws, personnel holding POV insurance acquired in or outside of Spain must be in possession of an International Certificate of Vehicle Insurance (Green Card).

If you wish to retain your current insurance, contact your agent well before you move to Spain and request a green card. You can also buy POV insurance from legally established Spanish or U.S. companies in Spain after your arrival. It could cost between \$400 and \$1,000 for third party liability and as much as \$2,500 for full coverage, depending on the type of vehicle, age of driver, etc. GEICO and

AIU are stateside companies legally established in Spain and have representatives to either sell POV insurance or assist policy holders in filing accident reports or settling claims. The United Services Automobile Association (USAA), although not legally established in Spain, has an agreement with a Spanish insurance company (GRUPAMA) to issue green cards to their policy holders and assist them in the event of an accident.

The green card is the only acceptable proof of compliance with Spanish compulsory insurance requirements. Therefore, the Vehicle Registration Section will not accept any other document as proof of insurance for vehicle registration or re-registration purposes.

Motorcycles

The same regulations regarding importation, registration, and operation of POVs applies to motorcycles. A motorcycle is considered your POV. You will not be allowed to import another vehicle, unless you and your spouse are both active duty military or DOD civilian component on PCS orders to Rota.

Any small motorbike or scooter exceeding 50cc-engine displacement is considered to be a POV. Per Spanish law, motorcycles cannot be shipped as or with household goods. They must be shipped separately as a POV. Motocross motorcycles are not considered POVs (if they remain off-road on the base). They can be imported to Spain with your household goods. Possession of this type of vehicle, for off-road use only, will not count against the vehicle limitation.

All motorcycle and moped riders must complete a Motorcycle Safety Foundation-approved basic rider safety course prior to riding on base. Courses are usually offered monthly, and can be scheduled by calling the Safety Office at 727-2813.

Mopeds

Regardless of current DOD regulations concerning shipping of mopeds, there are no provisions, customs clearances, or registration procedures under Spanish law permitting importation of mopeds (50cc or less engine displacement) to Spain. Mopeds bought in Spain that were taken to the States may be brought back provided you have the original Spanish Certificate of Registration (Certificado de Ciclomotor). Spanish manufactured mopeds may be purchased upon arrival in Spain from any authorized distributor off base.

Obtaining the mandatory insurance for mopeds can be problematic, and it often costs more to insure a moped than it would a car. Check with your insurer for details.

Mopeds must pass an annual or bi-annual safety inspection (depending on age of the vehicle), known as ITV. This inspection is mandatory if a moped is to be ridden on or off base. While the ITV location at the Navy Exchange gas station can conduct auto and motorcycle ITV inspections, moped ITVs are conducted off base only. Call the Safety Office at 727-2318 for schedules.

Driving In Europe

If you are in possession of a Spanish driver's license, you will be able to drive in all countries that are members of the European Union (EU). These are Spain, Portugal, France, Italy, Greece, Germany, Belgium, Holland, Luxembourg, Denmark, Ireland, Poland, Czech Republic, Slovenia, Bulgaria, Romania, Cyprus, Slovakia, Great Britain, Sweden, Austria, and Finland. Driving outside of these countries will require an International Driving Permit, normally valid for one year. It may be obtained from the American Automobile Association (AAA) in the States or from any Royal Automobile Club Office in Spain.

Though Spain complies with international traffic signals, roads are narrow and can be dangerous if you aren't alert. As in other southern European countries, moped drivers are rampant, daring, and should therefore be given the right-of-way for safety reasons. Spain also doesn't allow a right turn on a red light. Driving while intoxicated carries heavy penalties and the limits are stricter than in the United States – a .05 blood alcohol content is the legal limit, which is about the equivalent of one beer in an average-size adult.

Traveling to Rota

Get ready and rest up for a long flight overseas. Making connections, clearing customs, tracking luggage – all become arduous when crunched into a couple days, especially with the time zone change.

Good preparation will make the flight easier. Ensure all luggage has identification tags (but do not use rate/rank or any other military markers). If traveling with infants or young children, bring extra diapers and toys to keep them occupied.

To help avoid jet lag, drink plenty of water during the flight and avoid alcohol, which dehydrates

you. Bring a sweater or something warm to wear during the flight, since planes often get cold during long trips.

The Flight - Commercial Airlines

You will fly to Spain on a commercial airliner, and your first entry to Spain will be in Madrid, where you and your family members' passports will be stamped by immigration. Your baggage should be checked all the way through to Jerez (pronounced by locals as "Hereth"). Your sponsor will greet you at the Jerez airport and help settle you into temporary housing.

If you arrive at Jerez and your sponsor is not there, or if you encounter travel difficulties in Madrid, contact the Naval Station quarterdeck for assistance. The commercial number is 956-82-2222.

Should you or your family need to call Naval Station Rota from the U.S., the commercial number is 011-34-956-82-2222.

Temporary Housing

Generally, newly arrived families will be required to obtain temporary accommodations upon arrival. Temporary accommodations are available at the Navy Lodge, Gateway Inn, or commercial facilities.

Rota's Housing Welcome Center has a limited number of townhouse-style units reserved for temporary lodging for families. These furnished units are ideal for families with pets, as up to two cats or dogs are allowed to stay within these quarters. Your sponsor can make advance arrangements with the Housing Welcome Center, and have the keys in hand for you when you arrive.

Navy Lodge

Managed by the Navy Exchange, the facility consists of 48 rooms equipped with the following: Two queen beds, telephone, air conditioning, color television, kitchenette, refrigerator, stove, microwave, and private bath. The Navy Lodge offers two handicapped rooms and 10 non-smoking rooms. These accommodations are subject

to availability. To make reservations, please call 1-800-NAVY-INN or DSN 942-5173.

Temporary Lodging Allowance (TLA)

Personnel with accompanying command-sponsored family members may be eligible for 30 days of incoming TLA. Families are required to stay at the Navy Lodge if space is available. If space is not available, a Statement of Non-availability must be obtained from the Navy Lodge before making arrangements for accommodations in a community TLA facility. A list of approved community TLA facilities, along with the agreed upon TLA rate, is available at the Housing Welcome Center.

Unaccompanied personnel in ranks E5 and above are required to stay in Visitor Quarters if space is available. If space is not available, your next choice for temporary accommodations is the Navy Lodge. Should the Lodge not have available space, follow the same procedure described in the previous paragraph.

Check-in at Naval Station Rota

Your first two stops when arriving on base should be with Security's Pass and ID section (to receive your Spanish ID cards, required to get on/off base), and PSD. You will need your orders, records and passports.

During your check-in procedures at PSD, make sure that you ask the Personnel Specialist about your pay and travel entitlement (OHA, COLA, MIHA, TLA, DLA, and Travel Pay/Per Diem). In most

cases, you will be required to provide supporting documents, such as a lodging receipt (every 10 days for TLA claims). Entitlements such as MIHA, TLA, and OHA are not automatically credited to your pay (LES) and must be claimed separately by the sponsor. Information about other PSD services will be provided during the ICR/Indoctrination seminar. PSD's customer service number is 727-3035.

Housing

Accompanied personnel: Naval Station Rota currently has a mandatory on-base assignment policy for accompanied personnel. Upon arrival to Rota, accompanied military personnel (officer and enlisted) are required to take assignment to adequate government housing, based on rank and family size. Should adequate government housing not be available, you will be authorized to find a home in the community. The Housing Welcome Center can provide more information on this.

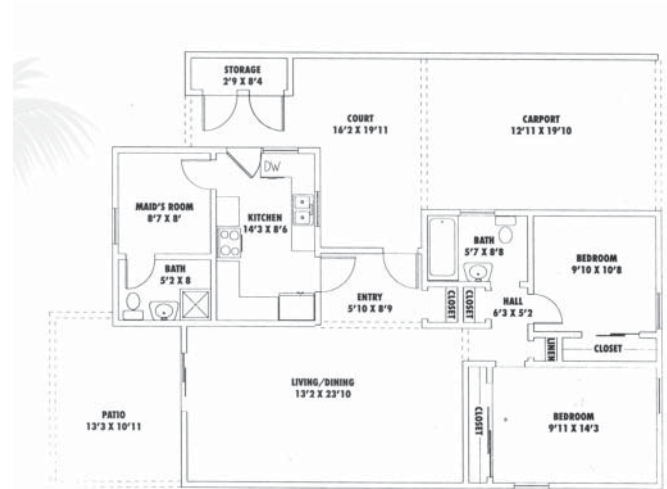
Unaccompanied personnel: E1-E3 enlisted personnel are required to reside in the barracks. E4 and above, as well as all unaccompanied officers, will find a large choice of homes in the community. For single Sailors under 25 years of age, additional requirements must be met before moving onto the economy. Ask your department's Leading Chief Petty Officer for details.

On-base Family Housing

On base, there are a total of 800 homes located about the Naval Station. The Las Palmeras site contains 480 two, three, and four bedroom homes for officers and enlisted personnel. These single story Spanish-style duplex homes (connected at the carports) have undergone several renovation and improvement projects since being built in the early 1960s. The four bedroom officer-designated homes in Las Palmeras are single family, detached homes.

The Las Flores homes are three and four bedroom townhouses designated for enlisted personnel. These two story homes, with community parking, were completely renovated, both inside and out, during 1995-1997.

Both the Las Palmeras and Las Flores homes have central heat and air conditioning, range, refrigerator, dishwasher, washer and dryer, and fenced yards. The electrical system aboard the Naval Station, including on-base housing, is 110-volts/60 cycle. Telephone and Internet service is available. While the homes do provide some storage, it is lim-

Two-bedroom officer/enlisted Las Palmeras

Three-bedroom officer/enlisted Las Palmeras

Four-bedroom officer Las Palmeras

ited. Additionally, there are no facilities aboard the Naval Station for storing excess furnishings, and the facilities off base are costly.

Applying for On-base Family Housing

Applications may be submitted upon your arrival. If an application is submitted within 30 days of arriving, the member's effective date on the waiting list is the date of detachment from the last permanent duty station. Applications, which are available at the Housing Welcome Center, must be accompanied by a copy of PCS orders, detaching endorsement and a copy of the Record of Emergency Data (Page 2) or some other form of confirmation of family members. While advance applications may be submitted, they serve little purpose, as the member may not be placed on the waiting list until arriving in Rota.

Bachelor Enlisted Housing (BEH)

The Bachelor Enlisted Housing (BEH) complex has 13 buildings and houses almost 1,000 permanent party residents and transient guests assigned to the Naval Station and its tenant commands.

E1-E4: Private rooms sharing a bathroom and kitchen with one other E1-E4 or E5-6. Each module has a microwave, refrigerator, stackable washer and dryer and two-burner cook top. Each room has about 120 sq. ft. There are common lounges in all buildings.

E5-E6: Private room and bath with a small kitchen that includes a refrigerator and microwave. Each room has 275 square feet.

Unaccompanied E1-E3 personnel are assigned to the BEH upon arrival. E4 personnel who want to live off base may apply for Overseas Housing Allowance and live on the local economy if the Bachelor Housing is occupied at 95 percent or more.

There are no storage facilities on base for personal items like furniture, etc. Personnel should buy household goods after they determine their eligibility to live off base. Check with your command upon arrival to determine eligibility to live off base.

Off-Base Housing

All personnel who reside off base, whether temporarily or permanently, must process through the Housing Welcome Center. They maintain a list of houses and apartments on the economy and will assist you in locating housing by providing daily "house-hunting" trips. They will also assist in negotiating rental contracts and will explain lease agreements.

Housing on the economy can be in single family homes with yards, townhouses or high-rise apartments.

The Housing Center provides a showing service to help locate off-base housing. Living on the economy offers a variety of lifestyles. Within walking distance of Rota's beaches are apartments, chalets with balconies, and detached homes with fireplaces and courtyards.

Furnishings and fixtures differ considerably from the U.S. standards. Telephone and internet service is readily available. Heating is done with

space heaters or butane gas. Living and dining rooms are usually combined and are small. Bedrooms are small, often no more than 8' x 10.' A new house or apartment may not even have light fixtures. Wardrobes, appliances and other furnishings are provided by Housing.

The landlord is not obligated to furnish connections for washers or dryers, install TV antennas, or furnish other amenities not listed in the rental agreement. If the landlord rented to Americans before, washer connections may be present. Items can also be purchased from departing personnel.

Garbage is collected six days a week except on national and local holidays. Some areas other than Rota where housing can be found are Puerto de Santa Maria, and Chipiona. Living in one of these communities might provide greater privacy and more space. The quaint surroundings may well compensate for some of the inconvenience of commuting.

Prices for rentals on the economy vary widely depending on the area, the size of the unit, and the euro rate.

The next step is to find permanent housing. The Housing Welcome Center will greatly assist you in this quest. However, keep in mind that standards are different in Spain. Following are some questions you may want to ask while house shopping:

- Do windows have screens?
- Is it close to the "home to school" bus route?
- Is the landlord helpful, receptive, flexible?
- What is the pet policy?
- How is security?
- Is adequate parking available? Does my car fit into the garage or parking space?
- Are there functional outdoor lights?
- Is there space for a washer/dryer? Hookups?
- Is there a telephone hookup?
- How does the area vary from winter to summer (tourists, etc.)?
- Is the home near a historical landmark or other area that attracts high traffic?
- Is there adequate storage? Can more storage be added, i.e., a backyard shed?

Self-Help Store

Housing's Self-Help Store is located in the housing area. Items offered for temporary loan to accompanied personnel residing on base include: dehumidifier, lawn mowers, hedge trimmers, weed eaters, garden tools, and tillers. Off base residents,

whether accompanied or not, can borrow 5000-watt transformers, fire alarms and carbon monoxide detectors for their entire tour.

Hospitality kits are also available for newcomers who don't have their express or household goods shipment yet. These include kitchen items, such as pots/pans, dinnerware, and utensils.

Partial Full Tour Furnishings

For all personnel authorized to reside off base, the housing office will provide loaner appliances free for your entire tour. This includes dishwashers, refrigerators, stoves, chest freezers, washers and dryers, and portable air conditioners. Wardrobes for clothing storage are also available, as closet space is typically limited.

Getting Settled in Spain

Intercultural Relations (ICR)

Orientation to Rota and Spain is relatively easy through the help of the ICR course. Hosted by the Commander, U.S. Naval Activities, Spain and the Fleet and Family Service Center, the five-day ICR course gives newcomers a taste of what life will be like in this Spanish region.

ICR is from 8:30 a.m. to 3:30 p.m. Monday through Wednesday, with field trips into nearby Spanish towns on Thursday and Friday.

Uniform of the day is required for military personnel on Monday and Tuesday, with civilian attire authorized for Wednesday through Friday. Comfortable walking shoes are recommended for the field trips. Spouses and high school-aged children are encouraged to attend; the FFSC reimburses for child care for younger children.

Postal Matters

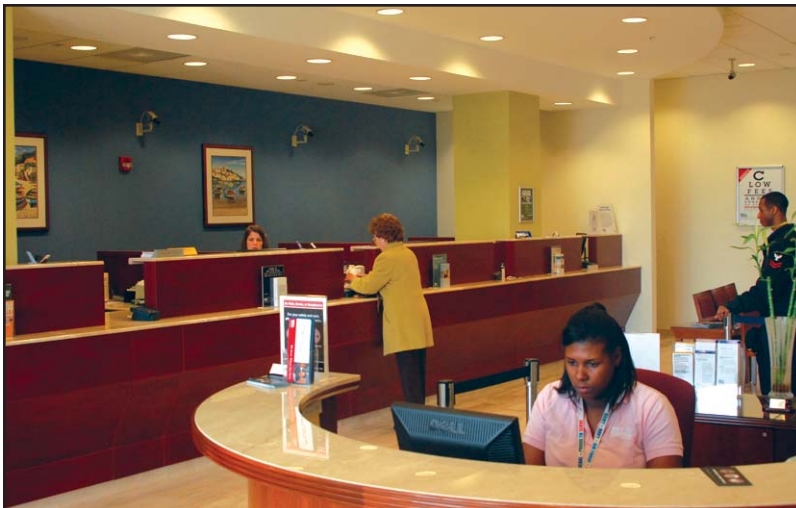
There is one U.S. Military Post Office (MPO) located on base. Packages up to 70 pounds and 130 inches in length and girth combined can be sent to or from this MPO. It takes an average of 7-10 days for priority packages and first class letters to arrive to and from the United States. Space-available or partial post mail could take in upwards of 45 days to arrive. The post office also provides a variety of special services (express, registered and confirmed delivery) just as the U.S. Postal Service. Hours of operation are 10 a.m. to 5 p.m. Mon-Fri. For more information, services and restrictions please call 727-3105.

Banking and Credit Cards

The Navy Federal Credit Union is the only U.S. bank on base; in addition, Navy Federal has three ATMs on base. Checks from U.S. banks are accepted at the Navy Exchange and Commissary, and you can cash personal or government checks at PSD's cash cage (for U.S. dollars only).

Euros are the monetary unit of Spain and can be obtained at the Navy Exchange Customer Service desk, Banco de Andalucia (a Spanish bank on base), and from four Euros-only ATMs on base. ATMs are common throughout Spain and Europe, though some may levy a small fee for their use.

Credit cards are widely accepted throughout Spain and Europe, though some smaller restaurants do not take them. A good supply of euros is recommended whenever traveling.

Civilian Clothing/Uniforms

Military personnel are not authorized to wear their uniforms off base (even transiting to/from residence) at any time, unless specific permission is given by Commander, U.S. Naval Activities Spain.

Unless otherwise specified by your command, the uniform of the day is winter blues from November to April and summer whites from May to October, though the actual date of the shift varies a bit year to year.

Americans are advised to wear attire off-base that blends in with Spanish society. Rarely do Spaniards dress in shorts and tennis shoes, except for the beach, sports events, or in extreme heat. Nice jeans and buttoned shirts are common. Dress, in general, is a bit more formal than in the United States.

Public Transportation

Naval Station Rota has a shuttle bus that operates from 6-8 a.m., and 4-6 p.m., Monday through Friday. In town, buses are plentiful and reasonably priced. Taxi stands are available, including one outside the Rota gate.

Taxi fees are pre-set or metered – be sure you understand the fare before departing. To travel from town to town, trains are readily available.

You and the Law

Under the Agreement for Defense Cooperation (ADC) between the United States and Spain, all U.S. military personnel, civilians and their family members are subject to Spanish law and come under Spanish jurisdiction for most criminal offenses, unless the act was performed in the line of duty.

As guests, we are obliged to comply with and refrain from activities inconsistent with Spanish law. Specifically, we must refrain from any involvement in Spanish politics.

If you are called or summoned to appear before a Spanish court in connection with any offense under Spanish law, you must report the contact or summons as soon as possible to your commanding officer and to the Region Legal Service Office.

There is no immunity from prosecution granted under the ADC. The Spanish government has jurisdiction over military members, civilians and their families in both civil and criminal actions. This may include incidents occurring on military installations.

Officials of both governments cooperate in investigating and prosecuting criminal offenses. Spanish authorities have the power to arrest you.

If you are apprehended by local law enforcement, follow this guidance:

- Do not resist arrest
- Go willingly with the Spanish authorities
- Politely request the presence of Naval Station Security Police, a command representative and/or U.S. government-provided attorney prior to making any statement, unless U.S. representatives are present.

The RLSO is responsible for monitoring and reporting all criminal trials involving U.S. personnel.

The RLSO will provide a Spanish attorney, free of charge for the defense of U.S. personnel being prosecuted in a Spanish criminal court.

Getting Married in Spain

Civil and religious marriages are possible in Spain between foreigners or a foreigner and Spanish national. It is also possible to have a civil marriage blessed in a non-Catholic church, subject to the agreement of individual clergy.

Roman Catholic marriages are dictated by the local Archbishop and require a baptism certificate and declaration by the foreigner's parents stating their son or daughter is single. Rules vary, however, so check with the local clergy on specific terms of marriage.

For civil marriages, the following are required:

- Birth certificate, with sworn translation.
- Passport
- Consular registration certificate.
- Consular certificate of non-impediment to the marriage.

In Spain, a notice of intention to marry is displayed on a consular notice board for 21 days prior to the marriage. Again, local rules may vary. Be aware that paperwork is lengthy and planning ahead is necessary.

Gibraltar, however, has a simpler protocol for a civil marriage and, since it is a British colony, the ceremony is performed in English. To prepare, the registrar should be booked several weeks prior to the ceremony, which can be done by telephone. Paperwork can be completed the day before the ceremony. A special license is required for non-residents, which includes a sworn statement of eligibility from a local lawyer's office.

For more information on getting married in Spain, please contact RLSO at 727-2531.

Educational Opportunities

Navy College Office (NCO)

Through the Navy College Office, military personnel, civilians, and their family members are able to complete high school equivalency through the GED exam, earn a vocational certificate, and/or an associates, bachelors or masters degree.

Most of these exams are free of charge to active duty service members. Exam proctoring services for students enrolled in distance learning programs

Police in Spain often set up road blocks to check vehicle registration and insurance. Ensure these documents are always kept in your car.

are also available. Navy College Office counselors are there to assist all clients in developing and then executing their own individual degree completion education plans. Counselors can also help evaluate military service experience and training for college credit. Additionally, counselors provide guidance on scholarships, financial aid, tuition assistance and veterans education benefits.

Central Texas College

Central Texas College at NAVSTA Rota offers certification and associates' degree programs in Criminal Justice, Early Childhood Programs, Fire Sciences, and Automotive Technology. Credit given for military training and coursework from most colleges.

Embry-Riddle Aeronautical University

Embry-Riddle Aeronautical Resident Center at Rota offers service members the opportunity to work towards a Bachelors in Science in Professional Aeronautics, Bachelors in Science in Technical Management, as well as certification programs in Homeland Security, Occupational Health and Safety, Logistics, and Supply Chain Management. Additionally, ERAU offers a Masters Degree in Aeronautical Science.

University of Maryland University College

The University of Maryland enables students to complete course requirements leading to cer-

tificates, Associate of Arts, Bachelor of Science, or Bachelor of Arts degrees. A wide range of lower and upper level courses is offered with primary concentrations in business and management, history, psychology, and computer studies.

University of Oklahoma

The University of Oklahoma offers face-to-face course work with renowned, home campus faculty in a one-week intensive format leading to a Master of Human Relations (MHR), which can be completed in 16-24 months. The program has no entrance exam requirements as well as a non-thesis option and all undergraduate majors are acceptable for entrance into the program. Please visit us on the web at www.goou.ou.edu.

David Glasgow Farragut (DGF) Elementary and High Schools

Education from kindergarten through 12th grade is provided for eligible family members at the David Glasgow Farragut (DGF) Elementary and High Schools, located in the housing area on base. Kindergarteners must be five years old and 1st graders must be six years old by September 1.

For proof of age you will need birth certificates for school entry in the first grade and kindergarten. Ask the school that your children now attend to forward transcripts of your children's schoolwork and their

scores on standardized tests. Bring all of your children's other records, as they will suffice until official transcripts arrive from the school.

Hand carried transcripts will be accepted by the elementary and high schools only until official transcripts are forwarded from the previous school. Records of the children on Individual Educational Programs (IEP) must be hand carried by the parents.

The addresses for the schools are:

DGF Rota Elementary School
PSC 819, Box 19
FPO AE 09645

DGF Rota High School
PSC 819, Box 63
FPO AE 09645

Elementary School

The purpose of DGF Elementary School is to provide the best possible education for your child. The teachers are highly skilled, teaching materials are current and interesting, and the staff is willing to serve and support the student population.

DGF Elementary School, housed in a building completed in 2005, provides instruction to approximately 400 students in grades pre-kindergarten through 6th grade. In addition to grade level teachers, a nurse, a counselor, and psychologist are available. Specialists teach English as a Second Language (ESL), Compensatory Education (Comp

DGF Elementary students watch a demonstration by a professional falconer.

Ed), Learning Impaired (LI), Communication Impaired (CI), and Media. Instruction in art, music, and physical education is provided by large group specialists. A host-nation teacher provides familiarity with the Spanish language, culture, and traditions.

The preschool program provides an individual educational program for exceptional preschool children who, after identification and assessment by a multidisciplinary team, are determined to require early educational intervention.

Students need a current shot record, a birth certificate, and an I.D. to register. The spouse of a sponsor may also register a new student.

For more information on DGF Elementary, visit the school's website at www.rota-es.eu.dodea.edu

High School

DGF High School has a comprehensive program to serve 200 students in grades 7th through 12th. The school is well staffed and classes are small compared to CONUS classes. A new DGF High School building is scheduled to open in 2010. Teachers are supported by one counselor, a reading improvement specialist, English as a Second Language (ESL) teacher, a media specialist and a program for learning disabled students.

Seventh and 8th grade students take a core

group of subjects (English, Math, Social Studies, Key Boarding, Technical Applications, and Physical Education) and exploratory offerings each year. Exploratory offerings can be replaced by a foreign language and/or music art at the request of the student and parent.

Extracurricular activity programs are offered, including student council, newspaper, yearbook, drama, National Honor Society, Spanish Club, French Club, Athletic Club, Environmental Club, and others. A broad range of varsity athletic programs are offered, with competitions arranged with host nation and international schools in the area, as well as other DODDS schools in Germany and Italy.

For more information on DGF High School, visit the school's website at www.rota-hs.eu.dodea.edu.

Registering New Students

Documents needed to register new students include:

- A copy of sponsor's orders for each student
- Sponsor's ID card
- Full address of sponsor's command
- Student's school records from his or her last school, along with report card(s)
- All kindergarten and first grade students will need birth certificate or passport

DGF High School, currently under construction, will open in 2010.

- For active duty: DoDDs Form 803 from PSD Rota, listing family members that are command sponsored

- For DOD civilians: Memorandum from Human Resources Office certifying command sponsored family members

- Emergency contact other than spouse (name and telephone number)

- Immunizations DS Form 122 (See pg. 34)

Educational and Developmental Intervention Services (EDIS)

EDIS is a multidisciplinary team offering diagnostic screenings, evaluations and treatments for children. The Multidisciplinary Team consists of a Developmental Pediatrician, Clinical Child Psychologist, Occupational Therapist, Physical Therapist, Speech/Language Pathologist, and Early Childhood Special Educator.

For more information on EDIS services, call 727-4029.

Employment

Civilian Employment

In general, opportunities for family member employment on the Naval Station are limited. Most available jobs are clerical or sales related. However, opportunities do arise according to the needs of the various commands.

The Human Resources Office (HRO), located in Bldg. 1, provides appropriated fund personnel ser-

vices for the Naval Station, tenant commands, and other U.S. Naval commands in Spain and Portugal.

Many of the jobs available on the base are filled through the HRO. Visit the Human Resources Office in to see current vacancies and obtain any necessary forms and other application information. Current job listings are also posted in the base paper, the Rota Coastline. Family members of military and civilian employees are generally those who are eligible for consideration for those jobs.

Family members who have previously worked for the federal government and who may have 'status' or be 'eligible for reinstatement' should check with HRO. Those wishing to be considered for current job openings prior to arrival at Rota may submit an SF-50 authorizing LWOP and an application/resume up to 30 days before the sponsor's arrival.

When permanently leaving Rota, current employees should request leave-without-pay (LWOP) from their current activity before leaving. LWOP can provide continuing employment status (even if not actually working).

To register for Military Spouse Preference when returning to the United States, eligible employees must have in hand a current performance evaluation with a rating of satisfactory or better, a current SF-50 (showing your tenure group, job title, occupational series, grade, pay, etc) and an up-to-date resume or application. A SF-50 authorizing LWOP is also helpful.

It is important for individuals to check other base employers. The Navy Exchange and the Morale, Welfare and Recreation Department have separate Non-Appropriated Fund (NAF) personnel offices and administer their own hiring programs. Family members should contact the personnel offices at these activities if interested in employment.

Other employers of family members are the Navy Federal Credit Union and Navy College. Also, David Glasgow Farragut Schools hire substitute teachers and educational aides. Copies of college transcripts are required for substitute teaching. Original transcripts are required for full-time teaching positions. Qualified teachers seeking positions should visit the schools upon arrival in Rota.

Off base employment is not available for most Americans. Spanish labor laws and the Agreement for Defense Cooperation (ADC) make off-base employment nearly impossible.

The Human Resources Office has a list of current job openings.

Quality of Life Programs

Fleet and Family Support Center

The Fleet and Family Support Center (FFSC) is your link to information and quality of life enrichment. Telephone extensions are 727-3232/3231. Services are geared for everyone, whether single or married. Programs are organized into two categories: Counseling and Advocacy Services and Work/Family Life Services. These include:

Professional Clinical Counseling/Crisis Intervention. FFSC has a staff of professional counselors who are credentialed to provide confidential clinical services, which include individual, marital, and family counseling. The FFSC staff develop and provide life skills training and enhancement programs for issues such as anger management, parenting skills, and assertive communication

Deployment Support Program. FFSC provides a variety of services for deploying individuals, commands and their families—pre-deployment, mid-deployment and post-deployment.

Family Advocacy Program. Counselors provide case management, safety/risk assessment and treatment of child abuse and neglect, spouse/partner abuse.

New Parent Support Program. The New Parent Support specialist provides home visitation services for expectant families and families with young children focusing on nurturing parenting.

Sexual Assault Response Program. The Sexual Assault Response Program manages the base sexual assault prevention, intervention and support program.

Financial Counseling. FFSC has a full range of financial education programs. Counseling services are offered on basic budgeting, debt, check-book or credit management, and general savings and investment strategies.

Information and Referral. The FFSC provides information and referral on topics such as

base services, local maps, counseling, traveling, volunteering, sponsoring and more.

The FFSC provides Welcome Aboard Packages to personnel arriving in Rota. Information on military installations worldwide is available through the Military Installations/Plan My Move website. The information is updated quarterly. The website address is: www.militaryinstallations.dod.mil.

Spouse Employment Assistance Program (SEAP). SEAP is designed to provide employment assistance to military and civilian family members. It offers skill-building programs and workshops to help participants with career planning,

Transition Assistance Management Program (TAMP). TAMP is mandated by DOD to assist service members in their transition from military to civilian life. A major component of TAMP is the Transition Assistance Program (TAP) seminar, which provides transitioning members with information about the services and benefits for which they might be eligible and CONSEP.

Chapel

The Religious Ministries Department offers a comprehensive Command Religious Program (CRP). Divine services, counseling, Bible studies, youth activities, Christian education, and fellowship events are conducted regularly. Worship services include:

Monday-Thursday

Noon - Catholic Mass

Sunday

9 a.m. - Catholic Mass

10:30 a.m. - Protestant Contemporary Service

Noon - Catholic Mass

1:30 p.m.-Empowerment Service

5 p.m. - Lutheran Divine Services

Child Care is provided during most Chapel services for infants – preschool age children.

The Chapel also provides referrals for members of other faith groups, such as Seventh Day Adventists, Church of Latter Day Saints and Jewish services. Please contact the chapel at 727-2161 for more information about these and other services.

Morale, Welfare and Recreation (MWR)

Rota's MWR programs are some of the finest in the Navy. MWR offers a myriad of programs for the whole family and are available for personal assistance. Facilities include:

Child Development Center: Full-time child-care needs are available from 7 a.m. to 6 p.m., Mon-Fri, for children from six weeks to five years old. Part-day enrichment (pre-school) for ages 3 to 5 and Spanish immersion classes are available for children from ages 3 1/2 to 5. Hourly care is also available from 8:30 a.m. to 4 p.m. Call 727-1100.

Child Development Home: Navy certified childcare providers offer small-group care with a home-like atmosphere on a full-time, part-time or drop-in basis. Available for evening, weekend and shift work. Includes nutritious snacks and meals. Subsidies are available for eligible families. Call 727-1104.

School Age Care (SAC): Before and after school care for children Kindergarten through 6th grade that compliments, rather than duplicates the school day care is also available during school vacations. Activities include arts and crafts, cultural programs, day camps, field trips, sports, science and more. Call 727-2839.

JAMS Youth Center: A comprehensive leisure recreation center for children 10 years of age through the 8th grade. Youth join in arts and crafts, trips, dances, or just drop in and have fun. Available are: video games, skate park, big screen TV/DVD, pool table and ping pong, computer lab and more. JAMS is a member organization of the Boys & Girls Club of America (BGCA).

Call 727-4252.

The Edge Teen Center: A "cool" place to hang out for 9th to 12th graders. Food, games, dances, trips and social events round out the activities. Video games, big screen TV/DVD, ADSL Internet access, club opportunities and more. Call 727-4625.

Youth Sports: Organized team activities to improve athletic and motor skills, along with self-esteem. Teams sports are offered year-round and include baseball, softball, soccer, flag football and basketball. Individual sports, such as running, cycling, triathlons, golf and other clinics are also available. Minimal costs are involved. Call 727-2382.

Fitness Center: Available are free weights, new Nautilus equipment, a cardiovascular room, basketball court, three racquetball courts, lockers, sauna, steam room and Jacuzzi. A comprehensive variety of fitness classes and programs are offered. A variety of sports and exercise equipment is available for check out. Trainers help develop fitness goals and provide periodic progress evaluations. Martial arts classes and massage therapy are also available. Call 727-2565.

Champions Sports Club: Food and beverages with televisions, pool tables, darts, basketball and volleyball. Call 727-2433.

Pizza Villa I: American-style pizza and Italian specialties with full salad bar for dining in or delivery. Patio dining and children's playground are available. Call 727-3213.

Pizza Villa II: American-style pizza, hamburgers, chicken sandwiches, fries and more. Delivery Available. Call 727-4705.

Information Tickets & Tours (ITT): Provides

Spanish immersion classes at CDC teach children about the language and rich culture of Spain.

culturally enriching tours and trips within Spain, also offering a variety of international tours. Continuously providing Information and entertainment tickets when available. Call 727-3208.

Outfitters España: Provides opportunities to actively participate in outdoor adventure pursuits, while emphasizing skills development, environmental awareness and personal empowerment through adventure. Available gear are: backpacking/camping equipment, bike rentals, and more. Call 727-2527.

Theaters: Gateway Auditorium (indoor theater) offers current movie releases in Digital Surround Sound. Additionally, Rota is home to the only operational Drive-In in the Navy. Drive-In movies are heard in FM Stereo. The theaters are operational 364 days out of the year. Call 727-2328.

Library: Available are thousands of books, magazines and newspapers, plus first-come, first-serve Internet access, children's story hour, summer reading program, DVDs and CDs. Call 727-2418.

Kennel Club: Provides pet accommodations while you are away. Full-service boarding for dogs and cats, plus grooming and playpens. Call 727-2836.

Veterinary Clinic: Provides basic medical assistance for your dogs and cats, including annual shots, treatment of illness, flea dips, basic surgery, spaying and neutering. Call 727-3149.

Fleet Recreation Office: Arranges athletic competitions, recreational activities, social and special events, as well as logistical support for visiting ships. Services include free Internet access, free laundry mat, big screen TV and lounge, Nintendo and Playstation games, AT&T cell phones, snack bar with pizza, soda and beer, pool and foosball tables

and more. Call 727-1920.

Liberty: The single Sailors' source for leisure activities: trips, tournaments, recreational games, and more. Includes internet-enabled computers and free WiFi Internet access, mini-theater with BOSE surround sound and over 700 movie selections, a sound booth with instruments, snack bar and phone booths. Call 727-2527.

Aquatics Center: Indoor 25-meter heated pool with hours exclusively for lap swimming, water aerobics, swimming lessons and more. Call 727-2129.

Housing Pool: An outdoor facility open from Memorial Day through Labor Day for recreational swimming, with great water slides. Located in the housing area. Call 727-4882.

Golf: The 18-hole golf course is 6,500 yards in length, and sprawls over 200 wooded acres. The pro shop assists with golf lessons, rental clubs, and equipment sales, and you can practice your game on the driving and chipping range and putting green. Call 727-2260.

Rota Lanes Bowling Center: Offers 16 modern lanes, with a pro shop and ball and shoe rentals. Also available are free lessons, professional ball cleaning, leagues, parties and more. Call 727-2112.

Sports Program: Offers a wide variety of team and individual sports, including softball, basketball, volleyball, flag football, soccer, golf, bowling, running, triathlons, swimming, cycling, table tennis and more. Call 727-1916.

Expeditions: Houses the ITT office, Outfitters España, and the single service member program for single member program for single and geographically single military personnel. The program features a large game room, pool tables, television lounge, cyber cafe, and a collection of more

than 700 free movies from the Navy Motion Picture Services.

Region Legal Service Office (NLSO)

NLSO is staffed by licensed military and civilian attorneys, legalmen and civilian employees, with legal assistance provided in the areas of military justice, Spanish criminal and civil cases, claims adjudication, command advice, and legal assistance. The staff also prepares wills, powers of attorney, and notarizations. Call 727-2531.

Armed Forces Network Radio and Television

AFN Rota provides radio and television programming from the Armed Forces Radio and Television Service (AFRTS).

General broadcast radio operates 24 hours a day and features Naval Station information, local DJ shows, most music formats, news, sporting events, and talk shows. The frequency is stereo FM 102.5.

American Red Cross

The American Red Cross provides active duty military, eligible civilians and family members' verification of illness or death of loved ones. Verification is required to obtain emergency travel orders through the military. Financial assistance is also provided for travel in emergency situations for active duty military and their family members. Classes in CPR, First Aid and Baby-sitting are available, as well as an active volunteer program. The American Red Cross provides emergency services 24 hours a day. Located in Bldg. 522, call 727-2333.

Navy and Marine Corps Relief Society

The Navy and Marine Corps Relief Society provides financial assistance to active and retired personnel and their family members in times of emergency. Budget counseling is available to help families make ends meet. Also, a visiting nurse, coordinated through the hospital, is on staff. The Society also operates a thrift shop on base, popular for finding secondhand clothing and household goods.

Shopping

Navy Exchange Facilities

Rota's main Navy Exchange complex, which opened in 2007, is located in the central area on the base. The Navy Exchange carries clothing for the entire family, giftware, shoes, books and magazines, DVDs and CDs, uniforms, electronics, furniture, sporting goods, jewelry, housewares, Euro purchase and self-service items. Additionally, contract vendors include a floral shop, barber shop and beauty salon, optometrist, photo studio, Subway sandwich

Rota's Navy Exchange and Commissary complex, opened in Nov. 2007, is among the newest in Europe.

shop and Cafe Andalucia. Hours are 10 a.m. - 7 p.m. Monday through Friday, except holidays. Call 727-2391.

Baskin-Robbins Ice Cream. Located near the Rota gate: 11 a.m. - 8 p.m. daily. Phone 727-2151.

Terminal Cafeteria is the only dining facility open 24 hours daily. It is located in the Air Terminal. Phone 727-2331.

Air Terminal KFC/Taco Bell. Open 7 days a week from 10:30 a.m. - 11 p.m.

Commissary

Rota's Commissary, opened in 2007, offers nearly 10,000 grocery and miscellaneous items, and has a full-service deli/bakery. Call 727-2580.

As with all overseas commissaries, they accept coupons up to six months past the expiration date. The hours of operation are:

Tuesday – Saturday: 10 a.m. – 7 p.m.

Sunday: 10 a.m. – 6 p.m.

Monday: Closed

Shopping Off Base

Though the commissary stocks most everything needed, off-base supermarkets, or “supermercados,”

are plentiful and provide a rich selection of local and international food items. Some of the freshest produce and fish can be found there and their hours are typically from 10 a.m. to 10 p.m. weekdays and Saturday, so shopping is convenient. Special features may include a full aisle of various olive oils and great wine selections, all at reasonable prices. These in-town stores also carry many European products not found in American supermarkets.

Shopping at supermercados means you need to learn how to read product labels in Spanish; however, it is easy to accomplish. In the Rota area, the main supermercados are Mercadona, Carrefour, Champions and Supersol.

The El Paseo Mall in nearby El Puerto has a giant Carrefour with products similar to a Wal-Mart or Target, in addition to its grocery section. There are many other large supermarkets in town as well as stores of all types.

Most neighborhoods also have a “mom-and-pop” grocer tucked within. These are the places to find fresh fruit and vegetables, not to mention friendly conversation and perhaps a sample of the day's melon or ham (‘jamón’). Find one, patronize it, and you're sure to make a friend or two.

Helpful Spanish Phrases

Take me to	Lléveme a	YAY-vay-may-ah
Where is?	¿Dónde está?	DOHN-dey-es-TAH
How much is?	¿Cuánto es?	KWAN-toh-es
I want	Quiero	Kee-HER-oh
Would you like	Quiere	Kee-EHR-rey
The toilet	El servicio	El sehr-vee-see-oh
The bill	La cuenta	Lah-KWEHN-tah
Good morning	Buenos días	BWAY-nohs-DEE-ahs
Good afternoon	Buenas tardes	BWAY-nahs-TAR-deys
Good evening	Buenas noches	BWAY-nahs-NO-chase
How are you?	¿Cómo está?	KO-moh-es-TAH?
Excuse me	Perdóneme	Pehr-DOH-neh-may
Please	Por favor	Pohr fah-VOUR
Thank you	Gracias	GRAH-thee-ahs
You're welcome	De nada	Dey-NAH-dah
Sir	Señor	Sehn-YOHR
Mature lady	Señora	Sehn-YOHR-ah
Young lady	Señorita	Sehn-YOHR-EET-ta
Yes	Sí	See
No	No	Noh
My name is	Me llamo	May YAH-moh
What is your name?	¿Cómo se llama?	KOH-moh say-YAH-mah
I don't understand	No comprendo	No kohm-REHN-doh

CERTIFICADO VETERINARIO
PARA LOS DESPLAZAMIENTOS DE PERROS, GATOS Y HURONES DOMESTICOS
SIN ÁNIMO COMERCIAL QUE ENTRAN EN LA
COMUNIDAD EUROPEA
(Reglamento (CE) n° 998/2003)

*VETERINARY CERTIFICATE FOR DOMESTIC DOGS, CATS AND FERRETS ENTERING THE
EUROPEAN COMMUNITY FOR NON-COMMERCIAL MOVEMENTS (Regulation (EC) No 998/2003)*

PAÍS expedidor del animal *COUNTRY of dispatch of the animal:* _____

Número de serie del certificado *Serial Number of the Certificate:*

I. PROPIETARIO/PERSONA RESPONSABLE QUE ACOMPAÑA AL ANIMAL <i>OWNER/RESPONSIBLE PERSON ACCOMPANYING THE ANIMAL</i>	
Nombre <i>First-Name:</i>	Apellidos <i>Surname:</i>
Dirección <i>Address:</i>	
Código Postal <i>Post Code:</i>	Ciudad <i>City:</i>
País <i>Country:</i>	Teléfono <i>Telephone:</i>

II. DESCRIPCIÓN DEL ANIMAL <i>DESCRIPTION OF THE ANIMAL</i>	
Especie <i>Species:</i>	Raza <i>Breed:</i>
Sexo <i>Sex:</i>	Capa (color y tipo) <i>Coat (colour and type):</i>
Fecha de nacimiento <i>Date of birth:</i>	

III. IDENTIFICACIÓN DEL ANIMAL <i>IDENTIFICATION OF THE ANIMAL</i>	
Número del microchip <i>Microchip Number:</i>	
Localización del microchip <i>Location of Microchip:</i>	Fecha de implantación del microchip <i>Date of Microchipping:</i>
Número de tatuaje <i>Tattoo Number:</i>	Fecha del tatuaje <i>Date of Tattooing:</i>

IV. VACUNACIÓN ANTIRRÁBICA <i>VACCINATION AGAINST RABIES</i>		
Fabricante y nombre de la vacuna <i>Manufacturer and name of vaccine:</i>		
Número de lote <i>Batch Number:</i>	Fecha de vacunación <i>Vaccination date:</i>	Válida hasta <i>Valid until:</i>

V. PRUEBA SEROLÓGICA ANTIRRÁBICA (cuando proceda) <i>RABIES SEROLOGICAL TEST (when required)</i>
Certifico que he examinado los resultados oficiales de una prueba serológica efectuada en un laboratorio autorizado de la UE a partir de una muestra tomada del animal el (dd/mm/aaaa) _____, que establecen que el título de anticuerpos neutralizantes del virus de la rabia era igual o superior a 0,5 IU/ml. <i>I have seen an official record of the result of a serological test for the animal, carried out on a sample taken on (dd/mm/yyyy) _____, and tested in an EU-approved laboratory, which states that the rabies neutralising antibody titre was equal to or greater than 0.5 IU/ml.</i>

VETERINARIO OFICIAL O VETERINARIO AUTORIZADO POR LA AUTORIDAD COMPETENTE* (en el último caso, la autoridad competente deberá visar el certificado) <i>OFFICIAL VETERINARIAN OR VETERINARIAN AUTHORISED BY THE COMPETENT AUTHORITY* (in the latter case, the competent authority must endorse the certificate)</i>	
Nombre <i>First-Name:</i>	Apellidos <i>Surname:</i>
Dirección <i>Address:</i>	FIRMA, FECHA Y SELLO <i>SIGNATURE, DATE & STAMP:</i>
Código Postal <i>Post Code:</i>	
Ciudad <i>City:</i>	
País <i>Country:</i>	
Teléfono <i>Telephone:</i>	

* Táchese lo que proceda *Delete as applicable*

VISA DE LA AUTORIDAD COMPETENTE (Innecesaria cuando el certificado está firmado por un veterinario oficial)*ENDORSEMENT BY THE COMPETENT AUTHORITY (Not necessary when the certificate is signed by an official veterinarian)*FECHA Y SELLO *DATE & STAMP:***VI. TRATAMIENTO CONTRA LAS GARRAPATAS (cuando proceda) TICK TREATMENT (when required)**Fabricante y nombre del producto *Manufacturer and name of product:*Fecha (dd/mm/aaaa) y hora (de 00.00 a 23.59) del tratamiento *Date and time of treatment (dd/mm/yyyy + 24-hour clock):*Nombre del veterinario *Name of Veterinarian:*Dirección *Address:*FIRMA, FECHA Y SELLO *SIGNATURE, DATE & STAMP:*Código Postal *Post Code:*Ciudad *City:*País *Country:*Teléfono *Telephone:***VII. TRATAMIENTO CONTRA EL ECHINOCOCCUS (cuando proceda) ECHINOCOCCUS TREATMENT (when required)**Fabricante y nombre del producto *Manufacturer and name of product:*Fecha (dd/mm/aaaa) y hora (de 00.00 a 23.59) del tratamiento *Date and time of treatment (dd/mm/yyyy + 24-hour clock):*Nombre del veterinario *Name of Veterinarian:*Dirección *Address:*FIRMA, FECHA Y SELLO *SIGNATURE, DATE & STAMP:*Código Postal *Post Code:*Ciudad *City:*País *Country:*Teléfono *Telephone:***NOTES EXPLICATIVAS**

1. La identificación del animal (tatuaje o microchip) debe haber sido verificada antes de anotar cualquier indicación en el certificado.
2. La vacuna antirrábica utilizada debe ser una vacuna inactivada producida de conformidad con las normas de la OIE.
3. El certificado será **válido durante un período de 4 meses a partir de la firma del veterinario oficial** o visado de la autoridad competente, o hasta la fecha de expiración de la vacuna indicada en la parte IV, si esta última fecha es anterior.
4. Los animales procedentes de terceros países, o preparados en terceros países, no enumerados en el anexo II del Reglamento (CE) nº 998/2003, no podrán entrar en Irlanda, Suecia o el Reino Unido, directamente ni a través de cualquier otro país enumerado en el anexo II a no ser que cumplan las normas nacionales vigentes.

CONDICIONES DE APLICACIÓN (Reglamento (CE) Nº 998/2003)**A) ENTRADA EN UN ESTADO MIEMBRO DISTINTO DE IRLANDA, SUECIA Y EL REINO UNIDO**

- 1) procedente de un tercer país enumerado en el anexo II del Reglamento (CE) nº 998/2003:

Deben completarse las partes I, II, III, y IV (y la VII para Finlandia).

En caso de desplazamiento posterior a Finlandia, la parte VII y a Irlanda, Suecia o Reino Unido, las partes V, VI y VII deben completarse en cumplimiento de las normas nacionales, y pueden ser completadas en un país enumerado en el anexo II del Reglamento (CE) nº 998/2003.

- 2) procedente de un tercer país no enumerado en el anexo II del Reglamento (CE) nº 998/2003:

Deben completarse las partes I, II, III, IV y V (y la VII para Finlandia). La muestra a la que se hace referencia en la parte V debe haber sido tomada al menos 3 meses antes de la entrada. En caso de desplazamiento posterior a Irlanda, Suecia o el Reino Unido - véase la nota 4. En caso de desplazamiento posterior a Finlandia, debe completarse la parte VII (véase el apartado 1) de la letra A) anterior)

B) ENTRADA EN IRLANDA, SUECIA Y EL REINO UNIDO

- 1) procedente de un tercer país enumerado en el anexo II del Reglamento (CE) nº 998/2003:

Deben completarse las partes I, II, III, IV, V, VI y VII (partes III, V, VI y VII de conformidad con las normas nacionales)

- 2) procedente de un tercer país no enumerado en el anexo II del Reglamento (CE) nº 998/2003: El certificado no será válido - Véase la nota 4

NOTES FOR GUIDANCE

1. Identification of the animal (tattoo or microchip) must have been verified before any entries are made on the certificate.
2. The rabies vaccine used must be an inactivated vaccine produced in accordance with OIE standards.
3. The certificate is **valid for 4 months after signature** by the official veterinarian or endorsement by the competent authority, or until the date of expiry of the vaccination shown in Part IV, whichever is earlier.
4. Animals from, or prepared in, third countries not listed in Annex II of regulation (EC) No 998/2003, may not enter Ireland, Sweden or the UK, either directly or via another country listed in Annex II unless brought into conformity with National Rules

Conditions Applying (Regulation (EC) No 998/2003)

A) ENTRY IN A MEMBER STATE OTHER THAN IRELAND, SWEDEN AND UNITED KINGDOM

- 1) from a third country listed in Annex II of Regulation (EC) No 998/2003:

Parts I, II, III, and IV must be completed (and VII for Finland)

In case of a subsequent movement to Finland, Part VII and to Ireland, Sweden or United Kingdom, Parts V, VI and VII must be completed in compliance with national rules, and may be completed in a country listed in Annex II of Regulation (EC) No 998/2003.

- 2) from a third country not listed in Annex II of Regulation (EC) No 998/2003:

Parts I, II, III, IV and V must be completed (and VII for Finland). The sample referred to in part V must have been taken more than 3 months before the entry. For subsequent movement to Ireland, Sweden or UK - See Note 4. In case of a subsequent movement to Finland, Part VII must be completed (see A)1) above)

B) ENTRY IN IRELAND, SWEDEN AND UNITED KINGDOM

- 1) from a third country listed in Annex II of Regulation (EC) No 998/2003:

Parts I, II, III, IV, V, VI and VII must be completed (parts III, V, VI and VII complying with national rules)

- 2) from a third country not listed in Annex II of Regulation (EC) No 998/2003: The certificate is not valid - See Note 4

UNA BASE EN ROTA

La mirada de 24 artistas sobre la base americana

En 1953 España limitaba al norte con la democracia y al sur con la barbarie. En la frontera entre estos dos mundos quiso la historia emplazar a Rota. Un general americano la eligió como enclave estratégico para defensa de la libertad y un generalísimo hispano desterró a cientos de campesinos del lugar para salvar su propia dictadura. Se desplegaron aquí las armas atómicas occidentales que se opusieron a las bombas nucleares comunistas. Y alrededor de ellas, mientras moría la villa mayeta y se implantaba el poblado militar, empezó a nacer un pueblo de aire cosmopolita que abría sus puertas a una vida nueva.

Nunca podrá nadie agradecer la oportunidad que tuvimos de recorrer mundo sin movernos de nuestros patios y casapuestas: conocimos la cultura pop, el jazz y el rock, los primeros electrodomésticos y la última moda, las elecciones americanas y las revueltas negras en pro de los derechos civiles, las etnias diversas con sus lenguas y sus gastronomías, ingeniosas maneras de entenderse y relacionarse, el trabajo bien pagado y las contratas millonarias, el autocine en versión original sin censura, los chevrolets fantásticos, los boyantes comercios, el esplendor de las modernas construcciones, las noches de sexta flota con sus luces y sirenas...

Siempre podrá alguien recordarnos con razón que aquí se vivió de la muerte, de las guerras de Corea, Vietnam, Oriente Medio o cualquier otra lejana región de la tierra. Ya se sabe que la guerra siempre ha sido un buen negocio del que cualquiera es capaz de sacar beneficio ocultando la sangre inocente en el saco del olvido.

Nos parece ahora que todo eso pasó. Se fueron los Polaris, ya no desembarca la flota de las barras y estrellas, la base dejó de ser soberanía americana, unos cuantos retenes americanos se ocupan de complejos sistemas que aplican la ingeniería aeroespacial, la informática y las telecomunicaciones a complicadas misiones geoestratégicas en las que sofisticadas armas con potencia nuclear siguen siendo el factor decisivo (en Rota tienen trabajo para largo). Una bandera de España ondea en la base sobre personal e instalaciones antes dispersas por San Fernando, Cartagena y El Ferrol. Se ha cerrado la puerta de aquella vida envejecida y otra nos llega.

Fue todo tan repentino y tan fugaz como lo fueron aquellas chispeantes burbujas decocacola que descubrimos de niños, las picantes pompas del chicle chewing-gum, el inesperado sabor de las chocolatinas m&m, el humo del winston elaborado con tabaco de Virginia o el verde color de los dólares.

Se diría que todo fue un sueño malo y bueno. A estas alturas del despertar, Rota ya sabe de sobra qué fue de sus melones, su tomate, su calabaza y su sandía. Pero quién no se para un rato y sin saber porqué se pregunta: ¿Rota, qué fue de tus putas, tus marines y tus proxenetas, tus barras americanas y tus sectas evangélicas, tus espías soviéticos y tus agentes de la cía, tus “otan-no-bases-fuera” y tus esbirros ultradefensores del imperio, tus estraperlistas de queroxeno-tabaco-vaqueros y tus traficantes de drogas y armas, los resentidos que no consiguieron sus deseos y los sinvergüenzas que engañaron y despidieron injustamente, tu

rotiyanqui bien hablado, tus fariseos de doble moral y aquella gente honrada que mantuvo sus principios contracorriente...?

Que todos los americanos que quieran se queden con nosotros como villanos residentes, como inmigrantes con papeles o como turistas importantes, pero que dejen las armas en otra parte y disfruten de la amabilidad de nuestro pueblo mientras se ponen rojos como cangrejos en la Playa de la Costilla. El turismo es un gran invento, mucho mejor que la guerra.

(Texto: Rafael Quiros)

EL PERAL DE LA BASE.

Cuando distinguió a lo lejos la alambrada, redujo la velocidad, pero no vio nada extraño en el horizonte, aquel paisaje que podría reconstruir de memoria, con los ojos cerrados. Sin embargo, al girar a la derecha en el cruce empezó a echarlo de menos. No puede ser, murmuró, no puede ser, y puso el intermitente, se paró en el arcén, miró con más atención y no lo vio.

“Un día, en un despacho de Madrid, alguien decidió colocar allí una base norteamericana”

—¿Qué pasa? —su mujer, acostumbrada a aquel hito de desaceleración y silencio que marcaba todos sus viajes al pueblo, desde hacía tantos años, le dirigió una mirada de inquietud. ... Ver más... Ver más

—No está —contestó él, mientras abría la puerta—. El peral no está, no lo veo.

Quizá estaban terminando los años sesenta, quizá los setenta habían empezado ya. No se acordaba con exactitud de la fecha, pero siempre recordaría aquel día en el que por fin logró traspasar con su padre las puertas de la base. Hasta aquel momento se consideraba un privilegiado sólo por ser hijo de un roteño que tenía la suerte de trabajar para los americanos. Eso era ya muy importante, porque le daba acceso a un montón de pequeñas cosas maravillosas, como las palomitas envasadas en una sartén de papel de aluminio que su madre hacía en la cocina de su casa, o la mantequilla de cacahuete que no se encontraba en las tiendas del pueblo, los bizcochos instantáneos y la ropa, cazadoras, vaqueros, gorras que le distinguían de los demás, los pobrecitos que no tenían manera de traspasar las puertas del Paraíso.

Y aquel día, él llegó a estar dentro, en el corazón de la opulencia, del poderío, de la buena vida y la mejor música del mundo sonando en todos los altavoces, y todavía más, porque le invitaron a entrar en un portaaviones y llegó hasta arriba, hasta una autopista donde le resultó imposible creer que estuviera de verdad dentro de un barco, y luego se montó en un avión, y vio aterrizar un helicóptero, y todos los americanos fueron muy amables, y ninguno dejó de sonreírle mientras mascaba chicle con mucho arte. Eso fue lo que pensó él, eso fue lo que sintió, y que era partícipe de aquella grandiosidad, aquella extranjera y sublime magnificencia, hasta que su padre le invitó a un helado, mucho mejor que cualquier helado español, adónde iba a parar, y de repente se dio cuenta de que su madre y su tía habían desaparecido.

Vamos a buscarlas, le dijo su padre, como si supiera de sobra dónde estaban, y efectivamente las encontraron enseguida, dos mujeres españolas, vestidas como las mujeres españolas, tan antiguas con sus faldas y sus zapatos de vestir, aquellas chaquetas cruzadas con los brazos debajo del pecho, allí estaban las dos, en medio del campo, llorando. Estaban llorando y él no lo entendía, lloraban en silencio, sin hacer ruido, mirando hacia delante, a un árbol como cualquier otro árbol, y a él todavía le quedaba la mitad del helado, y lo lamía, lo disfrutaba con toda la boca y no entendía nada, por qué lloraba su madre, por qué lloraba su tía, si

aquello era guay, superguay, y tenían la suerte de estar en la base, allí dentro, donde todo era mejor, y más bonito, y más chulo, y más moderno, y más barato...

Ese peral lo plantó tu abuelo, le dijo su madre, sólo eso. Luego, su padre le pasó un brazo por el hombro, la condujo de nuevo hacia el coche, y volvieron a casa sin hablar. Después, mucho después, él se enteró de la verdad, del verdadero precio de aquel día fabuloso, de los helicópteros y los portaaviones, la desesperación de los hombres como su abuelo, arrendatarios de las huertas sobre las que un buen día, en un despacho de Madrid, alguien decidió colocar una base norteamericana. A los dueños de las tierras les obligaron a aceptar unas indemnizaciones que daban vergüenza. A quienes las trabajaban desde hacía décadas, ni eso, sólo la oportunidad de irse a vivir en medio de ninguna parte, a un poblado artificial, improvisado, a más de cincuenta kilómetros de Rota, sin escuela, sin alcantarillado, sin aceras, sin futuro. Su abuelo no quiso mudarse a Nueva Jarilla y se quedó con lo puesto, una mano delante y otra detrás, para que su nieto pudiera comprender, muchos años después, cómo son las cosas guay del Paraguay.

Y él sí se fue, se marchó primero cerca, después más lejos, pero nunca dejó de volver a su pueblo, y nunca dejó de quererlo, con el intenso amor que inspiran las cosas complicadas, más dignas de amor cuanto más complicadas. Y siempre, desde siempre, al llegar buscaba la sombra del peral de su abuelo como una contraseña, un indicio, otro nombre de sí mismo. Hasta hoy, porque hoy ya no está, aunque mientras él viva, piensa al volver al coche, al arrancarlo, al continuar su camino, aquel árbol nunca morirá del todo.

(Aquel peral lo plantó el abuelo de Miguel Sánchez Romero. Y de Miguel, que me regaló el relato de su euforia y de su desconcierto, es esta historia).

(Texto: Almudena Grande)

Nunca se hubiera realizado esta exposición con la intención de hacer un alegato contra nada. Tampoco es el momento de lanzar proclamas, ni frases hechas, ni pancartas, ni rencores... aunque, cierto es, que algunas veces apetezca. Ya veremos mañana, cuando lleguen los próximos despidos, cuando Obama bombardee el próximo país indefenso o quizás cuando nos cambien el menú del Pizza Villa. Entonces, tal vez entonces, empezaremos a cuestionarnos nuestro eterno vallado, nuestro trabajo o nuestras comodidades. Entonces, miraremos hacia atrás, y nos preguntaremos el porqué una base militar se instaló de aquella manera, “sembró” en nuestra tierras asfalto, usurpó tierras y nos dejó mucha riqueza a través del empleo. Esto lo llevamos como estandarte, pero también como excusa. “Es el pan de mis hijos”, me repiten una y otra vez, a mí y a los que no estamos de acuerdo con seguir siendo un “puerto para la muerte”. Y yo les digo que también es el pan de mi tío, de mis primos, de mi vecinos...”, pero ¿por qué nunca supimos hacer una “base” de industrias, de alternativas o futuros diferentes? ¿Por qué nosotros no lo hicimos y sí lo hicieron todos los pueblos de nuestra comarca? ¿Qué hubiera pasado con Rota sin la Base Naval? La sinrazón nos llega a creer que nos hubiéramos muerto de miedo, de hambre, o de simple aburrimiento. Perdimos nuestra rica huerta, un tercio de nuestra tierra, nuestras comunicaciones lógicas, nuestro amanecer... Nuestra “base” no hubiera dependido de la altura de su hipotenusa ni de sus catetos, ya que debió haber cogido otro rumbo, pero nos tocó este: tierras en barbecho, aviones estruendosos, trabajo, cáncer, desarrollo, ¿seguridad?, comodidad, ¡Tantas cosas! Y al final, el mayeto.

Solo, desamparado y extinguido. Le dieron pan, y todos fuimos tontos. Quizás listos, quizás tontos... quizás ricos, quizás pobres... esta es la parábola roteña, nuestro extraño laberinto interminable, con casi sesenta años, y aún así, medio clandestina, todos la conocemos pero nadie habla de ella, la base está ahí pero ahí se quedó. No nos influye tanto como debiera, ya que casi nunca se habla del “tema”.

Por eso, esta exposición es casi un milagro, un soplo de aire fresco de aquellos que ya afortunadamente no tenemos nuestras miras puestas en un puestecito de trabajo amén de los americanos.

Que vivan los pinceles y las manos libres.

(texto: Manuel Martín-Arroyo Camacho)

“La Calabaza Rota”

“La Calabaza Rota” nos quiere recordar la fragilidad de la existencia humana en este mundo.

Aquí en Rota la palabra base se refiere a la base militar americana que se instaló hace 50 años en los campos de Rota, donde se cultivaba la calabaza.

Puse las siluetas de los continentes en la hortaliza porque el mundo es la base en que vivimos. La calabaza como alimento también es una base importante, sin él no podríamos vivir. Y qué hace el hombre: guerra. La calabaza está rota.

Johanna Martín